T. B. M. M.

ZABIT CERİDESİ

CİLT: 23

Yüz birinci İçtima

13.9.1338 Çarşamba

Münderecat

	Sayfa
1. — Zaptı sabık hulâsası	**3**
2. — Âzayı kiram muamelâtı	**12,13**
1. — Gazianteb Mebusu Yasin Beyin Posta ve Telgraf Encümeni âzalığına intihabolunduğuna dair Beşinci Şube Riyaseti tezkeresi	12
2. — Siverek Mebusu Mustafa Lûtfi Beye mezuniyet itasına dair Divanı Riyaset kararı	13:14
3. — Kurtarılan yerler mebuslarından 4 zata izin verilmesine dair Divanı Riyaset kararı	14
4. — Amasya Mebusu Bekir Sâmi Beyin mezuniyetinin temdidine dair Divanı Riyaset kararı	14:15
5. — Bolu Mebusu Abdullah Efendinin temdidi mezuniyetine dair Divanı Riyaset kararı	15
3. — Lâyihalar	**9**
1. — Mîrî ormanlardan kat'edilen eşcar Resmine dair kanun lâyihası	9
2. — Misakı Millî hududu haricinde kalan memurin maaşatına dair kanun lâyihası	9
4. — Teklifler	**9,10**
1. — Edirne Mebusu Şeref Beyin, İzmir'in Güzel İzmir tesmiye edilmesine dair kanun teklifi (2/559)	9
2. — Malatya Mebusu Reşid Ağanın, Cenup gümrüklerinde müsadere edilen eşya hakkında kanun teklifi (2/560)	**9**
3. — İzmir Mebusu Tahsin Beyin; Memaliki müstahlasa Vekâleti teşkiline dair kanun teklifi (2/564)	10
5. — Tezkereler	**9**
1. — İdama mahkûm Bitlisli Osmanoğlu Ferman hakkındaki evrakın gönderildiğine dair Adliye Vekâleti tezkeresi	9
6. — Takrirler	**9,10,12**
1. — Gazianteb Mebusu Ali Cenani Beyin, istirdadedilen mahallerde Büyük	

Sayfa

Millet Meclisince kabul edilmiş olan kanunların baştan itibaren mahallî gazetelerle neşir ve ilân olunmasına dair takriri 9:10

2. — Sinob Mebusu Şevket Beyin, vergi zamaiminin tecili tahsili hakkında takriri 10:12

3. — Kütahya Mebusu Cemil Beyin, İstiklâl mahkemeleri yevmiyeleri hakkında takriri 12

4. — İstanbul Mebusu Ali Rıza Beyin, 15 Mayıs 1335 tarihinde İzmir'de Yunanlılar tarafından şehidedilmiş olan Miralay Süleyman Fethi Beyin ailesine, İzmir'in istirdadı münasebetiyle bir taziyet telgrafı çekilmesine dair takriri 12:13

7. — Muhtelif evrak 4

1. — Muzafferiyet münasebetiyle muhtelif yerlerden gelen tebrik telgraf ve mektupları 4:9,29

2. — Samsunluların orduya hediye edilmek üzere sigara hazırladıklarına dair Canik Mutasarrıfı ile Belediye Reisinin telgrafı 9

8. — Mazbatalar 13,15

1. — Ticaret ve Ziraat odaları muhaberatının posta ve telgraf ücuratından istisnalarına dair kanun lâyihası ve Muvazenei Maliye Encümeni mazbatası 13

2. — Keskin Hastanesi Hesap Memuru Cemal Efendinin affı hakkındaki İstida Encümeni mazbatasına dair Adliye Encümeni mazbatası 13

3. — Küreğe mahkûm Ekmekçi Saiboğlu Kara Mehmed'in bakıyei müddeti cezaiyesinin affına dair kanun lâyihası ve Adliye Encümeni mazbatası 15

4. — Eşkiyaya yataklık maddesinden mahkûm Hacı Hatiboğlu Osman'ın bakıyei müddeti cezaiyesinin affına dair kanun lâyihası ve Adliye Encümeni mazbatası 15

5. — Balâ'nın Camiisagir mahallesinden Battal'ın bakıyei müddeti cezaiyesinin affına dair kanun lâyihası ve Adliye Encümeni mazbatası 15

6. — Kadıoğlu Hacı Mehmed'in bakıyei müddeti cezaiyesinin affına dair kanun lâyihası, ve Adliye Encümeni mazbatası 15

Sayfa

7. — Müskirat nakli maddesinden dolayı bir sene hapse mahkûm Ahmed'in bakıyei müddeti cezaiyesinin affına dair kanun lâyihası ve Adliye Encümeni mazbatası 15

8. — Âkifoğlu Said'in bakıyei müddeti cezaiyesinin affına dair kanun lâyihası ve Adliye Encümeni mazbatası 15

9. — Müzakere edilen maddeler 15

1. — Küreğe mahkûm Ekmekçi Saiboğlu Kara Mehmed'in bakıyei müddeti cezaiyesisin affına dair kanun lâyirası ve Adliye Encümeni mazbatası 15:17

2. — Eşkiyaya yataklık maddesinden mahkûm Hacı Hatiboğlu Osman'ın bakıyei müddeti cezaiyesinin affına dair kanun lâyihası ve Adliye Encümeni mazbatası 17:21

3. — Erzurum Mebusu Salih Efendinin, İstiklâl Mahkemesince mahkûm olan Kesikköprü ve Camiisagir karyeli Hasan ve Battal ağaların aflarına dair kanun teklifi (2/432) ve Balâ'nın Camiisagir mahallesinden Battal'ın bakıyei müddeti cezaiyesinin affına dair kanun lâyihası ve Adliye Encümeni mazbatası 21:29

4. — Kadıoğlu Hacı Mehmed'in bakıyei müddeti cezaiyesinin affına dair kanun lâyihası ve Adliye Encümeni mazbatası 29:31

5. — Müskirat nakli maddesinden dolayı bir sene hapse mahkûm Ahmed'in bakiyei müddeti cezaiyesinin affına dair kanun lâyihası ve Adliye Encümeni mazbatası 31

6. — Âkifoğlu Said'in bakıyei müddeti cezaiyesinin affına dair kanun lâyihası ve Adliye Encümeni mazbatası 31:33

7. — Sürmeneli Tiryandafil oğullarından Aşaforoğlu Yani ve rüfekasının idamlarına dair Adliye Vekâleti tezkeresi ve Adliye Encümeni mazbatası 33

8. — İdama mahkûm Bafralı İlyaoğlu Sava'ya ait evrakı hükmiyenin gönderildiğine dair Adliye Vekâleti tezkeresi ve Adliye Encümeni mazbatası 33:34

9. — Keskin Hastanesi Hesep Memuru Cemal Efendinin affı hakkındaki İstida Encümeni mazbatasına dair Adliye Encümeni mazbatası 34:42

BİRİNCİ CELSE

Bed'i müzakerat : 1,50

REİS — İkinci Reisvekili Musa Kâzım Efendi Hazretleri

KÂTİP : Âtıf Bey (Kayseri)

REİS — Efendim celse küşadedildi, zaptı sabık hulâsası okunacak :

1. — ZAPTI SABIK HULÂSASI

Birinci celse

Musa Kâzım Efendi Hazretlerinin tahtı Riyasetlerinde bilinikat zaptı sabık kıraat ve aynen kabul edildi.

Bir Yunanlı tarafından süngü ile parçalanmak istenen ve bir Mehmedçik tarafından kurtarılarak Konya'ya kadar getirilmiş olan bir Kuran-ı Kerimin Meclis Kütüphanesinde hıfzına karar verildi.

On iki milyon lira avans itasına, memaliki müstahlasa memurini için üç milyon lira verilmesine, Fabrikalar Müdüriyeti Umumiyesi bütçesinin fasıllarında münakale icrasına dair kanun lâyihaları Muvazenei Maliye Encümenine verildi.

Burdur Mebusu İsmail Subhi Beyle arkadaşlarının, memaliki müstahlasa için tedabir ittihazına dair takriri müzakere olunarak İcra Vekilleri Heyeti Riyasetine tevdi olundu.

Bursa'nın ordumuz tarafından istirdadedildiği Müdafaai Milliye Vekili Kâzım Paşa tarafından tebşir edildi ve İzmir ve Bursa'nın istirdadı dolayısiyle Başkumandanlığa milletin şükran ve imtinanının iblâğına dair takrir ittifakla kabul olundu ve celsei hafiyeye geçildi.

(İkinci celse hâfidir.)

Üçüncü celse

Hariciye Vekili Yusuf Kemal Beyin iadei afiyet ettiği Rauf Bey tarafından Meclise arz edildi. Bilâhara 28 Şubat 1338 tarihli Avans Kanununun üçüncü maddesinin ilgasına dair Kanun kabul olunarak Çarşamba Günü inikadetmek üzere içtimaa nihayet verildi.

İkinci Reisvekili — Kâtip
Konya — Kayseri
Musa Kâzım — **Âtıf**

Kâtip
Lâzistan
Ziya Hurşid

İSMAİL SUBHİ B. (Burdur) — Efendim bir noktanın tashihini teklif edeceğim. Geçen günkü abdi âcizin takriri yetmiş kadar imzayı muhtevi idi. Altmış değil, binaenaleyh o veçhile tashih olunsun.

REİS — Efendim zaptı sabıkı tashihan kabul edenler lûtfen el kaldırsın... Kabul edilmiştir.

İSMAİL SUBHİ B. (Burdur) — Efendim müsaade buyurursanız bir noktayı arz edeceğim. Efendim. Geçenlerde Başkumandan Paşa Hazretlerinden muzafferiyatı tebrikâmiz bir telgrafname gelmişti. Buna cevap verilmesi için, Heyeti Umumiyede karar verildi. Divanı Riyasetten yazılan cevapnamede mukaddes orduya Büyük Millet Meclisinin selâmları, tebrikâtı tebliğ edildi. Evvelki gün yine bir telgrafname vardı. Buna da mukabeleten vâkı olan teklif üzerine yine Makamı Riyaset tarafından Büyük Millet Meclisinin selâmları ve hürmetleri tebliğ edildi. Bu telgrafnamei cevabide dahi (ordu) tâbiri kullanıldı. Halbuki ordu, malûmuâliniz, Büyük Millet Meclisinin ordusudur. Başkumandan Paşa Hazretleri de bu tâbiri kullanmışlardır. Binaenaleyh bundan sonra Divanı Riyasetin nazarı dikkatini celbederim. Telgrafnamelerde (Büyük Millet Meclisinin ordusu) veyahut ordumuz tâbirinin istimaline dikkat buyurulsun! (Doğru sadaları)

7. — MUHTELİF EVRAK

1. — Muzafferiyet münasebetiyle muhtelif yerlerden gelen tebrik telgraf ve mektupları

REİS — Evrakı vârideye geçiyoruz. Muzafferiyatı ahire münasebetiyle Seyyid Ahmed Elsünusi Hazretlerinden mevrut tebrik telgrafı var. Okunacak:

Ankara'da T. B. M. Meclisi Riyasetine

İslâmiyetin müncisi olan ordumuzun avni samadani ile ihraz eylediği zaferden dolayı, o kahraman ve aziz orduyu teşkil eden dilâverlerin babalarından ve kardeşlerinden müteşekkil olan Heyeti Celilelerini tebrik ve işbu zaferlerin ruhaniyeti Peygamberi ile temadi edeceğini tebşir ve teyidi hürmet eylerim efendim. 3 Eylûl 1338

Ahmed Elşerif Elsünusi

REİS — Paris Mümessili Ferid Beyden tebrik telgrafı var. Okunacak:

B. M. Meclisi Riyaseti Celilesine

Paris Mümessilimiz Ferid Beyden alınan 4 Eylûl 1338 tarihli telgrafname sureti leffen arz ve takdim kılınmıştır efendim. 7 Eylûl 1338

Hariciye Vekâleti Vekili
Hüseyin Rauf

Hariciye Vekâletine

Kahraman ordumuzun kazandığı şaheser zaferden dolayı bu gazayı ekberin mübeccel âmilleri olan Başkumandanımızla mukaddes ordumuza, Büyük Millet Meclisi Heyeti Muazzamasına ve azimkâr vekillerine minnet ve şükran dolu tebrikâtımı arz ederim. 6 . 9 . 1338

Paris Mümessili
Ferid

REİS — Efendim! Afgan Sefiri Ahmed Han Hazretlerinin tebriki mutazammın tezkeresi var. Okunacak.

T. B. M. Meclisi Âlisine

Başkumandan Gazi Mustafa Kemal Paşa Hazretlerine

Bilûmum zâbitan ve asakiri İslâmiyeye

Selâmlar, müjdeler, beşaretler, tebrikler! Sevgili kardeşler!

Müslümanlığı ve vatanı İslâmı müdafaa uğrunda asırlardan beri ehli salibin mühacematına göğüs geren şanlı bir milletin şanlı ve fedakâr evlâtları! Gazanız, zaferiniz mübarek olsun!.. Ey Marmara ve Akdeniz sahillerinde dalgalanan mübarek İslâm Bayrağı! Sana binlerle selâmlar, hürmetler... Ey süngülerinden nur saçılan şehametlû orduyu İslâm! Vücuda getirdiğin hâdisenin azametini alkıllar idrâkten âcizdir! Tarihi yine altüst ettin. Matemli sahifelerini kapadın, esaret zincirlerini parçaladın! Zulüm şebekelerini hurdehaş eyledin! Yalnız Anadol'ya değil, Asya'nın, Afrika'nın en uzak köşelerine, en ıssız yerlerindeki kulübelerine kadar üç yüz elli milyonluk koca bir İslâm âlemine nuranur neşveler, şetaretler saçtın. Bugün bütün İslâm diyarı, dağları ile, taşları ile, vâdileri ile, ovaları ile, üzerinde gezen, altında yatan bütün efradiyle İslâmın büyük halâs ve İstiklâl Bayramını yapıyor; sürurlar, heyecanlar içinde çalkanıyor.

Bugün artık İslâm için yeni bir tarihin, bir tarihi halâs ve saadetin başladığı muazzam, mukaddes bir gündür. Bu büyük günü yalnız Anadolu değil, bütün İslâm âlemi, bütün İslâm akvamı tebcil ve takdis eder.

Ey büyük millet! Altı yedi asırdır, İslâma alemdarlık ettiniz! Büyük Peygamberimizin mukaddes emanetini yüksek omuzlarınızda taşıdınız. Size bütün bir cihan hasım kesildi. Size gadrin, zulmün, insafsızlığın en şeniini irtikâptan çekinmediler... Ahitlerini nakzettiler. Elinizi, kolunuzu bağlıyarak namerdane hareketle sizi boğmak istediler. Sefil bir orduyu harimi islâma soktular. Bu vahşiler sürüsü geçtiği yerleri taun gibi kastı, kavurdu. Ne insan dediler, ne mesken bıraktılar, ne mâbet tanıdılar, kıtaller, yangınlar, her tarafı harebezara çevirdi. Fakat ey büyük millet! Sizin ezelî ve ebedî imanınızı hiçbir şey sarsmadı Bütün bu mazalim ve şenayi sizin azminizi artırmaktan başka bir şey yapamadı. Bu azminiz, bu imânınızla yoktan ordular teşkil ve teçhiz ettiniz. Yine salibin karşısına mübarek hilâli diktiniz. Her türlü zahmetlere, bipayan meşakkatlere katlandınız. Yalnız ve yalnız Allah'la imanınıza ve kılıcınıza dayanarak düşmana boyun eğmediniz. Nihayet hakkınız olan nusratı ilâhi size teveccüh etti. Düşmanın üç senedir yüz binlerce adam, milyonlarca para sarf ederek elde ettiğini, bir iki hafta içinde istirdadettiniz, o zalim Salip ordusunu tarumar eylediniz. Tutmak istedikleri Asya kapılarına yine hâkim oldunuz, şanlı İslâm bayrağını yine Marmara ve Akdeniz sahillerinde dalgalandırdınız.

Bu öyle ilâhi bir zaferdir ki, yeryüzünde hiçbir millete nasıbolmamıştır. Dünyada hiçbir fazilet, hiçbir imtiyaz yoktur ki, sizin payenize erişebilsin. Yüzlerce milyonluk koca bir İslâm âlemi sizin hamaset ve şehametinizin meftunudur.

Binaenaleyh ey, kıblemiz ve gayemiz bir olan büyük millet! Siz şimdiye kadar olduğu gibi bundan sonra da ilelebet İslâmın imamısınız. Her müslüman fert ve millet, sizi takdis ve tebcil etmekle en büyük zevki vicdani duyar. Bilhassa Asya ortalarında günde beş defa minarelerinden semalara tevhit yükselen Afgan müslümanları, başta müslümanlığın yükselmesinden başka bir gayesi olmıyan sevgili Emîrleri Amanullah Han Hazretleri olduğu halde, sizlere kalblerinin en derin köşelerinden muhabbetler, hürmetler, tebrikler, selâmlar takdim ederler. Bu muazzam anı tarihîde içinizde bulunup da sizi tebrik ve tebcil etmek şerefine mazhariyetimden dolayı Cenabı Hakka binlerle şükrederim. Kalbimin en samimî hislerine tercüman olan bu tebriknamemin, fedakâr orduyu İslâmın bütün efradına tebliğ olunmasını, bu kahraman orduların Başkumandanı Celili Gazi, Muzaffer Paşa Hazretlerinden rica ederim.

Afgan Sefiri
Sultan Ahmed Han

(Alkışlar)

REİS — Efendim, Buhara Heyeti İlmiye Reisi İsmail Sadri Efendiden mevrut telgraf var, okunacak :

T. B. M. Meclisi Riyaseti Celilesine

Dersaadet'te Buhara Heyeti İlmiyesi Reisi İsmail Sadri Efendiden mevrut tebriki mutazammın telgrafname sureti musaddakası rapten takdim kılınmıştır.

10 . IX . 1338

Türkiye Büyük Millet
Meclisi İcra Vekilleri
Heyeti Reisi
Hüseyin Rauf

Suret

T. B. M. M. İcra Vekilleri Heyeti Reisi
Rauf Beyefendi Hazretlerine

Düşmana karşı kahraman ordumuzun ihraz ettiği muzafferiyetten dolayı Büyük Millet Meclisini tebrik eder, kahraman ordumuzun muvaffakiyeti tammesini Allahtan temenni ederim.

9 . IX . 1338

Buhara Heyeti İlmiyesi
Reisi
İsmail Sadri

(Alkışlar)

REİS — Efendim, Rus Sefiri Aralof Yoldaştan mevrut tebrikname okunacak:

T. B. M. Meclisi Riyaseti Celilesine

İzmir'in istihlâsı münasebetiyle, Meclisi Âliye tebrikâtı mahsusasının takdimini mübeyyin olarak Rus Şûralar Cumhuriyeti Sefiri Aralof Yoldaş canibinden vâridolan tezkere sureti mütercemesi merbutan takdim kılınmıştır, efendim.

Hariciye Vekâleti Vekili
Hüseyin Rauf

B. M. Meclisi Riyaseti Celilesine

Bu sabah nezdi âciziye gelen Rus Sefiri Aralof Yoldaş, kahraman ordumuz tarafından İzmir'in istirdadı münasebetiyle, en samimî ve har tebrikâtının gerek Hükümeti ve gerek Kızılordu namına Heyeti Celilelerine tebliğini rica eylediğini arz eylerim efendim.

Hariciye Vekâleti Vekili
Hüseyin Rauf

Reis Beyefendi;

Âtideki tebrikin Meclise iblâğını zatıâlilerinden rica eylemekle mübahiyim.

İzmir'in istirdadından dolayı, son derece mesudolarak Türk istiklâlinin en kavi müdafii olan Meclise samimî tebrikâtımı arz eylerim. Rus halkı, Garp emperyalizminin küstahane müddeiyatına hatime verecek olan bu muzafferiyeti katiyeyi, büyük bir meserretle öğrenecektir. Mümkün olduğu kadar kısa bir müddet zarfında Türk bayrağının muvakkat bir zaman için, kendisinden ayrılan bilûmum Türk sahillerinde kemali gururla temevvücedeceğine ve kahraman Türk ordusunun şanlı Kumandanı Mustafa Kemal Paşanın himayesi altında İstanbul ve Edirne'yi de ecnebi işgalinden tahlisa muvaffak olacağına, Hükümetimin kaviyyen ümidvar olduğunu onun namına zatıâlilerine iblâğ eylemekliğime müsaade buyurunuz.

Yaşasın Şark'ın emperyalizme karşı ihraz et-

tiği muzafferiyet! İhtiramatı faikamın kabulü ilâh....

10 Eylûl 1922
Rusya Şûralar Cumhuriyeti
Salâhiyettar Mümessili
Aralof

(Alkışlar)

REİS — Darülfünun Emini Doktor Besim Ömer Paşadan mevrut tebrik telgrafı var. Okunacak :

Ankara'da B. M. Meclisi Riyaseti Celilesine

Mukaddes vatanımızı zalim düşmandan tahlis için bülend azim ve himmetinizle canlanan kahraman ordumuzun ihraz ettiği muzafferiyatı azîmeden Darülfünun, Tıp, Hukuk, Edebiyat, Fen medreseleri, ateşîn heyecan ve sürur hissederek, tevalii muvaffakiyetinizi de eltafı Sübhaniyeden temenni eyler.

Darülfünun Emini
Dr. Besim Ömer

(Alkışlar)

İSMAİL SUBHİ B. (Burdur) — Efendim Darülfünuna cevap verilmesini teklif ederim.

REİS — Hepsine verilecektir efendim.

Kâzım Karabekir Paşa Hazretlerinden, Mektebi Mülkiye talebesinden, Talebei Ulûm Cemiyeti Reisinden, Ali Haydar Midhat Beyden, Ticaret Mektebi Âlisi mezunları namına Hâmid Beyden mevrut tebrik telgrafları var. Okunacak :

Ankara'da T. B. M. Meclisine

Şeni suikasıdla harekete gelen dünyanın en sefil ve en hayasız kaatil sürülerini azminden yarattığı iman ordusiyle on gün içinde imha eden Türk milletinin yegâne meşru mümessili Büyük Millet Meclisine ve onun Büyük Reisi Halâskâr kahramanına bipayan minnet ve şükranlarımızı yolluyoruz.

Mektebi Mülkiye Talebesi

Ankara'da B. M. Meclisi Riyaseti Aliyesine

Cenabı Rabbilmüteal Hazretlerinin inayeti Samadaniyesine istinaden mukaddes vatanımızın istihlâsı gayei mücahedanesi uğrunda tarihimizin en âli sahifelerine altın kalemle yazılmaya şayan olan harikanüma mesainizin tevfikat ve tecelliyatı Subhaniyeye mazhariyetini bütün talebei ulûm dâileri namına tebrik eder ve kabulünü istirham eylerim efendim hazretleri.

10 . IX . 1338
Talebei Ulûm Cemiyeti Reisi
Lûtfullah

Ankara'da B. M. Meclisi Riyaseti Aliyesine

Muzafferiyetin hâsıl ettiği sevinci telgrafım tahlil edemez. İstiklâli vatan uğrunda hayatlarını feda ve mevcudiyeti milliyemizi ihya eden zâbitan ve asakiri milleti ve herekâtı vatanperverane ibzal eden zevatı tebcil ve takdis ederek Millet Meclisini tebrike müsaraat eylerim.

Ali Haydar Midhat

ZİYA HURŞİD B. (Lâzistan) — Anadolu'dan gelen telgraflar okunmuyor da İstanbul'dan gelenler niçin okunuyor?

YAHYA GALİB B. (Kırşehir) — Onlar esirdir.

T. B. M. Meclisi Riyasetine

İstiklâl ve yurdumuzu kurtaran büyük ordunun kazandığı emsalsiz zaferi pek derin bir heyecanla takdis ve tebrik ve payansız minnet ve şükranlarımızın halâskâr kahramanlarımıza iblâğını istirham eyleriz.

İstanbul Ticaret Mektebi Âlisi
Mezunin Cemiyeti namına
Kâtibi Umumi
Hâmid

YAHYA GALİB B. (Kırşehir) — Teşekkür ederiz ama, biraz da kanları kaynasa da içerdeki habisleri temizleseler.

B. M. Meclisi Riyasetine

Güzel İzmir'imize kavuşan Büyük Milletimize; bu şerefli zaferin kahraman ve bahtiyar âmillerinden Şark Cephesinin sürurla, iftiharlarla yükselen tebriklerini arz etmekle mübahiyim. Yakında Sevgili Edirne'mizin de şanlı silâhlarımıza ve sarsılmaz azmimize mevudolan kurtuluş zaferini idrak etmemizi temenni eder ve tazimatı mahsusamızı teyideylerim.

Şark Cephesi Kumandanı
Kâzım Karabekir

REİS — Elcezire Cephesi Kumandanı Cevad Paşa Hazretlerinden telgraf var, okunacak :

B. M. Meclisi Riyasetine

Ulilazim milletin, hârikalar gösteren ordunun kazandığı zaferi kübrayı bütün cephe mın-

takası ve Diyarbekir halkı, emsali namesbuk bir cuşuhuruşla bugün tesidettiler. Orduya karşı gösterilen bu tezahüratı ve Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükümetine karşı olan lâyezal itimat ve irtibatı hürmetlerle arz eylerim.

10 . IX . 1338
Elcezire Cephesi Kumandanı
Ferik
Cevad

REİS — Irak Şeyhulmeşayihi Uceymi Paşadan mevrut tebrik telgrafı var. Okunacak.

Ankara'da B. M. Meclisi Riyaseti Celilesine

İzmir'in istihlâsı haberi mesudunu şimdi aldım. Meclisi Âlileri âzayı kiramının şu dakikadaki hissiyatı meserretkâranelerine iştirak ve bütün kalbimle arzı tebrik eder ve pek yakın âlemi islâmiyetin kurtuluş bayramını idrak etmemizi Cenabı Haktan tazarru ve niyaz eylerim efendim.

Irak Şeyhülmeşayihi
Uceymi

REİS — Daha birçok yerlerden mevrut tebrik telgrafları var. Listesi okunacak:

Muzafferiyatı ahire münasebetiyle mevrut telgraflar :

Erzurum Mebusu Salih Efendiden Samatya'da Kocamustafapaşa Rehberi Saadet Mektebi Müdürü Celâl Beyden, Arapsun Müdafaai Hukuk ve Belediye Riyasetlerinden, Deraliye Umum Hammallar Esnafı namına Salih Reisten, Nevşehir Müdafaai Hukuk ve Belediye Riyasetlerinden, Antakya Umum Türkleri namına Vehbizade Rasim Beyden, Yusufeli Müftü, Müdafaai hukuk ve Belediye Riyasetlerinden, Akseki Kaymakam Vekilliğinden, Menteşe Mebusu Sadeddin Beyden, Tokad Müdafaai Hukuk Riyasetinden, Adana Belediye Riyasetinden, Antakya Debbağ esnafı namına Mehmed Çavuş ve Bakkal esnafı namına Muharrem ve Kahveci esnafı namına Hacı Bâli efendilerden, Yozgad Mebusu Süleyman Sırrı Beyden, Antakya Keresteci esnafı namına Hacı Zeki efendiden, Afyon Karahisar ahalisi namına Belediye Riyasetinden, Deraliye'de Bursalı Memduh, Beypazarlı Abdullah, Eskişehirli Mehmed Ali beylerden, Mapavri Belediye Riyasetinden, Çerkeş Müdafaai Hukuk ve Belediye riyasetlerinden, Göynük Kaymakamlığı, Müdafaai Hukuk ve Belediye Riyasetlerinden, Kayseri Müdafaa Hukuk ve Belediye Riyasetleriyle Müftülüğünden, Zonguldak Taşhanei ocakları amele ve müstahdemini namına Müdürü mesul Hacı Lûtfi Beyden, Akşehir Belediye Riyasetinden, İzmit'te mevkuflardan, Ayaş Belediye Riyasetinden, Muş Mebusu Mahmud Said Beyden, Mut Müdafaai Hukuk Riyasetinden, Amasya Mebusu Bekir Sâmi Beyden, Zile'de Jandarma Yüzbaşısı İbrahim Efendiden, Zile Belediye Riyasetinden, Antakya'da Halebli Hacı Mustafa Efendiden, Antakya'da Kunduracı esnafından, Antakya hanımlarından, Antakya Selâmeti Belede-Cemiyetinden, Antakya Manifaturacı Esnafından, Antakya'da yedi yaşında Saadet Hanımdan, Antakya'da Bakkal Esnafından, Antakya'da Müderris Zeynelâbidin Efendiden, Antakya'da Meydan Çarşısı Esnafından, Antakya Berber Esnafından, Antakya Yemenici Esnafından, Antakya Türkleri namına İsmet Beyden, Antakya'da Müderris Mehmed Selim Efendiden, Süveydiye memurlarından, Mecidözü Müdafaai Hukuk Riyasetinden, Kozlu Belediye Riyasetinden, Muğla Belediye Riyasetinden, Dersaadet'te Balıkesirli Kangalzade Hacı Mustafa Efendiden, Bolu Mutasarrıflığından, Avanos Belediye Riyasetinden, Palu Belediye Riyasetinden, Yozgad Belediye Riyasetinden, Akdağmadeni Kaymakamlığından, Kulb Kaymakamlığından, Muğla Mutasarrıflığından, Varna ve Ziştoy müslümanları namına Osman Nuri Efendiden, Van Valiliğinden, Konya Müftülüğünden, Marmaris Müdafaai Hukuk Riyasetinden, Koyilhisar Belediye Riyasetinden, Karsındı Hilâliahmer Cemiyeti Riyasetinden, Üsküdar'da Sandıkçı Dergâhında Edhem Efendiden, Bolu Hilâliahmer ve Belediye Riyasetlerinden, Antalya Belediye Riyasetinden, Tokad Belediye Riyasetinden, Mudurnu Müftülüğünden , Adana'da İzmirliler namına Alâeddin Beyden, Ortaköy'de Ulusu Kaymakamlığında Adana Müdafaai Hukuk Riyasetinden, Daday Belediye Riyasetinden, Konya'da eski Yemen Mebusu Tahir Feyzi Beyden, Dersaadet'te umum İzmirliler namına Hakkı Beyden, Dersaadet'te umum Azerbaycanlılar namına Abdülülâ Beyden, Kırımlılar Cemiyeti namına Sudi Beyden, Anadoluhisar'ında doktor Şerefeddin Beyden, Trabzon Valisi Hazim Beyden, Erbaa Müdafaai Hukuk Riyasetinden, Sarıkamış Müda-

faai Hukuk Riyasetinden, Vezirköprü Belediye Riyasetinden, Erzincan Mebusu Osman Fevzi Efendiden, Şarki Karaağaç Kaymakamlığından, Gelibolu Mebusu Şakir Beyden, Senirkend Belediye Riyasetinden, Aydın Mebusu Emin Efendiden, Mucur Müdafaai Hukuk Riyasetinden, Erzincan Mebusu Hüseyin Beyden, Kilis'te Antakya Mebusu sabıkı Ahmed Beyden, Urfa Müdafaai Hukuk Riyasetinden, Kadıköy Hilâliahmer şubesinden, Afyon Karahisar Mebusu Şükrü Beyden, İçel Mebusu Şevki Beyden, Genc Mebusu Şehy Fikri Efendiden, Hımıs Müdafaai Hukuk Riyasetinden, Sungurlu Müdafaai Hukuk Riyasetinden, Gazianteb Müdafaai Hukuk Riyasetinden, Sultanhisar Nahiyesi Belediye Riyasetinden, Rumkale Müdafaai Hukuk Riyasetinden, Kadıköy'ünde Denizli Mebusu sabıkı Rüşdü Beyden, Kartal Hilâliahmer âzasından, İzmit Medrese Reisi Aynizade Hasan Tahsin Beyden, İrvede Aşiret Reisi Resul Efendiden, Mihalıççık Müdafaai Hukuk Riyasetinden, Oltu Mebusu Rasim Beyden, Konya'da İzmir Murahhası Eşref Beyden, Elâziz mahpusininden.

YASİN B. (Gazianteb) — Antakya'dan gelen telgrafların okunmasını istiyorum.

TUNALI HİLMİ B. (Bolu) — Efendim, Darülhilâfei İslâmiyede pek büyük hizmetleri sebk edegelmiş olan Hamallar Cemiyeti telgrafnamesinin okunmasını teklif ederim bir, ikincisi boynu bükük Antakya'daki ırkdaşlarımızın telgrafnamelerinin de okunmasını teklif ederim. (Bravo sadaları)

NECİB B. (Mardin) — Bilhassa yedi yaşındaki kızın telgrafı okunsun.

YASİN B. (Gazianteb) — Reis Bey geçenlerde Antakyalılar Hilâliahmere iane verdiler. (Cevap yazılsın sadaları)

TUNALI HİLMİ B. (Bolu) — Arkadaşlar, hissiyatımızı beyan için zannımca lisanımızda mevcut kelime yok. Bugün tek 13 Eylûl, çift 13 Eylûl oldu. Allahıma bin kere hamdüsenadan sonra Heyeti Celilenizden bir istirhamım var. Müsebbibülesbab Hazretleri bütün bu muzafferiyetleri Şark Zaferiyle temin buyurdular, ihsan buyurdular. Şark'tan başlıyan, Şark'tan doğan bu zafer Garb'a doğru gidecektir. Binaenaleyh cümlemiz kemali huşû ve huzû ile kıyam edelim, ruhlarımız secdede olduğu halde, bütün ulu şühedanımıza fâtihalar ithaf edelim!

REİS — Ankara'da İzmir Yurdundan mevrut tebrikname vardır, okunacak:

T. B. M. Meclisi Riyaseti Celilesine

Üç sene dört aydan beri sevgili hilâline kalbinin her an yanan ateşiyle kavuşmak istiyen İzmir'imizin istirdadından dolayı, vatan uğrunda azim ve himmetin timsali Meclisimize, şecaat ve kahramanlığın emsalsiz nümunesi ordumuza ve milletin âmâliyle maksadını bihakkin istihsal muvaffakıyetini gösteren Başkumandanımız Gazi Mustafa Kemal Paşa Hazretlerine hicran ve tahassürden kurtulup yeni ve ebedî bir hayatı istiklâle kavuşan hemşerilerimiz namına teşekküratımızı takdim eder ve Cenabı Hakkın muhterem milletimizi (Hak) dan ibaret her umurunda muvaffak bilhayır eylemesini niyaz eyleriz efendim.

11 Eylûl 1338

Ankara'da «İzmir Yurdu»

Kâtibi Umumisi	Heyeti İdare âzasından
Saruhan Mebusu	Bilecik Mebusu
Refik Şevket	Osmanzade Hamdi
Âza	Âza
Emniyeti Umumiye Müdürü Murad	Maarif Vekâleti Kalemi Mahsus Müdürü Vâsıf

Âza
Hariciye memurlarından
Nazmi Sadık

REİS — Trakya Yurdundan mevrut tezkere var.

10 . IX . 1338

T. B. M. Meclisi Riyaseti Celilesine

Terakkiyatı tedriciyei beşerin temaşagâhı olan tarih, büyük Türk milletinin hamaset ve celâdeti ve mezayayı âliyesiyle müzeyyendir. Ancak Büyük Türk milletinin ruhundan doğmuş, azim ve sebatiyle büyümüş mefkûresiyle her nevi mahrumiyetlere katlanarak, istihkarı hayat etmek suretiyle husule gelmiş olan bir levhai garra gibi şayanı tebcil ve tevkır bir muzafferiyeti celileyi şimdiye kadar tarih kaydetmemiştir. Mukaddes vatanımıza caniyane bir tarzda ecanibin eliyle üç sene evvel atılan, her nevi şenaat ve şekavetiyle beşeriyeti hacil bir vaziyete ilka eden alçak Yunanlıları ve onların zelil ordularını pâk ve nezih topraklarımızdan tathirle medeniyete revnak bahşıkemal olan kahraman Ordumuzu Trakya Yurdu namına tebcil ve tev-

kır zeriai hasenesiyle mesut ve müftehiriz. Anadolu'nun aksamı mühimmesini istirdat ile milletimizin bir kısım âmâlini tatmin ve misakı milliyi tatbik ve icra eden Büyük Türkiye Millet Meclisi Heyeti Muhteremesine ve onun Reisi Âlisi bulunan Başkumandanımız Gazi Mustafa Kemal Paşa Hazretlerine, bu muvaffakiyatı âliyeden dolayı tebrikât ve tazimatımızı arz eder ve vaziyeti itibariyle, en ağır hakaretlere, şenaatlere, cinayetlere mâruz olarak, işgalden beri mahrumiyetler içinde nüfusu alçak Yunanlılar tarafından mahvedilmekte olan Edirne vilâyetinin bir an evvel tahlisi sebeb ve vesailinin istikmalini Büyük Millet Meclisi Âlisi Heyeti Muhteremesinin ve Heyeti Vekilemizin kiyaseti âliyesinden intizar ve Trakya Yurdu namına istirham eyleriz. Arzı measiri tazimat efendim.

Trakya Yurdu İdare
Heyeti Reisi
Bedreddin

2. — Samsunluların orduya hediye edilmek üzere sigara hazırladıklarına dair Canik Mutasarrıfı ile Belediye Reisinin telgrafı

REİS — Samsunlular tarafından orduya tütün hediye edildiğine dair telgraf var, okunacak :

B. M. Meclisi Riyaseti Celilesine

Samsunluların Kahraman Ordumuza şükranei zafer olarak, elli bin paketi zâbitana ve üç yüz elli bin paketi efrada mahsus olmak üzere sekiz milyon sigara ihzar ve ihda ettikleri mâruzdur. 11 Eylûl 1338

Canik Mutasarrıfı Faik — Belediye Reisi Nihad

YASİN B. (Gazianteb) — Antakya'da bir masum kızdan gelen telgrafın okunması için takrir verdim. Niçin reye koymadınız?.

REİS — Efendim o telgraf burada yoktur. Arattıralım. Bulunsun, ikinci celsede okunsun.

3. — LÂYİHALAR

1. — Mîrî ormanlardan kat'edilen Eşcar Resmine dair kanun lâyihası

REİS — Mîrî ormanlardan kat'edilen Eşcar Resmine dair Heyeti Vekileden mevrut lâyihai kanuniye var.

2. — Misakı Millî hududu haricinde kalan memurin maaşatına dair kanun lâyihası

REİS — Misakı Millî hududu haricinde kalan memurin maaşatına dair Heyeti Vekileden mevrut lâyihai kanuniye var. Muvazenei Maliye Encümenine.

5. — TEZKERELER

1. — İdama mahkûm Bitlisli Osmanoğlu Ferman hakkındaki evrakın gönderildiğine dair Adliye Vekâleti tezkeresi

REİS — Hiyaneti vataniye ile mahkûm Osmanoğlu Ferman ve rüfekası hakkında Adliye Vekâletinden mevrut evrakı hükmiye var. Adliye Encümenine gönderiyoruz.

4. — TEKLİFLER

1. — Edirne Mebusu Şeref Beyin, İzmir'in, Güzel İzmir tesmiyesi hakkında teklifi (2/559)

REİS — Edirne Mebusu Şeref Beyin, İzmir'in (Güzel İzmir) tesmiyesine dair teklifi kanunisi vardır. Lâyiha Encümenine gönderiyoruz.

2. — Malatya Mebusu Reşid Ağanın, Cenup gümrüklerinde müsadere edilen eşya hakkında kanun teklifi (2/560)

REİS — Malatya Mebusu Reşid Ağanın Cenup gümrüklerinde müsadere edilen eşyaya dair teklifi kanunisi var. Kavanini Maliye Encümenine gönderiyoruz.

6. — TAKRİRLER

1. — Gazianteb Mebusu Ali Cenani Beyin, istirdadedilen mahallerde Büyük Millet Meclisince kabul edilmiş olan kanunların baştan itibaren Resmî Gazetelerle neşir ve ilân olunmasına dair takriri

REİS — Yeni istirdadedilen mahallerde kanunların cerâidi yevmiye ile ilânlarına dair Ali Cenani Beyin temenni takriri var.

REFİK ŞEVKET B. (Saruhan) — Efendim, mesele gayet ehemmiyetlidir. Kavaninin neşir ve ilânı hakkındaki Kanun mucibince muamele ifa edebilmek için her halde bu mesele üzerinde imali zihnetmek lâzımdır. Rica ederim, takrir Adliye Encümenine havale olunsun. Çünkü

gayet mühim bir tekliftir, Adliye Encümenine gitmesi lâzımdır.

Riyaseti Celileye

Geçen sene istirdadedilen Adana ve havalisinde Hükümeti mahalliye ifayı vazifeye başlar başlamaz Büyük Millet Meclisinin tasdik etmiş olduğu kanunların hemen ahaliye neşir ve ilânı iktiza ettiği halde Hükümetçe bu cihetin katiyen nazarı dikkate alınmadığı ve bu yüzden birçok halkın bilmiyerek muhalifi kanun harekâtta bulunmalarına mebni malî veya cismani cezalara duçar oldukları görülmüştür. Cenabı Hakkın lûtuf ve inayeti ve kahraman ordumuzun celâdet ve fedakârlığiyle düşmandan tathir edilerek Büyük Millet Meclisi Hükümetinin tahtı idaresine geçen yerlerde de bu gibi karışıklığa mahal kalmamak üzere Hükümeti Mülkiyenin işe mübaşeretinde Büyük Millet Meclisinin bidayeti içtimaından şimdiye kadar tatbik etmiş olduğu kanunların mahallerinde ceraidi yevmiye ile derhal neşrine tevessül edilmesi lüzumunun Heyeti Vekile Riyasetine tebliğini teklif eylerim.

11 Eylûl 1338
Gazianteb Mebusu
Ali Cenani

(Tabiî sesleri)

HASAN BASRİ B. (Karesi) — Zabıt ceridelerinin de memaliki müstahlasaya gönderilmesi lâzımdır. Çünkü içerisinde esbabı mucibe filân vardır. Bu da nazarı dikkate alınmalıdır.

REİS — Efendim bir teklif vardır. Bu bir defa Adliye Encümenine gitsin diye teklif ediliyor. (Hacet yok, sesleri)

REFİK ŞEVKET B. (Saruhan) — Reis Bey bu teklif Kavaninin usulü neşir ve ilânı hakkındaki Kanunun tadili, hiç olmazsa tefsiri mahiyetindedir. Onun için Adliye Encümenine gönderilmelidir.

HASİB B. (Maraş) — Neşredilen kanun hakkında bir usul vardır. Evvelemirde Heyeti Vekileye gitsin.

HAKKI HAMİ B. (Sinob) — Efendim, Hükümet zaten vazifesini ifa edecektir. Bu takririn verilmesindeki maksat evvelce istihlâs edilmiş olan Adana'da bir yanlışlık olmuş, şimdi öyle bir yanlışlık olmasın diye arkadaşlarımızdan birisi temenni ediyor. Bunun en doğru şekli, bunu İcra Heyetine göndermektir. Adliye Encümenine niçin gidecek? Adliye Encümeni bugün filân yerde filân kanun meriyülicradır diye bir kanun yapacak değildir. Adliye Encümeninde bunun muamelesi ne olabilir? Bu bir lâyiha değildir. Bunun en doğrusu ve esasen takririn münderecatı da o yoldadır. Keyfiyetin Heyeti Vekileye bildirilmesi mahiyetindedir. Bunun doğrudan doğruya Heyeti Vekileye gönderilmesi lâzımdır.

REFİK ŞEVKET B. (Saruhan) — Bahsettiğim kanunda (Ceraidi Resmiye) tâbiri vardır. İstanbul'da Takvimi Vakayi, mülhaaktta Ceraidi Resmiye vardır, binaenaleyh vilâyattaki gazeteler ceraidi yevmiyedir, gayriresmîdir. Bunun için bu takrirde de gayriresmî tâbiri vardır. Bunu telif için, bir şekli kanuni bulunmak için, behemehal Adliye Encümenine gitmelidir. İcra kuvvetinin vereceği karara ademiitibar vârittir.

REİS — Efendim, takrir neşredilen kavaninin memaliki müstahlâsada dahi ceraidi yevmiye ile neşir ve ilânı hakkındadır. Bunun hakkında Refik Şevket Beyin bir teklifi var. Bunu Adliye Encümenine gönderelim diyor. Adliye Encümenine gönderilmesini kabul edenler lûtfen el kaldırsın... Kabul edilmemiştir.

O halde Heyeti Vekile Riyasetine tevdiini kabul buyuranlar lûtfen el kaldırsın. Kabul edilmiştir.

3. — İzmir Mebusu Tahsin Beyin, Memaliki Müstahlasa Vekâleti teşkiline dair kanun teklifi (2/564)

REİS — İzmir Mebusu Tahsin Beyin, memaliki Müstahlasa Vekâleti namiyle bir vekâlet ihdası hakkındaki teklifi vardır. (Ooo, sesleri) Lâyiha Encümenine gönderiyoruz. (Ret, sesleri)

2. — Sinob Mebusu Şevket Beyin, vergi zamaiminin tecili tahsili hakkında takriri

REİS — Sinob Mebusu Şevket Beyin, vergi zamaiminin tecili tahsiline dair temenni takriri var.

Riyaseti Celileye

Kanunu mahsusuna tevfikan halihazır vergilerden alınması icabeden yer yer yüzde üç yüz, hattâ beş yüz nispetindeki masarifi mecbureden bizar olan halkın şikâyatı muhik

görülerek Heyeti Vekilece bu baptaki maddenin tadilini mübeyyin bir lâyihai kanuniye kaleme alınmış ve Meclisi Âlice derdesti tetkik ve müzakere bulunmuştur. Elyevm tahakkukatiyle iştigal olunan bu verginin tahsili halkı izrar edeceğinden bu hususiaki kanunun müzakere ve intacına değin tahsilâtın tehiri hususunun Maliye ve Dahiliye Vekâletlerine işar buyurulmasını istirham eylerim ferman.

Sinob
Mehmed Şevket

REİS — Efendim, bu bapta müzakere açacak mıyız?

YASİN B. (Gazianteb) — Efendim, temenni ediyor. Bu gibi takrirlerin okunmaması Meclisçe mukarrerdir. Bunlar aidolduğu vekâlete gönderiliyor. Bu temenni takriridir. Bu takrir üzerine neden müzakere açılıyor? Nizamnameye mugayirdir.

ŞEVKET B. (Sinob) — Efendim, müsaade buyurulursa takririmi izah edeceğim. Bu kanunun tadili lâzımdır. Halk malûmya bizar oluyor. Esasen halka tarh olunan vergiler çoktur. Sonra buna yüzde beş yüz daha ilâve ediliyor. (Gürültüler) Rica ederim dinleyiniz. Tedrisatı iptidaiye Kanununun 15 nci maddesinin tadili hakkındaki lâyihai kanuniye Meclise tevdi olundu. Bunun müzakeresini tacil edin efendim. O kanun Meclisten çıkıncaya kadar bir kararla tahsilât tehir edilsin. Sonra halk bunun altından kalkamaz. Müsaade buyurursanız bunu daha ziyade izah edeyim.

NECİB B. (Mardin) — Maarife mi ait?

ŞEVKET B. (Sinob) — Evet Maarife ait efendim, Maarife ait.. Bunu hepimiz arzu ederiz. Buna hiçbir mâni yoktur. (Gürültüler) Müsaade buyurursanız izah edeyim. Efendim. Tedrisatı İptidaiye Kanununun on beşinci maddesi taşralarda başka başka surette tatbik ediliyor. Bendeniz dairei intihabiyemde bulundum; orada bu küsuratı munzamma başka türlü tahsil ediliyor. Meselâ : Sinob kasabasında yüzde altmış altı buçuk, Boyabad kasabasında yüzde altmış dört, Gerze'de yüzde yetmiş dört, Ayancık'ta yüzde elli, köylerde yüzde yüz alınmaktadır. Heyeti Vekileye vukubulan şikâyet nazarı dikkate alınmış; (15) nci maddeyi tadile teşebbüs etmişler, buna dair lâyihai kanuniye Meclise tevdi buyurulmuş. Binaenaleyh, bendeniz bu kanunun bir an evvel müzakeresini teklif ediyorum, mesele bu.. Yalnız efendim kanun ne kadar tacil edilirse edilsin, halktan bu para alınacaktır.

MAZHAR MÜFİD B. (Hakkâri) — Beyefendi takririnizde bu, tecil, bilmem ne yoktur.

ŞEVKET B. (Sinob) — Hayır efendim, aynen budur, iyice anlaşılmamış. Tehiri tahsilât, tâcili müzakeredir. Efendim, takririm bu yoldadır.

REİS — Efendim müzakere edecek mevzu görmüyorum. Tadil edilmemiş bir kanun mevcuttur. Bu takririn muhteviyatı, bugün tecili tahsilât olunmasından ibarettir, yani bu verginin tecili tahsili içindir.

VEHBİ Ef. (Konya) — Kanun esasen tadil olunacaktır. Müzakere Tedrisatı İptidaiye Vergilerinin tehiri tahsiline dairdir. Halbuki halk Tedrisatı İptidaiye Vergisinden bıkmıştır. Kanun tadil edilinceye kadar tahsilât tehir edilsin.

HÜSEYİN AVNİ B. (Erzurum) — Efendim bu takririn mahiyeti anlaşılmadı.

REİS — Efendim bu, mevcut bir kanun ahkâmının tehiri tatbikından ibaret, bir temenni takriridir.

HAKKI HAMİ B. (Sinob) — Öyle değil efendim. Rica ederim, Tedrisatı İptidaiye Kanununun on beşinci maddesi tadil edilmek üzere ruznameye alınmıştır. Heyeti Vekile kararıyle bâzı yerlerde yüzde altmış, bâzı yerlerde yüzde seksen olmak üzere bu vergilerin tahsiline devam ediliyor. Bu kanunun tadiline kadar bu verginin tehiri talebediliyor. Binaenaleyh... (Gürültüler) Müsaade buyurun. Bu, mahallî meclisi umumileri tarafından tarh edilen bir meseledir. Bunlar meclisi umuminin tarh ettiği vergidir.

MALİYE VEKİLİ HASAN FEHMİ B. (Gümüşane) — Efendim, bu ne Heyeti Vekileye ve ne de her hangi bir vekâlete ait bir meseledir. Tedrisatı İptidaiye Kanununun idarei mahalliyeye bahşettiği salâhiyete binaen, vilâyet meclisi umumilerinin tarh ettikleri Tedrisatı İptidaiye Vergisidir. Bunun miktarı âzamisi ile miktarı asgarisini kanun tesbit etmiştir. Fakat derecelerini mahallî meclisleri tâyin eder. Bendenize kalırsa bunu Dahiliye Vekâletine - ki, idarei hususiye bütçeleri oradan tasdik ediliyor - tevdi buyurursunuz. Oranın mütalâasını aldıktan sonra, bir an evvel Tedrisatı İptidaiye

Kanununun on beşinci maddesine aidolan kanun lâyihasını o zaman müzakere edersiniz. Şimdi kanun mevcutken, vekâletin salâhiyetini takyidedecek bir karar ittihaz etmek zannederim ki, doğru olamaz. Onun için, Dahiliye ve Maarif Vekâletlerinin mütalâası alındıktan sonra o tadilâtı ruznameye alırsınız, müzakere edersiniz, mesele biter, bir kararı idari ile olmaz.

AHMED HİLMİ B. (Kayseri) — Hükümet, tadilâtını yaptı, encümene verdi. Dahiliye Encümeni de tetkikatını yaptı ve mazbatasını tanzim etti ve Heyeti Umumiyeye geldi. O halledilecek olursa, mesele hitam bulur.

MAARİF VEKİLİ VEHBİ B. (Karesi) — Şimdi efendim, mesele birbirine karışmasın, bir küsuratı munzamma var, bu küsuratı munzammadan kimsenin şikâyeti yoktur. Bir de tedrisatı iptidaiye masarifi mecburesi vardır ki; Tedrisatı İptidaiye Kararnamesinin on beşinci maddesiyle masarifi mecbure, diye halka tahmil edilen bir vergidir. O vergi hakkında birçok şikâyetnameler geldi. Muhtelif mahallerden Meclisi Âliye birçok şikâyetler var, vekâletlere de var, Dahiliye ve Maarif Vekaletlerine de var. Bu şikâyetleri ref'edecek derecede ve bütün mahazirini ref'edecek surette on beşinci maddeyi Dahiliye Encümeninde tadil ettik, Heyeti Umumiyede de müzakere edilip intacedilinceye kadar tahsilât dursun, demek mektepler kapansın, demektir. Binaenaleyh, bir an evvel o maddeyi tadil eder, çıkarırız ve onu tatbik ederiz.

Riyaseti Celileye

Tedrisatı İptidaiye Kanununun on beşinci maddesinin tadiline dair lâyihai kanuniyenin her şeye takdimen müzakeresini arz ve teklif eylerim.

Sinob
Hakkı Hami

REİS — Efendim, Şevket Beyin bu takririnden maada Hakkı Hâmi Beyin de okunan takriri var. Bu takriri kabul edenler lûtfen el kaldırsın. Kabul edilmiştir.

3. — Kütahya Mebusu Cemil Beyin, İstiklâl mahkemeleri yevmiyeleri hakkında takriri

REİS — Efendim, Kütahya Mebusu Cemil Beyin, İstiklâl mahkemeleri yevmiyelerine dair bir takriri var.

CEMİL B. (Kütahya) — Reis Bey bendeniz bunun ya Kavanini Maliye Encümenine veyahut Divanı Riyasete tevdiini teklif ederim.

EMİN B. (Erzincan) — Efendim, Meclis bütçesinde halledilir.

REİS — Bütçede nazarı itibara alınsın Cemil Bey!

CEMİL B. (Kütahya) — Bütçe müzakeresinde Divanı Riyaset nazarı dikkate alsın.

REİS — Peki, efendim.

2. — ÂZAYI KİRAM MUAMELÂTI

1. — Gazianteb Mebusu Yasin Beyin, Posta ve Telgraf Encümenine intihabolunduğuna dair Beşinci Şube Riyaseti tezkeresi

REİS — Posta ve Telgraf Encümeni intihabatına dair bir takrir vardır.

Riyaseti Celileye

Maraş Mebusu Refet Efendiden inhilâl eden Posta ve Telgraf Encümeni âzalığına Şubemizce Gazianteb Mebusu Yasin Beyin intihabolunduğu mâruzdur.

4. — İstanbul Mebusu Ali Rıza Beyin, 15 Mayıs 1335 tarihinde İzmir'de Yunanlılar tarafından şehidedilmiş olan Miralay Süleyman Fethi Beyin ailesine İzmir'in istirdadı münasebetiyle taziyet telgrafı çekilmesine dair takriri

REİS — İstanbul Mebusu Ali Rıza Beyin, İzmir'de şehidedilen merhum Miralay Süleyman Fethi Bey ailesine beyanı taziyet edilmesine dair takriri var.

Riyaseti Celileye

İzmir'in Yunanlılar tarafından faciai işgalinin vukubulduğu 1335 senesi Mayısının on beşinci günü müstevliler tarafından derdest edilerek şanlı bayrağımızı ayağı ile çiğnemesi ve Venizelos hakkında temenniyatta bulunması hakkında vukubulan teklifi nefret ve şiddetle reddeden ve bu ulvi hareketiyle en yakın ve müfteris bir tehlike karşısında mukaddesatına hürmette ısrar eyliyerek bu uğurda Yunan süngüleriyle şehidedilen bir kahraman vardır. Bu zat İzmir Ahzi Asker Heyeti Reisi sabıkı Miralay Süleyman Fethi Beydir. İzmir'in saadeti visaliyle sermest olduğumuz bugünlerde bu kahraman şehidin hâtırasını tebcil etmek ve bugün süngülerimiz karşısında, maddi ve mânevi bütün varlığiyle serni-

gûn olan Yunanlıların galiz vahşetini bu vesile ile bir defa daha nefretle yâdeylemek üzere, takdim eylediğim işbu takririmin Heyeti Umumiyede kıraatiyle müşarünileyhin ailesine Meclis namına Makamı Riyasetçe arzı taziyet edilmesinin kabul buyurulmasını istirham eylerim.

11 Eylûl 1338
İstanbul
Ali Rıza

(Muvafık sesleri)

MUSTAFA NECATİ B. (Saruhan) — Efendim, İzmir işgalinde bulunduğum için Süleyman Fethi Beyin sureti şahadetine tamamiyle vâkıfım. O gün, o bedbaht günde şehidedilmiş bir zatı muhteremdi, tasavvur buyurunuz, ki: Bütün Yunan ordusu kudurmuş bir halde, kadın, erkek, çoluk, çocuk, ihtiyar her önüne geleni her kim olursa olsun, parçalarken, Kışla önünde Süleyman Fethi Beye; yaşasın Venizelos, diye bağırmasını teklif etmişler, bu büyük kahraman da o gün her şeyi teslim olan ordu önünde kalbinden kopan bir kuvvetle «Bir Türk kumandanı bir Türk Miralayı kendi kumandanlarından ve kendi milletinden başkasının yaşamasını temenni etmez!» diye cevap vermiş ve hakikaten de Yunanlıların süngüleri karşısında ve tekliflerini şiddetle reddetmiştir. Bu zatın yaptığı bu fedakârlık kalbler üzerinde iyi tesirat icra etmiş ve bu defa inkılâbın âmili hakisi olmuştur. Bu itibarla Fethi Beyin namının bu sevimli günde tezkârını Meclisi Âli için şerefli addeder ve ailesine beyanı taziyet edilerek teessüratımızın tebliğini de bilhassa rica ederim.

NUSRAT Ef. (Erzurum) — Efendim ruhuna fâtiha okuyalım... Lillâhilfâtiha! (Umumen ruhuna fâtihalar okunmuştur.)

YAHYA GALİB B. (Kırşehir) — Efendim muharebe olur. Memleket teslim edilir, fakat o memlekette gerek teslim olan kumandanlara ve gerek silâhsız ahaliye zulüm ve teaddi yapılmaz. Medeniyet için, dünyayı velveleye veren Avrupa'nın köpek sürüleri gibi memleketimize sevk ettikleri Yunaniler o Avrupa mümessillerinin gözleri önünde yapmadık fecayi bırakmadıktan maada elinde silâhı bulunduğu halde teslim olan o namussuz, rezil İstanbul Hükümetinin emriyle hiçbir müdafaada bulunmıyan askerlerimize karşı yapılan hareket, dünyanın hiçbir yerinde görülmüş edepsizliklerden değildir. (Bravo sadaları) Fethi Beyi Hicaz'dan tanırım. Hicaz'ın Erkânı Harbiye Reisi idi. Gayet dindar, vatanperver ve muhterem bir Müslümandı. Bunu da diğer silâhsızlar gibi yakalarlar - Yunanlılar diğerlerine yapmadık hakaret bırakmazlar ya... - bu zatı. Yaşasın Venizelos, diye bağırmaya mecbur ederler. O da bağırmaz efendiler... Fethi Bey gibi bir Müslüman, Venizelos'a yaşasın diye bağırmamak için evlâdını, ailesini, kendi canını teslim etmiştir. Onu orada vahşicesine süngülerler. O muhterem vücut yerlere serilir. Sonra efendiler, bizim Hükümetimiz büyük bir adalet gösterir, kime karşı? Yunanlılardan alınan esirlere karşı. Bunlar esir değil, cürmümeşhut halinde yakalanmış canilerdir. Hangi memleket bunları yakalarsa kurşuna dizer. Bugün bizde ise onları arabalarda, otomobillerde naklediyorlar.

İSMAİ SUBHİ B. (Burdur) — Kırşehir'in en güzel binaları onlara tahsis ediliyor.

YAHYA GALİB B. (Devamla) — Medeniyet, Fethi Beye yapılan hakarete karşı göz yummuştur. Ben teklif ediyorum :

Onun kabri üzerinde, yaralandığı yerde seksen tane kumandanı kesmelidir!..

8. — MAZBATALAR

1. — Ticaret ve Ziraat odalarının posta ve telgraf ücuratından istisnalarına dair kanun lâyihası ve Muvazenei Maliye Encümeni mazbatası

REİS — Ziraat Odaları muhaberatından ücret alınmamasına dair Muvazenei Maliye Encümeni mazbatası var.

2. — Keskin Hastanesi Hesap Memuru Cemal Efendinin affı hakkındaki İstida Encümeni mazbatasına dair Adliye Encümeni mazbatası

REİS — Ankara İstiklâl Mahkemesince mahkûm Keskin Hastanesi Hesap Memuru Cemal Efendi hakkında Adliye Encümeni mazbatası var. Bunları ruznameye alıyoruz.

Divanı Riyaset kararları var efendim. Okunacaktır.

2. — Siverek Mebusu Mustafa Lûtfi Beye mezuniyet itasına dair Divanı Riyaset kararı

Papor sureti

Siverek Mebusu Lûtfi Beyin gözlerine ârız olan zatülmüngamii müzmini muzaaf ve zatülkiysii müzmini eyser ile müterafik insidadi ka-

natı dem'inin dokuz aydan beri tarafımdan tedavi edilmekte olduğunu ve mumaileyhin ameliyata muhtaç bulunduğunu müş'ir işbu rapor tanzim kılıdın. 2 Eylûl 1338

Göz Tabibi
Esad

Heyeti Umumiyeye

Gözlerine âriz olan müzmin hastalık dolayısiyle dokuz aydan beri tahti tedavide olduğuna ve ameliyata muhtaç bulunduğuna dair sureti musaddakası merbut tabip raporiyle Kazan'da tedavi için tam tahsisatla altı ay mezuniyet talebetmiş olan Siverek Mebusu Mustafa Lûtfi Beyin takriri Divanı Riyasetin 13 . IX . 1338 tarihli yirmi yedinci içtimaında tezekkür olunmuş ve mezun bulunup henüz hareket etmiyen Bitlis Mebusu Vehbi Beyin mezuniyetini mumaileyhe terk etmiş olmasına mebni üç ay müddetle mezun addi tensibedilmiş ise de müddeti mezuniyetine ait tahsisatının tarzı itası hususunun bilâmütalâa Heyeti Umumiyeye arzı muvafık görülmüştür efendim.

13 . IX . 1338

Büyük Millet Meclisi
Reisisanisi
Dr. Adnan

İSMAİL SUBHİ B. SOYSALLI (Burdur) — Kazan'da tedavi ne demektir? Bu ciheti anlıyamadık?

REİS — Mustafa Lûtfi Bey gözünden muztaribolduğunu ve burada ameliyat yaptırmak mümkün olmadığını musırran iddia ediyor. Bir de tabip raporu vardır. Tam tahsisatla altı ay mezuniyet istiyor. İlk defa usulen tam tahsisatla üç ay mezuniyetini Reyi Âlinize vaz'ediyorum. Üç ay mezuniyeti kabul edenler lûtfen ellerini kaldırsın. Kabul edilmiştir. Tam tahsisatı Reyi Âlinize vaz'ediyorum. (Tâyini esamiyle sesleri) Efendim tam tahsisatını kabul edenler lûtfen ellerini kaldırsın. Kabul edilmemiştir. Mezuniyeti hakkında Divanı Riyaset kararları vardır efendim.

3. — Kurtarılan yerler mebuslarından altı zata izin verilmesine dair Divanı Riyaset kararı

Heyeti Umumiyeye

İstirdadedilen memleketlerine gitmek üzere âtide isimleri muharrer zevata hizalarında gösterildiği müddetler için mezuniyet itası Divanı Riyasetin 13 . IX . 1338 tarihli yirmi yedinci içtimaında tensibedilmiş olmakla, Heyeti Umumiyenin nazarı tasvibine arz olunur efendim.

Büyük Millet Meclisi
Reisisanisi
Dr. Adnan

REİS — Doktor Mazhar Bey (Aydın) in iki ay mezuniyetini kabul edenler lûtfen ellerini kaldırsın. Kabul edilmiştir.

REİS — Enver Bey (İzmir) in üç ay mezuniyetini kabul edenler lûtfen ellerini kaldırsın. Kabul edilmiştir.

REİS — Hacı Süleyman Efendi (İzmir) in üç ay mezuniyetini kabul edenler lûtfen ellerini kaldırsın. Kabul edilmiştir.

REİS — Refik Şevket Bey (Saruhan) in üç ay mezuniyetini kabul edenler lûtfen ellerini kaldırsın. Kabul edilmiştir.

REİS — Mustafa Necati Bey (Saruhan) in üç ay mezuniyetini kabul edenler lûtfen ellerini kaldırsın. Kabul edilmiştir.

REİS — İbrahim Süreyya Bey (Saruhan) in iki ay mezuniyetini kabul edenler lûtfen ellerini kaldırsın. Kabul edilmiştir.

4. — Amasya Mebusu Bekir Sâmi Beyin mezuniyetinin temdidi hakkında Divanı Riyaset kararı

Büyük Millet Meclisi Riyaseti Celilesine
Ankara

Roma'dan Samsun'a nakledilmek üzere bulunan refikamın cenazesini beklemek ve bu yüzden mütehaddes ailemin umurunu rüyet ve tesviye mecburiyetindeyim. Mazereti meşruam lûtfen kabul buyurularak, mezuniyeti âcizanemin temdidini rica eder ve ademikabulü halinde, Amasya livası ahalisinin hakkında ibraz buyurdukları itimat veçhile arzı şükran ederek, maalesef vekâletlerinden istifaya mecbur kalacağımdan işbu telgrafımın istifa makamında kabulünü temenni ederim efendim.

Amasya Mebusu
Bekir Sâmi

Heyeti Umumiyeye

Mezuniyeti 13 Ağustos 1338 tarihinde hitam bulmuş olan Amasya Mebusu Bekir Sâmi Beyin bir an evvel Meclisi Âliye iltihakı lüzumu rica edilmişti. Âhiren vâridolan ve sureti musaddakası merbut bulunan telgrafnamesine nazaran, Roma'da vefat etmiş olan refikasının cenazesine intizar

zaruretinde bulunduğu anlaşıldığından hitamı mezuniyetinden itibaren iki ay daha temdidi mezuniyeti Divanı Riyasetin 13 . IX . 1338 tarihli yirmi yedinci içtimaında tensibedilmiş olmakla, Heyeti Umumiyenin nazarı tasvibine arz olunur efendim.

Büyük Millet Meclisi Reisisanisi
Dr. Adnan

REİS — Efendim, Bekir Sâmi Beyin mazereti meşruası vardır. Divanı Riyaset temdidi mezuniyetini tensibetmiştir, iki ay müddetle mezuniyetinin temdidini kabul edenler lûtfen ellerini kaldırsın. İki ay müddetle mezuniyeti kabul edilmiştir.

5. — Bolu Mebusu Abdullah Efendinin temdidi mezuniyetine dair Divanı Riyaset kararı

REİS — Bolu Mebusu Abdullah Efendi hakkında Divanı Riyaset kararı vardır.

Heyeti Umumiyeye

14 . VIII . 1338 tarihinde bir hafta müddetle mezuniyet istihsal etmiş olan Bolu Mebusu Abdullah Sabri Efendinin iltihabı em'âyâ müptelâ olduğundan on beş gün müddetle mezun addine dair takririyle sureti musaddakası merbut raporu Divanı Riyasetin 13 . IX . 1338 tarihli yirmi yedinci içtimaında tezekkür olunmuş ve mumaileyhin hitamı mezuniyetinden itibaren tabip raporu mucibince on beş gün müddetle mezun addi tensibedilmiş olmakla Heyeti Umumiyenin nazarı tasvibine arz olunur efendim.

13 . IX . 1338

Büyük Millet Meclisi Reisanisi
Dr. Adnan

REİS — Efendim, teklif zaten on beş günlüktür. On beş gün mezuniyetini kabul edenler lûtfen ellerini kaldırsın. Kabul edilmiştir.

3. — Küreğe mahkûm Ekmekçi Saiboğlu Kara Mehmed'in bakıyei müddeti cezaiyesinin affına dair kanun lâyihası ve Adliye Encümeni mazbatası

1. — Eşkıyaya yataklık maddesinden mahkûm Hacı Hatiboğlu Osman'ın bakıyei müddeti cezaiyesinin affına dair kanun lâyihası ve Adliye Encümeni mazbatası

5. — Balâ'nın Camiisagir mahallesinden Battal'ın bakıyei müddeti cezaiyesinin affına dair kanun lâyihası ve Adliye Encümeni mazbatası

6. — Kadıoğlu Hacı Mehmed'in bakıyei müddeti cezaiyesinin affına dair kanun lâyihası ve Adliye Encümeni mazbatası

7. — Müskirat nakli maddesinden dolayı bir sene hapse mahkûm Ahmed'in bakıyei müddeti cezaiyesinin affına dair kanun lâyihası ve Adliye Encümeni mazbatası

8. — Akifoğlu Said'in bakıyei müddeti cezaiyesinin affına dair kanun lâyihası ve Adliye Encümeni mazbatası

REİS — Efendim affa mütaallik Adliye Encümeni mazbataları vardır. Bunlar, Saiboğlu Kara Mehmed'in affı hakkında, Hatib Osman'ın affı hakkında, Balâ'nın Camiisagir mahallesinden Battal'ın bakıyei müddeti cezaiyesinin affına dair lâyihai kanuniye, Tirebolulu Hacı Mehmed'in affına dair lâyihai kanuniye, Ereğli'nin Kirmanlı mahallesinden Ahmed'in affına dair lâyihai kanuniye, Değirmenci oğullarından Akifoğlu Said'in bakıyei müddeti cezaiyesinin affına dair lâyihai kanuniyelerdir. Ruznameye alıyoruz. Birer birer müzakere edeceğiz.

9. — MÜZAKERE EDİLEN MADDELER

1. — Küreğe mahkûm Ekmekçi Saiboğlu Kara Mehmed'in bakıyei müddeti cezaiyesinin affına dair kanun lâyihası ve Adliye Encümeni mazbatası

30 Temmuz 1338

T. B. M. Meclisi Riyaseti Celilesine

Katil maddesinden dolayı sekiz sene küreğe mahkûm ve elyevm mahpus bulunan Ekmekçi Saiboğlu Kara Mehmed'in bakıyei müddeti cezaiyesinin affına dair İcra Vekilleri Heyetinin 30 Temmuz 1338 tarihli içtimaında kabul edilen lâyihai kanuniye ile esbabı mucibe lâyihası sureti musaddakası evrakı müteferrikasına rapten takdim kılınmıştır. İfayı muktazasiyle neticesinin işarına müsaadei Devletlerini rica ederim efendim.

Türkiye Büyük Millet Meclisi
İcra Vekilleri Heyeti Reisi
Hüseyin Rauf

Esbabı mucibe lâyihası

Katil maddesinden dolayı sureti katîyede sekiz seneye mahkûm olup beş seneye karip bir müddetten beri Bolu Hapsanesinde mahpus bulunan Bolu'nun Akpınar mahallesinden ekmekçi Saiboğlu Kara Mehmed'in mûlûliyeti daimesinden bahsile bakıyei müddeti cezaiyesinin affı istirhamını mutazammın Bolu Mutasarrıflığına ita eylediği istidaname üzerine mahallî etibbası tarafından badelmuayene verilen raporda mâlûliyeti daimeye müptelâ olduğu ifade kılınmasına ve bu bapta Meclisi İdarei livaca tanzim kılınan mazbatada merkum hakkında af hususunun istihsali muvafık olacağı dermeyan edilmesine ve Tıbbı Adlî Müessesesi Müdüriyetince de merkumun mâlûliyetinin şayanı affolacak mahiyette olduğu tasdik olunmasına mebni merkum Kara Mehmed'in bakiyei müddeti cezaiyesinin affı hakkında iki maddelik lâyihai kanuniye kaleme alınmıştır.

Lâyihai kanuniye

MADDE 1. — Katil maddesinden dolayı, sureti katîyede sekiz sene küreğe mahkûm ve elyevm Bolu Hapsanesinde mahpus bulunan Bolu'nun Akpınar mahallesinden Ekmekçi Saiboğlu Kara Mehmed'in mâlûliyetine binaen bakiyei müddeti cezaiyesi effedilmiştir.

MADDE 2. — İşbu kanunun icrasına Adliye Vekili memurdur.

30 Temmuz 1338

T. B. M. M. İcra Vekilleri

Heyeti Reisi	Şer'iye Vekili
Hüseyin Rauf	Abnullah Azmi
Müdafaai Milliye	Adliye Vekâleti
Vekâleti Vekili	Vekili
Hüseyin Rauf	Behcet
Hariciye Vekili	Maliye Vekili
Yusuf Kemal	Hasan Fehmi
Maarif Vekili	Nafıa Vekâleti Vekili
Mehmed Vehbi	Reşad
	Sıhhiye ve Muaveneti
İktisat Vekili	İçtimaiye Vekâleti V.
Mahmud Esad	Fuad

Erkânı Harbiyei Umumiye Vekâleti Vekili
Hüseyin Rauf

Adliye Encümeni mazbatası

Katil maddesinden sureti katîyede sekiz sene küreğe mahkûm ve elyevm Bolu Hapsanesinde mahpus Bolu'nun Akpınar mahallesinden Ekmekçi Saiboğlu Kara Mehmed'in mâlûliyetine mebni bakıyei müddeti cezaiyesinin affına dair Heyeti Vekilece tanzim olunup Heyeti Umumiyeden encümenimize mevdu lâyihai kanuniye ve evrakı müteferriası tetkik ve icabı teemmül olundu. Esbabı mucibeye nazaran merkumun affı kabule şayan görülmüş olmakla Heyeti Umumiyenin nazarı tasvibine arz ve takdimine karar verildi.

Reis	Mazbata Muharriri	Kâtip
Canik	———	Kırşehir
Emin		Sadık
Âza	Âza	Âza
İçel	Karahisarı Şarki	Maraş
Ali	Vasfi	Hasib

REİS — Efendim, kanunun heyeti umumiyesi hakkında söz istiyen var mı? (Hayır, sesleri) Kanunun heyeti umumiyesini kabul edilip maddelere geçilmesini kabul edenler lûtfen ellerini kaldırsın... Kabul edilmiştir.

Birinci madde okunacaktır:

Ekmekçi Saiboğlu Kara Mehmed'in bakıyei müddeti cezaiyesinin affına dair Kanun

MADDE 1. — Katil maddesinden dolayı sureti katiyede sekiz sene küreğe mahkûm ve elyevm Bolu Hapsanesinde mahpus bulunan Bolu'nun Akpınar mahallesinden Ekmekçi Saiboğlu Kara Mehmed'in mâlûliyetine binaen bakıyei müddeti cezaiyesi affedilmiştir.

REİS — Efendim birinci madde hakkında söz istiyen var mı? (Hayır, sesleri) Birinci madde hakkında söz istiyen yok, birinci maddeyi kabul edenler lûtfen ellerini kaldırsın... Kabul edilmiştir.

İkinci madde okunacaktır:

MADDE 2. — İşbu kanunun icrasına Adliye Vekili memurdur.

ALİ SÜRURİ Ef. (Karahisarı Şarki) — Efendim, tarihi kabulünden muteber diye bir madde ister.

REİS — Efendim, Ali Süruri Efendi tarihi kabulünden muteberdir diye bir madde teklif ediyorlar.

«İşbu kanun tarihi kabulünden muteberdir.» diye ikinci madde olarak, teklif edilen maddeyi kabul edenler lûtfen ellerini kaldırsın... Kabul edilmiştir.

MADDE 3. — İşbu kanunun icrasına Adliye Vekili memurdur.

REİS — Üçüncü maddeyi kabul edenler lûtfen ellerini kaldırsın. Kabul edilmiştir.

Kanunun heyeti umumiyesini kabul edenler lûtfen ellerini kaldırsın. Kabul edilmiş ve Kara Mehmed affedilmiştir.

2. — Eşkiyaya yataklık maddesinden mahkûm Hacı Hatiboğlu Osman'ın bakıyei müddeti cezaiyesinin affı hakkında kanun lâyihası ve Adliye Encümeni mazbatası

REİS — Efendim Hacı Hatiboğlu Osman hakkındaki mazbatayı okuyoruz :

Esbabı mucibe mazbatası suretidir

Eşkiyaya yataklık maddesinden dolayı, İstiklâl Mahkemesince altı maha mahkûm ve 13 Mayıs 1338 tarihinden beri Antalya Hapsanesinde mahpus bulunan Hacı Hatiboğlu Osman'ın mâlûliyetinden ve hali şeyhuhatinden bahsile, bakıyei müddeti cezaiyesinin affı hakkında mahallî mutasarrıflığına ita eylediği istida üzerine etibbai müteaddide tarafından badelmuayene verilen ve Tıbbı Adlî Müessesesi Müdiriyetince bittetkik tasdik olunan rapor münderecatına nazaran merkumun müptelâ olduğu hastalığın imtidadı mahpusiyetle iştidadedeceği ve hayatça mucibi tehlike olacağı mahiyetinde olduğu anlaşılmasına ve mahallî meclisi idaresince tanzim kılınan mazbatada, mâlûliyeti ve hali şeyhuhati hasebiyle, bakıyei müddeti cezaiyesinin affı muvafık olacağı dermeyan olunmasına mebni merkum Osman'ın affı hakkında berveçhi zir iki maddelik lâyihai kanuniye kaleme alınmıştır.

MADDE 1. — Eşkiyaya yataklık maddesinden dolayı, İstiklâl Mahkemesince altı maha mahkûm olup elyevm Antalya Hapsanesinde mahpus bulunan Hacı Hatiboğlu Osman'ın mâlûliyetine binaen bakıyei müddeti cezaiyesi affedilmiştir.

MADDE 2. — İşbu kanunun icrasına Adliye Vekili memurdur.

Adliye Encümeni mazbatası

Eşkiyaya yataklık maddesinden dolayı İstiklâl Mahkemesince altı maha mahkûm ve elyevm Antalya Hapsanesinde mahpus Hacı Hatib Osman'ın bakıyei müddeti cezaiyesinin affına dair, Heyeti Vekilece tanzim ve Heyeti Umumiyesinden encümenimize havale ve tevdi buyurulan lâyihai kanuniye ve teferruatı mütalâa ve tetkik ve icabı teemmül olundu. Esbabı mucibeye nazaran, mumaileyhin mâlûliyetinden dolayı, affı şayanı kabul görülmüş olmakla, berayı tasvip Heyeti Umumiyeye takdimine karar verildi.

Reis	Mazbata Muharriri	Kâtib
Canik	——	Kırşehir
Emin		Sadık
Kâtib	Âza	Âza
Karahisarı Şarki	İçel	Maraş
Vasfi	——	Mehmed Hasib

TAHSİN B. (Antalya) — Hacı Osman Efendi denilen bu zat, zannederim ki Mayıs ayı zarfında Konya'dan giden İstiklâl mahkemesi heyetince eşkiyaya yataklık etmesi dolayısiyle mahkûm edilmiş, haber aldığımıza nazaran tevkifini mütaakip Heyeti Vekilenin olbaptaki kararına istinaden zürradan olmak hasebiyle salıverilmiş; çok geçmeden bu sefer de Hükümetçe affı teklif edilmiş ve teklif de Adliye Encümenine havale edilmiş, şimdi de bunu görüyoruz. Takdir Heyeti Celilenize aittir.

REİS — Efendim kanunun heyeti umumiyesi hakkında müzakereyi kâfi görenler lûtfen el kaldırsın. Müzakere kâfi görülmüştür.

REFİK ŞEVKET B. (Saruhan) — Mâna?

Madde 1. — Eşkıyaya yataklık maddesinden dolayı İstiklâl mahkemesince altı maha mahkûm olup elyevm Antalya hapsanesinde mahpus bulunan Hacı Hatiboğlu Osman'ın mâlûliyetine binaen bakıyei müddeti cezaiyesi affedilmiştir. (Kabul sesleri).

Dr. MUSTAFA B. (Kozan) — Efendiler bu mâlûliyet meselesini ben anlamak istiyorum. Her hangi bir adam doktora müracaat etmek suretiyle mi rapor alıyor? (Hayır hayır sesleri).

Müsaade buyurunuz! Öyleyse rapor yanlıştır.

REFİK ŞEVKET B. (Saruhan) — Raporu okuyunuz.

Dr. MUSTAFA B. (Kozan) — Müsaade ediniz efendim doktorluktan bahsediyorum. (Handeler) Her halde baştan aşağı mahkûmin muayene edilir ve denir ki; filân zamanda muayene edilenler içerisinde filân adam filân hastalıktan mâlûldür; tahliyesi icabeder. Yoksa olabilir ki bir müessesedeki doktorlardan tanıdığı

bulunur, o muayene eder. Çıkar. Fakat ondan maada oradan çıkmak istiyen adamlar yok muydu? Ben bizzat hapsanede yatmışımdır, efendiler, mahpusinin içinde en fakir bir adam vardı. Bu adam hakikaten hastalığı hasebiyle affa lâyık olduğu halde affedilmemiştir. Rica ederim, nazarı dikkati celbederim. Bu hapsaneler Adliye Vekilinin idaresinde mi? Yoksa diğer vekillerin mi? Mâlûl yalnız filân adam değildir.

MÜFİD Ef. (Kırşehir) — Doktor Mustafa Bey biraderimizin buyurdukları mesele, mahallî etibba hapsaneden vukubulan müracaat üzerine mâlûlini muayene ediyor. Bir adamın hastalığı tahakkuk ettiğine dair, rapor verdikten sonra merkezdeki heyeti sıhhiye o raporu tetkik ve badehu tasdik ettikten sonra, onun mâlûliyetine binaen affını istiyorlar. Bu mesele böyledir. Binaenaleyh, buyurdukları mesele vârit değildir.

Dr. MUSTAFA B. (Kozan) — Maksadımı anlamadınız, ki! Yanlış anlaşılmıştır. Tıbbi bir mesele olduğu için arz etmek istiyorum. Anlamadan cevap vermek ne demek? Tıbben ondan daha ziyade mâlûl olan adamlar vardır. Ben yalnız o adama demiyorum. Hasta olan diğerleri çıkmıyor, diğerlerine zulmediyoruz, diyorum. Yani hasta olup şayanı affolan daha birçok kimseler vardır. Rica ederim, bu tıbbi meseleye etibba cevap versin.

REFİK ŞEVKET B. (Saruhan) — Efendim! Mustafa Beyin arzusu evvelce de burada mevzuubahsolmuş ve zannederim, Salâhaddin Bey tarafından verilen bir takrir üzerine bendenizin Adliye Vekâletim esnasında vekâlete havale edilmişti. O havale üzerine Dahiliye Vekâletiyle biliştirak tamim yaptık. O tamim üzerine, mülhakatta her mahpus muayene olunmuş ve hastalıklarına ait cetveller gelmiş ve Adliye Vekâletince Tıbbi Adlî Müessesesinde tetkik ettirilmiştir. Kimlerin affa lâyık olduğu orada mezkûrdur. Bugün, yarın o cetveller Meclise gelmek üzeredir.

MUSTAFA B. (Kozan) — Birkaç ay evvel muayene olmuştur, efendim?

Dr. REFİK ŞEVKET B. (Saruhan) — Bendeniz Adliye Vekâletinde iken bu cetvellerin geldiğini biliyorum.

MAZHAR MÜFİD B. (Hakkâri) — Reis Bey, Mustafa Beyin hakkı vardır. Bu doktorluk meselesidir. İstediği kadar söyliyebilirler.

Dr. MUSTAFA B. (Kozan) — Lâf mıdır? Yani anlamadan cevap veriyorsunuz. (Handeler)

HAKKI HÂMİ B. (Sinob) — Efendim, Kozan Mebusu Muhteremi Doktor Mustafa Bey biraderimizin mütalâası atılacak bir mesele değildir. Yalnız bu mütalâa şimdi müzakere edilmekte olan lâyihai kanuniyenin tehirini icabettirir bir şey değildir.

Dr. MUSTAFA B. (Kozan) — Bunun için söylemiyoruz.

HAKKI HÂMİ B. (Sinob) — Malûmuâlileri Hükümetin vazifesi sık sık hapsaneleri teftiş etmek, bunların içerisinde hapsanede yaşıyamıyacak derecede hastalığa ve saireye müptelâ olanlar varsa bunların sıhhatlerini iade etmek için, lâzımgelen esbaba tevessül etmektir. Fakat; Hükümet bu vazifesini yapmadı, diye bir adam kendisi müracaat etmiş. Bu adamın hakikaten bakıyei müddeti cezaiyesinin affı kendisinde görülen hastalığa binaen icabetmişse ve diğerlerinin de muayenesi lâzımgeldiğine kanaat hâsıl olmamışsa, Hükümet bunu yapmamış, diye bunun tehiri hatıra gelmez. (Öyle şey yok, sesleri) Müsaade buyurun, rica ederim. Beyefendi tehirini talebetmiyor. Fakat on beş dakika oluyor ki, bu lâyihanın müzakeresi tecehhür etmiştir. Bu nedir ya?

Belki bir arkadaş daha mütalâa dermeyan edecek ve göreceksiniz ki, lâyihai kanuniye bilmem nereye gitmiş. Bendenizce Mustafa Bey arkadaşımızın mütalâaları veçhile, zaten Salâhaddin Bey arkadaşımız evvelce bir takrir vermişlerdir, bu cihet takibedilsin, fakat bu lâyihai kanuniye de ikmal edilsin. Mesele budur. (Müzakere kâfi, sesleri)

İHSAN B. (Cebelibereket) — Muhterem arkadaşlar eşkiyaya yataklık etmek maznuniyetiyle mevkuf olmuş bir efendi Konya İstiklâl Mahkemesinden altı aya mahkûm olmuş, refikı muhteremimiz Antalya Mebusu Tahsin Beyefendinin bendenizce müphem ve karanlık telâkki edeceğim ifadelerine nazaran mahkûmiyeti akabinde hiç hapiste yatmamış, ashabı ziraattendir, diye serbestçe bırakılmış ve serbest gezmiş, sonra alelusul bütün mahkûminin muayene edilmesi icabederken, istisnaen bu adam hakkında bir muayene yapılmış ve bu kere de affı Meclise sevk edilmiştir.

Şimdi meseleyi bu noktai nazardan nazarı dikkate aldığımız takdirde gerçi hepimiz hüsnüzanna mecburuz. Fakat arkadaşımızın buradaki beyanatına nazaran insanın kanaati biraz gıcıklanıveriyor. Vaz'ı ve halinden biraz sahibi yesar olduğu anlaşılan, memleketinde biraz zengin olduğu anlaşılan bir efendi, ashabı ziraattendir diye serbest bırakılmış ve Meclise evrakı gönderilerek mâlûldür diye affı talebediliyor.

NUSRAT EF. (Erzurum) — Orada elyevm hapistir diye yazılıdır.

TAHSİN B. (Antalya) — Refik Şevket Beyin Adliye Vekâleti zamanında gelmiştir. Refik Şevket Beyi işhadederim.

İHSAN B. (Cebelibereket) — Sonra efendim bu zat sürati seria ile, usul haricinde münferit bir muayeneye tâbi tutuluyor. Bir de rapor alıyor ve sürati seria ile mesele Meclise geliyor. Bendenizce mesele şayanı tetkik ve tenkitdir. Şunun veya bunun noktai nazarına veya menfaatine Meclis alet olmamalıdır. İşi iyi tetkik etmelidir.

ADLİYE ENCÜMENİ REİSİ EMİN B. (Canik) — Efendim mazbatamız okundu. Bu adamı mahallî etibbası muayene etmiş, Tıbbı Adlî tasdik etmiş, Heyet kabul etmiş ve Meclise teklif etmiş, encümen de kabul ederek Heyeti Aliyenize sevk etmiş, Tahsin Bey biraderimiz imâlı söz söylemek istediler.

TAHSİN B. (Antalya) — Hayır. Hakikati söylemek istedim.

EMİN B. (Canik) — Bendeniz tabiî encümendeki arkadaşlarımızın dahi aynı fikirde olduğuna kaaniim. Eğer böyle bir şeye encümen de alet oluyor ve Heyeti Umumiyemiz de alet oluyorsa, bunun vebali, günahı çok büyüktür. Rica ederim.

TAHSİN B. (Antalya) — Hâşâ! Onu demk istemiyorum.

EMİN B. (Canik) — Onun için çok rica ederim, zâtıâlinizin malûmatı varsa izah buyurun, encümen de, Heyeti Aliye de tenevvür etsin.

MÜFİD Ef. (Kırşehir) — Reis Bey mesele tavazzuh etsin rica ederim.

VEHBİ Ef. (Konya) — Efendim bu adam filân adammış, şöyle gelmiş, böyle gitmiş, bunlara aklım ermez. Yalnız aklımın erdiği bir şey varsa bizde yataklık meselesi gayet müşkül meseledir. Eşkiya silâhları takınır gelir, bir köy odasına iner. O köy muhtarının ona ekmek vermemek elinden gelir mi? Veyahut bir yörük çadırına gelir. Bu yörük çadırında o adama ekmek vermemek elinden gelir mi?.

TAHSİN B. (Antalya) — Müsaade buyurun bir kelime ilâve edeyim. Bu, şehirde ikamet ediyor, köyde değil.

VEHBİ Ef. (Konya) — Şimdi böyle eşkiyanın bir kere selâmünaleyküm diyerek girmesini ve köyde ekmek yediğini duyan jandarma zâbitanı efradiyle beraber gelir. Hem oraya iner. Ekmeği yer, suyu içer. Sonra eşkiyanın oradan geçtiğinden dolayı o adamı yataklıkla itham ederek, alır, hapse sokar.

TAHSİN B. (Antalya) — Hayır; bu öyle değil.

VEHBİ Ef. (Konya) — Efendim ben, bu öyledir, değildir demiyorum beyefendi! Yataklık meselesinden dolayı bizim memleketimizde çok hanımanlar berbat olmuştur. Bu böyledir. Bu memlekette jandarmanın hiçbir şeye kudreti yetmez. Ancak yataklık ediyor diye şunu, bunu ezmeye kudreti yeter. Bu memlekette yataklık meselesi dedik mi mutlaka o adamın yataklık yapmaya bir mecburiyeti vardır. Fakat maatteessüf bu mecburiyet nazarı itibara alınmıyor. İllâ, sen ekmeği neden verdin?. Efendi ben ekmeği vermiyeceğim, ya sen silâhınla beraber neden eşkiyayı tutmuyorsun? Hayır o düşünülmüyor, illâ sen ekmeği neden verdin? Deniyor... Vermemek mümkün mü efendim?.

EMİN B. (Canik) — Tahsin Bey izahat versin.

MUSTAFA SABRİ Ef. (Siird) — Efendim Heyeti Vekilenin teklif ettiği esbabı mucibe lâyihasından da anlaşılacağı veçhile çifte etibbanın verdiği....

MAZHAR MÜFİD B. (Hakkâri) — Çifte etibba ne demek?.

MUSTAFA SABRİ Ef. (Devamla) — Rica ederim. valiliğiniz var.

Mâlûmuâliniz, çifte etibba tâbiri tâbiratı askeriyedendir. Çifte etibbanın vermiş olduğu rapor; Tıbbı Adlî Müessesesince tasdik edilmiştir. Tıbbı Adlî Müessesesinin tasdikında; ancak zâhirine bakmıştır. Bunun ledüniyatını biz encümen âzası bilemeyiz. Eğer bu afta başka bir zihniyet varsa, biz mesuliyet kabul etmeyiz.

EMİN B. (Erzincan) — Efendim; herkesten evvel Tahsin Beye söz veriniz ki meseleyi izah etsinler ve anlıyalım.

YÂSİN B. (Gazianteb) — İzihata filân hacet yok. Bir defa biz kimi affediyoruz? Esasen bu adam İstiklâl Mahkemesince mahkûm olmuş, fakat bir saat hapiste yatmamış ki. Biz şimdi bu adamı mı affediyoruz? Eğer öyle ise af zaittir. Bir kere bu ciheti anlıyalım. (Mahkûmdur sadaları.)

Öyle ise niçin serbest bırakılıyor? Eğer Heyeti Vekile; bir kararla, bir kanunla, bir usulle bu adamı serbest bırakmışsa, bu cihetin de mazbatada derci icabederdi. Biz, Heyeti Vekilenin veyahut her halde bu hususta salâhiyettar olan makamın; bu adamı ne suretle serbest bıraktığını anlıyalım; bu adam niçin serbest bırakılmıştır? Bu noktayı öğrenelim ve ondan sonra bu affı yapalım. (Doğru sadaları.)

MUSTAFA NECATİ B. (Saruhan) — Meclisi Âli böyle bir af meselesiyle üç dört saat meşgul oluyor, bu nasıl şeydir efendim?

MUSTAFA SABRİ Ef. (Siird) — Tevzii adalet için böyle iştigaller caizdir.

TAHSİN B. (Antalya) — Bendeniz, ne Heyeti Aliyenize ne encümeninize ve ne de Heyeti Vekileye karşı bir şey demek istemem; bu hatırımdan geçmez. Bendeniz beyanatımla yalnız cereyanı muameleyi arz ettim. Refik Şevket Beyi de; bu meseleye Vekâlette iken tesadüfü dolayısiyle işhadediyorum. Mamafih, takdir Heyeti Celileye aittir. Bu adam mahkûm edilmiş. Nasıl mahkûm edildiğini bilemiyorum. Bilâhara zürradan olduğu için salıverilmiş.. Refik Şevket Beyin tebliği üzerine, zannederim, tekrar tahtı tevkife alınmış.

DURAK B. (Erzurum) — Kim salıvermiş?

TAHSİN B. (Devamla) — Efendim bilmiyorum. Bu adam 15 Mayısta tahtı tevkife alınıyor, mütaakiben de salıveriliyor ve Adliye Vekilinin olbaptaki tebliği üzerine de tekrar tahtı tevkife alınıyor. Sonra da rapor alınıyor ve af için teşebbüs vâki oluyor. Af evrakı vekâlete geliyor ve usulüne tevfikı muamele olunuyor; Meclise arz ediliyor. Mesele budur. Yoksa bendeniz hâşa ne Heyeti Aliyenize karşı ne de encümeninize karşı başka bir şey demek istemiyorum.

REİS — Müzakerenin kifayetine dair takrir var.

REFİK ŞEVKET B. (Saruhan) — Müsaade edin bendeniz izahat vereceğim.

MAZHAR MÜFİD B. (Hakkâri) — İsmim mevzuubahsolmuştur, cevap vereceğim..

MUSTAFA SABRİ Ef. (Siird) — İsim mevzuubahsolmamıştır

MAZHAR MÜFİD B. (Hakkâri) — Soruyorum Musatafa Efendiye, ki kadılık etmiştir, ben askerlikte çifte etibbayı anlarım. Fakat Adliyede bu çifte etibbayı nereden çıkarıyor?

MUSTAFA SABRİ Ef. (Siird) — Raporda var efendim.

REİS — Efendim müzakerenin kifayetine dair takrir var, müzakerenin kifayetini kabul edenler ellerini kaldırsınlar. Müzakere kâfi görülmüştür.

Efendim maddeyi tekrar okutuyoruz :

MADDE 1. — Eşkıyaya yataklık maddesinden dolayı İstiklâl mahkemesince altı maha mahkûm olup elyevm Antalya Hapisanesinde mahpus bulunan Hatiboğlu Osman'ın mâlûliyetine binaen bakıyei müddeti cezaiyesi affedilmiştir.

TAHSİN B. (Aydın) — Mesele tenevvür etmedi ki..

REİS — Efendim müzakere kâfi görülmüştür.

TAHSİN B. (Aydın) — Müzakere kâfi görülmedi, iki el bile kalkmadı..

REİS — Birinci maddeyi reyinize koyacağım..

REFİK ŞEVKET B. (Saruhan) — Reis Bey bu madde; mesele anlaşılmadığı ve müzakere kâfi olmadığı için, reddedilecektir. Affı mevzuubahsolan adamın hakkı olmadığından değil... Binaenaleyh tavzihi mesele için söz istiyorum..

REİS — Müzakerenin kifayeti hakkında takrir vardı ve reyinize vaz'edildi.

DURAK B. (Erzurum) — Madde hakkında söz isterim.

REİS — Maddenin müzakeresini kâfi gördünüz.

DURAK B. (Erzurum) — Kim gördü?

REİS — Meclisi Âli... Binaenaleyh maddeyi reyi âlinize vaz'ediyorum. birinci maddeyi kabul... (Ret ret sadaları.)

DURAK B. (Erzurum) — Reis Bey usulü müzakereye dair söz istiyorum.

MUSTAFA NECATİ B. (Saruhan) — Reis

Bey, itiraz vâkı olduğu halde maddeyi reye vaz'etmekte ısrar ediyorsunuz.

DURAK B. (Erzurum) — Efendiler mesele tenevvür etmemiştir. Yani neyi kabul ve neyi reddediyoruz? İşin içinde bir «Bit yeniği» var. Arayıp bulacağımız bir şey var. Kimi affediyoruz? Acaba mahkûmu mu affediyoruz, yoksa onu hapsaneden çıkarıp salıveren adamı mı? Affedeceğimiz kimdir? Bunu anlıyalım. Bir kalabalıktır, bir dalgadır geçiyor. Bunları arıyalım, bulalım ve müsebbiplerinin kafalarını ezelim... Memlekette kanun hâkim olsun. Efendiler onun için bendeniz teklif ediyorum. Bunun müsebbibi kimse; kim bunu serbest salıvermişse ve kim bunun hakkında böyle raporlar tanzim ettirmişse ve eğer bu raporlar sahte ise, müsebbipleri hakkında şiddetli bir surette hareket ederek, en şedit cezaları verelim. Büyük Millet Meclisinin vazifesi, memlekette adaleti temin etmektir. Yoksa böyle körükörüne af kanunu kabul edilemez efendim.

MUSTAFA SABRİ Ef. (Siird) — Reis Bey madde reye vaz'olunmuş ve reddedilmişti.

REİS — Birinci maddeyi reyinize arz ediyorum. Kabul edenler lûtfen ellerini kaldırsınlar... (Ret ret sadaları)

Efendim birinci maddenin reyinde ekseriyet hâsıl olamadı. Binaenaleyh, kanun lâyihası reddedilmiştir.

3. — Erzurum Mebusu Salih Efendinin, İstiklâl Mahkemesince mahkûm olan Kesikköprü ve Caciisagir karyeli Hasan ve Battal Ağaların aflarına dair kanun teklifi (2/432) ve Balâ'nın Camiisagir mahallesinden Battal'ın bakıyei müddeti cezaiyesinin affına dair kanun lâyihası ve Adliye Encümeni mazbatası

21 Kânunusani 1338

T. B. M. Meclisi Riyaseti Celilesine

Tarikı şekavete salik kaatil İlyas ve Vanlı Abbas'ın aveneleriyle birkaç defalar köylerine gelip odalarına misafir olmalarından bahsile takip müfrezeleri tarafından vâkı jurnal üzerine beş mah mukaddem tahtı tevkife alınan Balâ kazasının Kesikköprü ve Camiisagir karyesi ahalisinden Hasan ve Battal ağalar namında iki ihtiyar erbabı namus eşkıyaya yataklık töhmetiyle İstiklâl Mahkemesince beşer sene kürek cezasiyle mahkûm edilmişlerdir.

Minelkadim misafire ikram, fukarayı it'am, alelhusus muhacirine muavenet ve ikramda bulunmakla müştehir bu mâsum köy ağaları ki bugün muhitinin de tahtı tasdikında bulunduğu veçhile hanelerinde av tüfeği dahi bulunmıyan ve harb dolayısiyle köylerinde birkaç ihtiyarla çocuktan maada eşkıyaya mukabele edebilecek kimseleri olmıyan, fukara köy halkının şakîlere ekmek vermeleri, hürmet eylemeleri aciz ve zaruretlerinden mütevellit bir keyfiyeti kerhiye olduğundan ve esasen tecziyelerinde adil ve mantık tasavvur buyurulmıyan bu iki mâsumun da mazharı affolmalarını teklif ederim.

MADDE 1. — Şakîleri kerhen ve cebren misafir eylediklerinden dolayı beşer seneye mahkûm olan Kesikköprü ve Camiisagir karyeli Hasan ve Battal'ın bakıyei müddeti cezaiyeleri affedilmiştir.

MADDE 2. — İşbu kanun tarihi kabulünden muteberdir.

MADDE 3. — İşbu kanunun icrasına Adliye Vekili memurdur.

Erzurum
Salih

Adliye Encümeni mazabtası

Balâ'nın Kesikköprü karyesinden Hasan Bey ile Cammiisagir karyesinden Batta'ın bakıyei müddeti cezaiyesinin affına dair Erzurum Mebusu Salih Efendi tarafından mûta teklifi kanuni encümenimizce tetkik ve müzakere olundu. Mahkûmlardan Hasan Beyin vefat ettiği sahibi teklif Salih Efendi tarafından beyan edilmekle bu cihet hakkında muamele yapılmasına mahal görülemeyiş ve diğer mahkûm Battal'ın sureti hususiyede affı hakkındaki teklif üzerine Heyeti Vekilece icra kılınacak tetkikat ile esbabı kanuniyenin tahakkuku halinde istihsali af için Meclisi Âliye işarı lâzimeden bulunmuş olmakla işbu teklifi kanuninin Heyeti Vekileye tevdii müttefikan karargir olarak Heyeti Umumiyeye arz ve takdim olunur. 8 Mart 1338

Adliye Encümeni Reisi		Mazbata Muharriri
Eskişehir		Biga
Abdullah Azmi		Hamid
Kâtip	Âza	Âza
Muş	Kırşehir	İsparta
Abdülgani	Sadık	Hacı Tahir

Âza	Âza
Canik	Edirne
Süleyman	Mehmed Şeref

T. B. M. Meclisi Riyaseti Celilesine

1 .·IV . 1338 tarih ve 268/493 numaralı tezkerei Devletleri ârizai cevabiyesidir.

Beş sene kürek cezasına mahkûm Balâ'nın Camiisagir karyesinden Battal'ın bakıyei müddeti cezaiyesinin affına dair İcra Vekilleri Heyetinin 27 Ağustos 1338 tarihli içtimaında kabul edilen lâyihai kanuniye ile esbabı mucibe lâyihası sureti musaddakası evrakı müteferriasına raptan takdim kılınmıştır. İfayı muktazasiyle neticesinin işarına müsaadei Devletlerini rica ederim.

İcra Vekilleri Reisi
Hüseyin Rauf

REİS — Balâ'nın Camiisagir karyesinden Battal'ın affı hakkındaki lâyihai kanuniyeye geçiyoruz :

Esbabı mucibe lâyihası

Eşkiyaya yiyecek ve içecek vermek suretiyle, şekavet fiilinde fer'an zimethal olmasından dolayı, Ankara İstiklâl Mahkemesince beş sene küreğe mahkûm edilmiş olan Balâ'nın Camiisagir karyesinden Battal'a isnadolunan fiilin cürmü kanuni teşkil edebilmesi bilihtiyar vukua gelmiş olmasına vâbeste olduğu halde, bu baptaki evrakı hükmiye münderecatına nazaran merkum Battal'ın karyesine gelip odasında misafir olan şakî Muhacir Abbas ve rüfekasını bilihtiyar kabul ettiği anlaşılamamakla beraber hükümde de fiili vâkı bilihtiyar irtikâbettiğini müsbit bir gûna esbabı kanuniye irae edilmemesine göre, cürmü kanuni teşkil edemiyen hareketi vâkıasından dolayı mahkûmiyeti cihetine gidilmek suretiyle vukua getirilen hatayı adlînin affı hususi istihsali ile izalesi icabı mâdeletten bulunmuş olmakla, bu bapta iki maddelik bir lâyihai kanuniye kaleme alınmıştır.

Kanun lâyihası

MADDE 1. — Eşkiyaya yiyecek ve içecek vermek suretiyle fiilde fer'an zimethal olmasından dolayı beş sene kürek cezasına mahkûm Balâ'nın Camiisagir karyesinden Battal'ın bakıyei müddeti cezaiyesi affedilmiştir.

MADDE 2. — İşbu kanunun icrasına Adliye Vekili memurdur.

27 Ağustos 1338

T. B. M. M. İcra Vekilleri	
Heyeti Reisi	Şer'iye Vekili
Hüseyin Rauf	Abdullah Azmi
Müdafaai Milliye Vekili	Adliye Vekili
Kâzım	Rifat
Dahiliye Vekâleti	Hariciye Vekâleti
Vekili	Vekili
Atâ	Hüseyin Rauf
Maliye Vekili	Maarif Vekili
Hasan Fehmi	Vehbi
Nafıa Vekâleti Vekili	İktisat Vekili
Reşad	Mahmud Esad
Sıhhiye Vekâleti	Erkânı Harbiyei Umumiye
Vekili	Vekâleti Vekili
Fuad	Kâzım

Adliye Encümeni mazbatası

Eşkıyaya yiyecek ve içecek vermek suretiyle şekavet fiilinde fer'an zimethal olmasından dolayı Ankara İstiklâl Mahkemesince beş sene küreğe mahkûm edilmiş olan Balâ'nın Camiisagir karyesinden Battal'ın bakıyei müddeti cezaiyesinin affına dair İcra Vekilleri Heyeti tarafından tanzim ve berayı tasdik Meclisi Âliye takdim kılınan iki maddelik lâyihai kanuniye ile esbabı mucibe lâyihası ve mahkemenin ilâmı Heyeti Umumiyeden encümenimize tevdi buyurulmakla serapa mütalâa ve tetkik olundu.

Mahkûminden Battal ve Kesikköprü karyesinden Hasan Bey ile Kırşehir'in Nogay Kızrközü karyesinden Hüseyinoğlu Molla Ali'nin Abbas çetesine yatacak yer ve yiyecek mevad tedarik etmek ve mecruh Abbas'ı ihfa ile tedavisine çalışmak suretiyle, fiilî şekavette fer'an zimethal oldukları anlaşıldığından, beşer sene küreğe konulmalarına 23 . X . 1337 tarihinde müttefikan karar verildiği, olbaptaki hüküm ilâmından anlaşılmakta ve mahkûminden Hasan Bey vefat edip yalnız Battal ile Molla Ali'nin mahkûmen hapishanede mahpus bulundukları halde, bunlardan Battal'ın işbu cürmün faili olabilmesi için, bilihtiyar yatak lık yapmak ve yiyecek ve içecek vermek ve mualece tedarik etmek suretlerinin tahakkuk eylemesi lâzimeden bulunmasına binaen Abbas'ın Battal'ın odasında beytutet etmesi ve

diğer gûna harekâtta bulunması bilihtiyar olduğu anlaşılamadığı gibi mahkemece de bu cihetin sübutuna esbabı kanuniye irae edilememesine göre cürmü kanuni teşkil edemiyen hareketi vâkıasından dolayı Battal'ın mahkûm edilmesi suretiyle vukua getirilen hatayı adlînin affı hususi istihsaliyle izalesi icabı mâdeletten bulunmuş olması esbabı mucibe olarak gösterilmektedir. Tafsilâtı mebsutaya nazaran Hükümetçe teklif olunan ve affı mutazammın bulunan işbu kanunun kabul ve tasdikini encümenimiz tasvibetmiş ve fakat, Heyeti Celilelerinin adaletin tecezzi kabul edemiyeceği noktasına nazarı dikkati celbetmeyi de teemmül etmiştir. Şöyle, ki: Aynı cürümlerden dolayı beşer seneye mahkûm ve mahpus diğer iki şahıs daha bulunduğu ve bunlardan birisinin vukuu vefatına binaen hakkındaki hükmün ve dâvanın sukut ettiği ve fakat diğer bir şahıs, ki o da Molla Ali olup el'an mahpushanede mahkûmen mahpus olduğu ve sureti mahkûmiyeti merkum Battal hakkında serd olunan esbap ve edillenin aynı olup hiçbir fark bulunmadığı gibi, şekavette fer'an zimethal olduğundan dolayı, mahkûm edilip asıl fiilî şekavetin faili bulunanlar kendilerine verilen mehil zarfında istiman etmiş olmaları dolayısiyle, haklarındaki, takibatı kanuniye tecil edilmişken, Hükümete arzı teslimiyet etmiş bulunanlardan birisinin affı ile diğerinin mahkûmiyetini ikmal etmek suretiyle hapishanede kalmasında tevzii adalet noktasından isabet görülemediği cihetle, merkumun da affının Heyeti Celileden işbu maddeye ithali teemmül edilmiş ve binaenaleyh; birinci maddede bu suretle tadil edilmiştir.

İkinci madde olarak, kanunun muteber olacağı tarih gösterilmiş ve Hükümetçe ikinci madde olarak tahrir olunan ve kanunun icrasına ait bulunan maddenin de üçüncü madde olarak iraesiyle berayı tasdik Meclisi Âliye arzına bir müstenkife karşı müttefikan karar verilmiştir.

Adliye Encümeni Reisi		Mazbata Muharriri
Canik		Kırşehir
Emin		Hoca Müfid
Kâtip	Âza	Âza
Siird	İçel	Karahisarı
Hoca	Ali	Şarki
Mustafa Sabri		Vasfi
Âza		Âza
Kırşehir		Maraş
Sadık		Hasib

Encümence tadil olunan madde :

MADDE 1. — Eşkıyaya yiyecek vermek ve yataklık yapmak suretiyle şekavet fiilinde fer'an zimethal olmalarından dolayı beşer sene küreğe mahkûm Balâ'nın Camiisagir karyesinden Battal ile Molla Ali'nin bakıyei müddeti cezaiyeleri affedilmiştir.

MADDE 2. — İşbu kanun Türkiye Büyük Millet Meclisince kabul ve tasdik edildiği tarihten muteberdir.

MADDE 3. — İşbu kanunun icrasına Adliye Vekili memurdur.

REFİK ŞEVKET B. (Saruhan) — Efendim bu teklifi kanuni münasebetiyle, Heyeti Muhteremenin nazarı dikkatini gayet esaslı ve ehemmiyetli bir noktaya atfedeceğim ve böyle kanun yapmaksızın bu gibi mahkûmların şimdiye kadar aftan istifade etmeleri lâzımgeldiğini arz eyliyeceğim. Malûmuâlileri, hiyaneti vataniye mücrimininden bir kısmının affına dair olan Kanun; bendenizin vekâletim zamanında Heyeti Celiyeye tefsir tarikiyle sevk edilmiş ve Heyeti Umumiyede cereyan eden müzakeratta Adliye Encümeninin serd ettiği mütalâat nazarı dikkate alınmıştır. Yani İstiklâl mahkemeleri tarafından ihtilâs, irtişa ve irtikâp ve düşman kuvvetleriyle iştiraki mesai gibi - hulâsa Hiyaneti vataniye mücriminin affı hakkındaki Kanunun birinci maddesinde zikrolunan - dört istisnadan maada; İstiklâl mahakiminde mahkûm olanların, işbu Af Kanunu mucibince affa dâhil olduklarına dair Heyeti Celilenizin bir tefsir kararı vardır ve nitekim bendeniz o tefsirin aleyhinde idim. Fakat bu tefsir; Heyeti Celilenizce kabul olunduğuna nazaran, mabihittatbiktir.

Hakkı Hâmi Bey biraderimiz de, huzuru âlinizde muhtelif mübahasatı hukukiyede bulunmuştur. Biz, esası meseleyi tetkik edelim. Bu adamların cürmü nedir? Eşkiyaya yataklık ve yiyecek, içecek tedariki değil mi? Bu adamlar bu cürümden dolayı, 23 Teşrinisani 1337 tarihinde mahkûm olmuşlar. Halbuki, Af Kanunu 19 Kânunuevvel 1337 tarihinde çıkmıştır. Binaenaleyh, Af Kanununun; neşrinden evvel mahkûm olan bu kabil mahkûminin; yani o kanunun birinci maddesinin fıkrai saniyesinde zikrolunan

müstesniyattan maada; mahkûminin, son tefsir mucibince aftan istifade etmeleri icabeder. Bendeniz bu ciheti geçen gün bir hâdise dolayısiyle bizzat tetkik ettim ve gördüm ki, Adliye Vekâleti bu tefsiri aynen tamim etmiştir. Fakat; o zaman arz ettiğim gibi, bu tefsir ihtiyacı; kanunun her tarafta siyyanen tatbikine mâni olmuştur. Geçen gün Jandarma Yüzbaşılığında iken, ahaliye zulüm ve işkence etmek ve hayvanları için ahaliden cebren arpa almak dolayısiyle iki seneye mahkûm olan - ismini hatırlıyamadığım - bir zat kendisinin af talebettiğini ve binaenaleyh, bu af talebinin Meclisçe takibini bir mektupla bana yazmış. - ismini hatırladım - bu zat Nuri Efendi isminde bir Jandarma Yüzbaşısıdır.

Bana mektubu getiren zata dedim, ki : Bu zat hakkındaki esbabı hükmiyeyi anladınız ve hulâsai hükmiyesinin bir suretini de bana getiriniz..

Bilâhara Hapsane Müdürü tarafından musaddak olarak getirilen sureti hükmiyeye baktım; nev'i cürmü şudur :

Ahaliyi darp ve hayvanatı için ahaliden cebren arpa almak...

Bu zatın bu cürümlerden dolayı mahkûmiyeti de Af Kanunundan mukaddemdir. O halde hiyaneti vataniye mücrimlerinden bir kısmının affına dair olan Kanunun birinci maddesinin son fıkrasındaki müstesniyattan maada, bir cürüm dolayısiyle mahkûm olan bu zatın, o kanuna mütaallik tefsir mucibince aftan istifade etmesi lâzımgeldiğini, dün sureti mahsusada Adliye Vekili Rifat Beyin yanına giderek söyledim ve Umuru Hukukiye Müdürü de beraber olduğu halde, tekrar tetkikat yaptık. Rifat Bey de bu hususatı tekrar tamim edeceklerini vadettiler. Şimdi o mesele tamim ediledursun, onu bırakalım.. Bu adamların cürmü nedir? Eşkiyaya yataklık etmiş... Bunların Af Kanunundan evvel mahkûm olmalarına ve ahiren yapmış olduğumuz tefsir mucibince İstiklâl mahkemelerince; Af Kanununun birinci maddesinde mezkûr dört müstesniyattan ve bir de fiilî şeni ve asker ailelerine tecavüzden maada diğer hususatta vukua gelen hükümlerin affa dâhil olduğundan tefsir mucibince, bunlar için ayrıca kanun yapmaya lüzum yoktur. Bilhassa Adliye Encümeni Reisi Beyin ve o sırada bu mesele hakkında çalışan Hakkı Hâmi Beyin mütalâalarını tekrar edeceğim. Eğer hakikaten Meclisin kanaati o yolda olduğuna dair mütalâatım teyidedilirse o tefsirden istifade edecekleri karar altına alınır ve doğrudan doğruya mesele temin edilmiş olur.

MÜFİD Ef. (Kırşehir) — Efendim, Refik Şevket Bey biraderimizin dermeyan buyurdukları bir meselei mühimmedir. Fakat Adliye Encümenine tevdi edilen işbu evrakta böyle bir mesele mevzuubahsolmadığı cihetle, encümen bu hususta bir müzakere yapamamış ve maatteessüf bendeniz şahsan bu meseleden haberdar olduğumdan dolayı Heyeti Celilenize arz etmeye mecbur oldum.

Temmuz içerisinde bu Af Kanununun tefsirine dair Meclisi Âliden aldığı karar üzerine Adliye Vekâleti mülhakatta bu tefsirden kimlerin istifade edebileceğine dair yaptığı tamim üzerine gelen defterlerde onların isimleri yazıldığı halde Eylûlün bugün onu olmuştur. Adliye Vekili yeni haber alarak o serbest bırakılmaları icabeden eşhasın esamisini havi defteri yeni almış ve yeni tebligat icrasına başlamış. Bir buçuk ay evvel, Meclisten çıkan bu mesele yüzüstü kalıyor. Bu gibi vazifelerle mükellef olan devair; işe ehemmiyet vermediğinden aftan istifade edecek olan adamlar aylarca hapsanelerde mevkuf kalıyor.

ÂTIF B. (Bayezid) — Hangi vekâlet?

MÜFİD Ef. (Kırşehir) — Nereyi mevzuubahsediyorsak orası olacak.

Şimdi Refik Şevket biraderimizin dediği bu meseleye gelince : Af Kanununun neşrinden mukaddem irtikâbedilmiş bu gibi ceraimden affa dâhil olanları, Heyeti Vekilenin Meclisi Âliye af maddesiyle sevkine hiç lüzum olmadığı münasebetiyle o adamların bir an evvel tahliyesi icabediyor ve tahliyesine de Meclisi Âli karar vermeli. Fakat efendiler yine mühim bir mesele karşısında bulunuyoruz. Geçen gün Adliye Vekilinin yanında iken vâkıf oldum, Bir İstiklâl mahkemesi iki kişiyi mahkûm ediyor. İstiklâl mahkemesi mahkûm etmiş olduğu eşhastan birisinin cezasını Hiyaneti Vataniye Kanununun bir maddesine tatbik ediyor, birisi hakkında da Kanunu Cezanın bir maddesini tatbik ediyor.

Bizim Af Kanunu, hiyaneti cürmünden mahkûm olmıyanları istisna ediyor, Fakat o İstiklâl mahkemesi veya o kanuna tevfikan muhakeme icra eden mahkemeden, aynı mesele hakkında çıkan kararlardan birisi Kanunu Cezanın filân maddesine aidolduğundan dolayı, bu adama aftan istifade edemez demişler, bırakmışlar. Kanunu Ce-

za maddesiyle hükme mezun olan bir mahkeme. hiyaneti vataniyye maddesiyle hükme mezun olan bir mahkeme iki şahıstan birini aynı meseleden dolayı hiyaneti vataniye maddesine diğerini de, Kanunu Cezanın efali âdiye maddesine tatbik ettiğinden dolayı, hiyaneti vataniye mücrimi affolunuyor. Efali âdiye dolayısiyle mahkûm edilen şahıs affedilemiyor, bu Ceza Kanunu maddesine tatbik edildiğinden kalıyor. Rica ve istirham ederim, bir an evvel bu gibi mesaile nihayet verelim. Meclisi Âlide o vakit Af Kanunu müzakere edilirken ve hattâ zabıtlara da sarahaten geçtiği veçhile, her İstiklâl mahkemesinde muhakeme edilen eşhasın hiyaneti vataniye cürmiyle oraya sevk edilmiş olduğunu binaenaleyh İstiklâl mahkemeleri muhakeme esnasında bunları ceraimi âdiye faili veya mücrimi görerek iade etmesi lâzımgelirken, etmeyip mahkûm ettiğini ve bundan dolayı kâffesinin affı icabettiğini söylemiştim. Zabıtlarda bu sarahat mevcuttur. Bundan dolayı, müddeiumumilerin ve reislerin bu gibi ihtilâfı efkâra bâdi olacak suallerini tamamiyle kökünden kesmek için İstiklâl mahkemelerinde ceraimi âdiyeden dolayı muhakeme edilenlere de bunu teşmil etmelidir.

Bunları affedip çıkarmalıdır. Ve aftan istifade edecek birçok adamlar el'an hapsanelerde yatıyorlar. Şimdi bu mesele ona dâhil midir, değil midir? Orayı nazarı itibara almıyacağız. Bunun mahkûmiyeti hakkında gösterilen esbab ve delâilin katiyen ve katibeten bu fiilin faili olmadığına binaen ademimesuliyeti lâzımken, mahkûm edilmiş. Böyle yapılan hatayı adlînin tamiri muvafık görülsün diye teklif ediliyor. Biz de bu ilâmı okuduk. Bundan dolayı, bu affı münasip gördük. Fakat; Hükümet Battal isminde bir adamın bu suretle affını gösteriyor. Diğer Hasan, Ali isminde iki adam aynı cürüm ve aynı mesele ve aynı delille mahkûm oldukları halde, Hasan vefat etmiş, Ali meskûtunanh kalmış, bundan dolayı Heyeti Aliyenizin nazarı dikkatini encümeniniz celbetmeyi düşündü. Ve dedik ki, aynı cürüm ve aynı esbap ve işten dolayı, affı talebolunan bir adam hakkında yapılan hatayı adlînin tamiri istenirse, adalet tecezzi kabul etmez ve diğer arkadaşımın da bu aftan istifade etmesi lâzımgelir; bunun da konması icabeder dendi, encümen de bu suretle bunu dâhil ederek Heyeti Celilenizin nazarı tasvip ve kabulüne arz etti. Kabul ve ademikabul size aittir.

HAKKI HAMİ B. (Sinob) — Efendim affı talebedilen bu şahsın şimdiye kadar Meclisi Âliden çıkan kanunlardan birisinden istifade ederek affı kabilse, bu kanunu müzakere etmek zaittir. Evvelâ bu meseleyi halletmek, ondan sonra lâyihai kanuniyeye geçmek icabeder. Refik Şevket Bey arkadaşımızın buyurdukları veçhile, Meclisi Âlinizden hiyaneti vataniye mücriminden bir kısmının affına dair bir kanun çıkmıştı. Bu Hiyaneti vataniye Kanununa tevfikan İstiklâl mahkemelerinden sâdır olan hükümlerden yalnız eczayı vatandan bir kısmının tefrikine mâtuf ve bir de casusluk cürümlerinden dolayı maznun olarak, mahkûm edilmiş olanlar müstesna olmak üzere, diğer mahkûmin affedildiği gibi, yine gerek Hiyaneti vataniye Kanununa tevfikan ve gerekse İstiklâl mahkemeleri hakkındaki Kanuna tezyil edilen maddeye göre, Devletin kuvayı maddiye ve mâneviyesini kesreden her bir cürüm hakkında ittihazı karar eden İstiklâl mahkemelerinin ve bir de ihtilâs ve irtikâp suretiyle Devletin kuvayı maddiye ve mâneviyesini kesredenlerden maada gerek Hiyaneti vataniye Kanununa ve gerek Adliye Ceza Kanunnamesine, ve gerekse Askerî Ceza Kanunnamesine tevfikan verilen cezaların, kâffei hükümlerin affedilmiş olduğu, kanunda zikredildiği gibi, hâsıl olan şüphe üzerine Adliye Encümeninden gelen tefsirde de bu cihet teyid edilmiştir. Bu itibarla bundan evvel affı caiz değildir, diye reddedilen Antalyalı Hacı Osman Efendi midir o? Ve şimdi müzakere edilen bu zat Af Kanununda dâhildir. Bendenize öyle geliyor ki, kanun bunları affettiği halde Adliye Vekili...

REFİK ŞEVKET B. — Hakkı Hâmi Bey! Dâhil değildir. Cürüm, aftan sonradır.

HAKKI HAMİ B. — Buyurduklarına nazaran Hacı Osman'ın cürmü aftan mukaddemdir.

REFİK ŞEVKET B. — Sonradır. Baktım tarihine.

HAKKI HAMİ B. — Müsaade ediniz efendim! Onun için bunların da mutlaka bu aftan istifadeleri lâzımgeliyor. Esasen hüküm delâile de müstenidolmıyarak verilmiştir. Bu; ref'i hüküm için değil, af için gelmiştir. Aynı zamanda evvelce affedilmiş olan her hangi bir zat için, ikinci defa «affedilmiştir» diye bir kanun çıkarmak hiç doğru değildir ve bendenizce yanlıştır, bendeniz; bu zatın Af Kanunundan istifade ettirilmemişse niçin istifade ettirilmediğinin Adliye

Vekâletinden sorulmasını ve bir de bu zatın o aftan istifade edebileceğinin bildirilmesini teklif ederim.

MÜFİD Ef. (Kırşehir) — Efendim mesele ref'i hükmü havi olmak suretiyle gelmiş ve İstiklâl Mahkemesinde verilen hükmü ref'edin diye Heyeti Celilenize sevk edilmiş değildir! İcra Vekilleri Heyeti (Affedin) diye gönderiyor. Encümende, bunların eski kanuna nazaran aftan istifade edip edemiyecekleri düşünülmemiştir ki bu suretle sevk edilmiş olsun.

REFİK ŞEVKET B. (Saruhan) — Fakat bir düşünmek lâzımdı.

MÜFİD Ef. (Devamla) — Onu nazarı itibara alarak bir düşünmek lâzımdı. Ancak, ahiren yapılan tefsirde dâhil midir, değil midir? Bunlara müddeiumumiler ve Adliye müntesibini bakarak, tetkikatta bulunduğu ve bu mesele halledildi dendiği için, Adliye Encümeni bunu düşünmemiştir. Affedilen adamların, böyle 2 - 3 ay hapsanede kalacaklarını hiçbir fert tasavvur edemez. İşte bundan dolayıdır ki, bu gibi şeyleri encümen nazarı itibara almamıştır.

ALİ SÜRURİ Ef. (Karahisarı Şarki) — Efendim, encümen mazbatasında; «Bir rey müstenkife karşı ekseriyeti âra ile kabul edilmiştir.» deniliyor. O müstenkif bendenizim. Sebebi istinkâfım da şudur: Bu kanunun müzakeresinde Adliye Vekili Bey de bizzat encümende bulundu. Esasen af teklifi de iki kişi hakkındadır. Bunlardan birisi vefat etmiş, diğeri berhayat ve mahpustur. Esnayı müzakerede Adliye Vekili Beyden sorduk. «Ben evrakı kâmilen tetkik ettim», dedi. Affı teklif olunup da elyevm mahpus bulunan şahsın eşkiyaya bilihtiyar yataklık edip etmediği meçhul kalıyor, affı teklif olunmayıp da encümenin mazbatasına dercedilen diğer şahsa gelince; «Yaptığım tetkikata nazaran, bu adamın yataklık etmesi bilihtiyardır ve bu evrakın mealiyle sabittir», dedi. İşte bendenizin sebei istinkâfım budur. Çünkü; affa esbabolarak deniliyor ki: Bir adamın yataklık cürmiyle mahkûm olması bilihtiyar yataklık etmesi ile caizdir ve hakikaten maddei kanuniye de öyledir. Bilihtiyar yataklık edenler ceza görürler. Yoksa, biliztirar ve bilmecburiye yataklık edenler bittâbi maddei kanuniyenin hükmünde hariç ve cezadan muaftır. Bendeniz, Adliye Vekili Beyin amikan vukubulan tetkikatına istinaden, vâkı beyanatı neticesinde reyimi istimalde doğrusu müteraddit kaldım. Gerçi beraeti zimmet asıldır. Fakat diğer bir kaide vardır ki, mahkemede töhmet de bir kaidedir. Onun için, istiklâl mahkemesi, bu adamların yataklık ettiklerine ve bu cürmü ika ettiklerine, kanaat getirmiş ve buna binaen hükmünü vermiş. Şimdi o hükmün hilâfını, yani bilıztırar yataklık ettiklerine dair ortada delâil mevcut bulunmadıkça o hükmü refi veya af için, bir sebebi kanuni yoktur ve sebebi istinkâfım da arz ettiğim gibi budur.

Refik Şevket Beyin mütalâatına gelince: Evet, acaba bu adamlar evvelce kabul edilen tefsire dâhil midir, değil midirler? Hakikaten bu beyanat tetkika şayandır. Çünkü, malûmuâliniz Af Kanunundan istifade ediyorlarsa, bu adamlar affı umumiye mazhar olmuşlardır demektir, ki netayiç itibariyle lehlerinedir. Bu kanun ise, hususi mahiyettedir ve hakikaten itiraf etmek lâzımgelir, ki bendenizin kanaatime göre, Adliye Encümeni ve Adliye Vekâleti de o noktayı tetkikte zühul etmiştir. Fakat her nasılsa olmuştur. Şu halde bihakkin şayanı tetkik olan Refik Şevket Beyin teklifinin tetkiki için müstacelen Adliye Encümenine evrak havale buyurulursa, evvelemirde o cihet tetkik edilir, esasen de öyle olması lâzımgelir. Affı umumiye mazhar olan bir şahıs hakkında affı hususi yaparak, bir kanun çıkarmak caiz ve muvafık değildir. Aynı zamanda lâyık de değildir. Ve mahkûmların aleyhinedir.

MUSTAFA SABRİ Ef. (Siird) — Efendim, asıl esbabı mucibenin, esbabı mucibei hakikiyesi - şahsım namına söylüyorum - Yozgad'ın Özlü karyesinden bilmem kimdir. Asıl eşkiyalar affı hususi ile tecil edilmişlerdir. .

MUSTAFA B. (Dersim) — Kaatil İlyas, filân...

MUSTAFA SABRİ Ef. (Devamla) — Evet, asıl failleri affedildiğinden ve bu cürümden dolayı fer'an mahkûm olanların da afları nazarı itibara alındığı için o cihetten Adliye Encümenince kabul edilmiştir. Binaenaleyh bu anlaşılacağı veçhile nefsülemre de muvafıktır. Bu affı umumi, yani Adliye Vekili sabıkı Refik Şevket Beyin buyurdukları nokta kendilerinin esnayı vekâletlerinde bu kanunun tatbik edilmemesinde musır olduğunu ve tetbikinden

sonra dahi hâlâ bu affın aleyhinde bulunduğunu ve idareten bu Af Kanununun tatbik edilemiyeceğini işitmişimdir. Adliye Vekili hazırının da bu kanunun tatbikinde mâzur olduğundan leyte lealle ile vakit geçirmekte olduğu müstahberdir ve onun için Adliye Encümeni bundan gafil değildir. Af Kanununun tatbik edilmediğinden haberdardır. Bilhassa bendeniz şahsım namına haberdarım. Af Kanunu hakikaten tatbik edilmemiştir. Bu affın esbabı kanuniyei ledüniyesi; faili asıl olan kaatil İlyas çıkmış ve buna yataklık edenler hapsanelerde kalmışlardır. Bunların da affı meselesidir.

MEHMED VEHBİ Ef. (Konya) — Efendim bu evvelce neşrolunan Af Kanununda dâhildir, değildir. Bunların orada dâhil olmaları lâzımgelirdi, gelmezdi diye müzakeratta bulununcaya kadar bundan maksat neydi? Affetmek ise bir maddei kanuniye ile «Affedilmiştir», deseydik şimdiye kadar mesele çoktan biterdi.

REFİK ŞEVKET B. (Saruhan) — Fakat aleyhine olurdu.

MEHMED VEHBİ Ef. (Devamla) — Müsaade buyurun, Af Kanunu çıkalı altı ay oldu, geçiyor. Altı aydan beri Adliye Vekâleti var mıdır, yok mudur? Vardiyse şimdiye kadar bu neden tetkik olunmamış ve bunlar şimdiye kadar neden hapsanede kalmışlar? Sebebi nedir? Şimdi tekrar encümene gidecek, tekrar gelecek. Bu suretle de altı ay daha geçecek. Sonra Mustafa Beyin buyurdukları pek doğrudur, caniler, kaatiller affolunmuş. Fakat ona yataklık edenler hâlâ hapsanede yatıyor, bu muvafık mı?

REFİK ŞEVKET B. (Saruhan) — Efendim mesele lâzımolduğu kadar tenevvür etmiştir. Yalnız bendeniz Vehbi Efendi Hazretleri, bu afları talebolunan zevatın derhal affı ile onlara iyilik edelim derken, fenalık ettiğini zannediyorum. Fark edemiyorlar ve bunu Ali Süruri Efendi biraderimiz izah etmişlerdir. Saniyen Mustafa Sabri Efendi biraderimiz Af Kanununun ademitatbıkı taraftarı olduğumdan ve zamanı vekâletimde tatbik etmediğimden bahsettiler. Halbuki tefsir çıktığı zamanda bendeniz vekil değildim. Efendiler; yalnız bildiğim bir şey varsa, bu kanun Adliye Vekâletine tebliğ olunmuş ve oradan da derhal mülhakata tamim edilmiştir. Bunu reyelayin, görmüşüm, Yanı Vekâlet vazifesini ifa etmiştir. Ancak, tefsirin biraz çetin yazılması, sarih yazılmaması tatbikatı tâvik etmiştir. Şimdi bendeniz bu müzakereyi şu suretle hulâsa ediyorum. İstiklâl mahkemelerince mahkûm olanların fiiline bakacağız. Birinci maddenin müstesnaiyetle tefsirin son kısmına dâhil maharimi askeriyeye taarruzdan maada cürümden dolayı mahkûm ve bu cürümler 19 Kânunusani 1337 den mukaddemse bu affa dâhildir. Bu noktai nazardan bendeniz bir teklifte bulunarak bir takrir takdim ediyorum ve Hükümete...

MUSTAFA SABRİ Ef. (Siird) — Tefsire dair mütalâa dermeyan ediyorsunuz. Sadet harieidir.

REFİK ŞEVKET B. (Devamla) — Müsaade buyurun, bu noktai nazardan bir teklifte bulunuyorum. Bu Af Kanununu - Heyeti Celile kabul buyurursa - Hükümete iade edelim ve tefsir mucibince hareket etmesini yazalım ki, bundan sonra göndereceği af kanunlarının 19 Kânunusani 1337 tarihli Af Kanunundan sonraki aflara dâhil olup olmadığını tetkik etsin. Sonra mahkûmların esbabı mahkûmiyetlerinin tetkikini tamim etmişler. Esami gelmiş. Şunları çıkarın ve şunları listeye ithal edin diye Adliye Vekâleti tarafından bir tamim yapılmış diyorlar. Halbuki bendeniz buna ihtimal veremiyorum; Müeeceliyet Kanununu çıkardığımızı derhatır buyurursunuz. Orada «Bir ay zarfında istiman eden eşkıya Heyeti Vekile kararıyle tecil olunur.» denilmişti. Şimdi bütün memleketin dâhilinde istiman eden eşhasın cetvelleri geldi ve o cetveli Heyeti Vekile tetkik etti ve yeni vürudeden cedavilde tetkik olunuyor. Bunun afla münasebeti yoktur. Zannediyorum, ki, iltibas bu cihetten oluyor. Bu aftan kimlerin istifade etmeleri ve kimlerin etmemelerinin lâzımgeldiğini vekâletin sorması biraz mânasız olur zannındayım.

REİS — Müzakereyi kâfi görenler lûtfen ellerini kaldırsın. Müzakere kâfi görülmüştür.

Riyaseti Celileye

19 Kânunuevvel 1337 tarihli Af Kanununun tefsiri mucibince bu kabîl mahkûmini âdiyenin olbaptaki kanunun birinci maddesinde müharrer müstesniyat ile maharimi askeriyeye tecavüz fiillerinden mahkûm olanlar haricolmak üzere istifadeleri tabiî olduğundan mezkûr ka-

nunun Hükümete iadesiyle bu ve emsali hakkında tefsir mucibince muamele ifasını teklif ederim.

13 Eylûl 1338
Saruhan
Refik Şevket

Riyaseti Celileye

Hiyaneti vataniye mücriminden bir kısmının affı hakkındaki Kanunun tefsirine dair olup Adliye Encümeni mazbatasına nazaran mezkûr kanundan esasen istifadesi tabiî olan isimleri mevzuubahis eşhas hakkında ayrıca kanun tanzimine mahal olmadığından işbu kanunun reddini teklif ederim.

Muş
Abdülgani

REİS — Efendim, takririn ikisi de aynı mealdedir. Yani haklarında tefsiri kanuni mucibince, muamele yapılmak üzere, af teklifinin Hükümete iadesi teklif olunuyor. Bu kanuna lüzum olmadığından dolayı reddediyorlar. Takrirlerin her ikisi de bu mealdedir.

ALİ SÜRURİ Ef. (Karahisarı Şarki) — Efendim, tefsirin tarzı Heyeti Umumiyede çoğumuzca malûm değildir.

REFİK ŞEVKET B. (Saruhan) — Niçin?

ALİ SÜRURİ Ef. (Karahisarı Şarki) — Değildir efendim.

REFİK ŞEVKET B. — Efendim hepiniz okumakla mükelleftir.

ALİ SÜRURİ Ef. — Müsaade buyurunuz efendim; Heyeti Umumiye bunun için, böyle ceffelkalem, bunlar da tefsirde dâhildir diye Hükümete gönderemez. Evrakı açıp tetkik etmek lâzımdır. Hakikaten takdimen halledilecek bir meseledir. Bendesiz diyorum ki, müstacelen encümene havale buyurulsun, iki gün sonra encümen takdim etsin. Rica ederim. Böyle rasgele, her mesele için tefsirde dâhildir, denemez.

MÜFİD Ef. (Kırşehir) — Efendim bu gibi mesailde Adliye Vekâletinden veya İcra Vekilleri Heyetinden bir sual vâridolsaydı, encümene gitmeden ve gittikten sonra bunlar o afta dâhildir, değildir diye müzakeresi icra edilebilirdi. Mademki öyle bir mesele yoktur ve yine kanaati şahsiyeleri itibariyle buyuruyorlar ki; bu adamların da o tefsirden istifadeleri lâzımgelir. Bunun lâzımgeldiğine binaen evrakın Adliye Vekâletine tevdii ve Adliye Vekâleti bu ve bunun gibi emsali hakkında böyle muamele yapılmasının kendisine bildirilmesini beyan buyuruyorlar.

REFİK ŞEVKET B. — Tefsir mucibince..

MÜFİD Ef. — Evet tefsir mucibince.. Fakat kendilerinin Vekâleti zamanında bu gibi mesail niçin hallettirilmemiştir? Bu, böyle sürünmüş kalmıştır. Rica ederim, bu adamların mahkûmiyeti, bu adamların hakkında affın şümulü lâzımgelip gelmediği zamanlarda Vekâleti âlilerine gelmedi mi? Binaenaleyh şuraya, buraya gidecektir diye kabul eder ve bundan sonra Adliye Vekâleti de böyle bir mesele ile gelirse o zaman bu noktai nazarı düşünürüz ve bunun üzerine tamim edersiniz ve illâ encümene gidecek ve encümenden gelecek sözleri ile alâkası yoktur.

REİS — Efendim müzakere kâfi görüldü. Takrirleri reye koyuyorum. Refik Şevket Beyin takriri bu kanunun tefsir mucibince muamele yapılmak üzere Adliye Vekâletine havalesi şeklindedir. (Hayır sesleri.) Ali Süruri Efendi de encümene verelim. İki gün sonra encümen neticei tetkikatını bildirsin diyorlar.

ALİ SÜRURİ Ef. (Karahisarı Şarki) — Affı hususi başka, umumi başkadır. Böyle mahkûmun aleyhine kanun yapmaktansa halledilmesi daha evlâdır.

REİS — Efendim, takriri reye koyuyorum.

RİFAT B. (Tokad) — Reis Bey müzakerenin kifayetini reye koymadınız.

REİS — Koydum efendim. Bu kanun lâyihasının tefsir mucibince muamele yapılmak üzere Adliye Vekâletine havalesini kabul edenler lûtfen ellerini kaldırsın. Kabul edilmemiştir. Şu halde maddeyi reyi âlinize vaz'ediyorum.

Battal ile Molla Ali'nin bakıyei müddeti cezaiyelerinin affına dair Kanun

MADDE 1. — Eşkıyaya yiyecek vermek ve yataklık yapmak suretleriyle şekavet fiilinde fer'an zimethal olmalarından dolayı beşer sene kürek cezasına mahkûm Balâ'nın Camiisagir karyesinden Battal ile Molla Ali'nin bakıyei müddeti cezaiyeleri affedilmiştir.

REİS — Birinci maddeyi kabul edenler lûtfen ellerini kaldırsın. Kabul edilmiştir.

MADDE 2. — İşbu kanun Türkiye Büyük Millet Meclisince kabul ve tasdik edildiği tarihten muteberdir.

REİS — İkinci madde hakkında söz istiyen var mı?

HAKKI HÂMİ B. (Sinob) — Malûmuâliniz her kanunun nihayetinde...

HÜSEYİN B. (Elâziz) — Af böyle bir kişi için olmaz. Her ikisi için birden olmalı.

HAKKI HÂMİ B. (Sinob) — Efendim bütün kanunları okuyacak olursak nihayetinde bunu görürüz; «İşbu kanun tarihi neşrinden muteberdir.» Rica ederim, bu öyle bir esasdır ki, tağyir kabul etmez efendim. Bunun için kabul edilmiş bir şekli muayyen vardır.

REİS — Efendim Hakkı Hâmi Bey (İşbu kanun tarihi neşrinden itibaren mer'idir.) tarzında ikinci maddenin tadilini teklif ediyor. Bu teklifi kabul edenler lûtfen ellerini kaldırsın. Kabul edilmiştir.

MADDE 3. — İşbu kanunun icrasına Adliye Vekili memurdur.

REİS — Üçüncü maddeyi kabul edenler lûtfen ellerini kaldırsın. Kabul edilmiştir.

Kanunun heyeti umumiyesini reyinize vaz' ediyorum. Kabul edenler lûtfen ellerini kaldırsın. Kabul edilmiştir.

Efendim; on dakika teneffüs etmek üzere celseyi tatil ediyorum.

Hitamı celse; saat : 4,00

İKİNCİ CELSE

Bed'i müzakerat; saat : 4,25

REİS — İkinci Reisvekili Musa Kâzım Efendi Hazretleri

KÂTİPLER : Hakkı Bey (Van), Âtıf Bey (Kayseri)

REİS — Efendim Celse küşadedildi. Antakya'dan gelen tebrik telgraflarının okunması kararlaştırılmıştır. Onlar okunacaktır.

Ankara'da B. M. Meclisi Riyaseti Celilesine

İnayeti Hak ve gazanfer ordumuzun fedakârlığiyle sevgili Anadolu ve İzmir'imizin istihlâsını an samimülkalb tebrik ve tevalii muvaffakıyatla pek yakında dâvayı millimizin bilkülliye husulünü mevlâyı tealâdan niyaz eyleriz..

9 Eylûl 1338

Antakya kazası umum Türkleri namına

Vehbizade Rasim

Ankara'da B. M. Meclisi Riyaseti Celilesine

Kulübu muvahhidini müstağrakı sürur eden muzafferiyeti azîmeyi tebrik ve fütuhatın tevalisini temenni ile ubudiyeti halisanemizi arz eyleriz.

10 Eylûl 1338

Antakya Faturacı esnafı namına

Rasih

Ankara'da B. M. Meclisi Riyaseti Celilesine

Babamı sevinçli gördüm, sordum. Kahraman Türk kumandan ve orduları düşmanları denize dökdü dedi, sevinçli bayrama iştirakle tebrik eylerim.

Antakya'da Müftüzade Rasim Bey kerimesi yedi yaşında

Saadet

REİS — Efendim diğerleri de aynı mealdedir.

4. — Kadıoğlu Hacı Mehmed'in bakıyei müddeti cezaiyesinin affına dair kanun lâyihası ve Adliye Encümeni mazbatası

REİS — Efendim, Tirebolu'nun Hamam mahallesinden Kadıoğlu Hacı Mehmed bini Mevlûd'un mâlûliyetine binaen bakıyei müddeti cezayesinin affına dair Heyeti Vekileden mevrut kanun lâyihası ve Adliye Encümeni mazbatası var, onu okuyacağız.

28 . VIII . 1338

T. B. M. Meclisi Riyaseti Celilesine

Katil kastiyle cerh maddesinden dolayı mahkûm ve mahpus bulunan Kadıoğlu Hacı Mehmed bini Mevlûd'un bakıyei müddeti cezaiyesinin affına dair İcra Vekilleri Heyetinin 27 . VIII . 1338 tarihli içtimaında kabul edilen lâyihai kanuniye ile esbabı mucibe lâyihaları sureti musaddakası evrakı müteferriasına rapten takdim kılındı. İfayı muktazasiyle neticesinin işarına müsaadei Devletlerini rica eylerim efendim.

T. B. M. M. İcra Vekilleri Heyeti Reisi

Esbabı mucibe lâyihası

Katil kastiyle cerh maddesinden sureti katîyede üç sene dokuz ay, berayı ıslahınefis hapis cezasına mahkûm olup elyevm Tirebolu kazası hapsanesinde mahpus bulunan Tirebolu'nun, Hamam mahallesinden Kadıoğlu Hacı Mehmed bini Mevlûd'ün mâlûliyeti daimesinden dolayı, bakıyei müddeti cezaiyesinin affına mütedair ita eylediği istida üzerine icra kılınan muayenei tıbbiye neticesinde merkumun mâlûliyeti daimeye müptelâ olduğu ve havası yâbis bir mahalde tûlümüddet tedavi edilmek suretiyle, idamei hayatı kaabil olduğu hakkında Hükümet tabibi tarafından tanzim kılınan rapor Tıbbı Adlî Müessesesi Müdüriyetince bittetkik muvafıkı nefsülemr olduğu baderkenar işar kılınmış ve Meclisi İdarei Kazaca tanzim kılınan mazbatada dahi merkumun şayanı af olduğu zeminde bulunmuş olmakla berveçhi zir iki maddelik lâyihai kanuniye kaleme alınmıştır.

Lâyihai kanuniye

MADDE 1. — Katil kastiyle cerh maddesinden dolayı sureti katîyede üç sene dokuz ay müddetle berayı ıslahınefs hapse mahkûm ve elyevm Tirebolu hapsanesinde mahpus bulunan Tirebolu'nun Hamam mahallesinden Kadıoğlu Hacı Mehmed bini Mevlûd'un mâlûliyeti daimesine binaen bakıyei müddeti cezaiyesi affedilmiştir.

MADDE 2. — İşbu Kanunun icrasına Adliye Vekili memurdur. 27 . 8 . 1338

T. B. M. M. İcra Vekilleri

Heyeti Reisi	Şer'iye Vekili
Hüseyin Rauf	Abdullah Azmi
Müdafaai Milliye Vekili	Adliye Vekili
Kâzım	Rifat
Dahiliye Vekili	Hariciye Vekâleti Vekili
Mehmed Atâ	Hüseyin Rauf
Maliye Vekili	Maarif Vekili
Hasan Fehmi	Vehbi
Nafıa Vekâleti Vekili	İktisat Vekili
Reşad	Mahmud Esad
Sıhhiye ve Muaveneti İçtimaiye Vekâleti Vekili	Erkânı Harbiyei Umumiye Vekâleti Vekili
Fuad	Kâzım

Adliye Encümeni mazbatası

Katil kasdiyle cerh maddesinden dolayı üç sene dokuz ay müddetle hapse mahkûm edilip elyevm Tirebolu kazası Hapisanesinde mahpus bulunan Tirebolu'nun Hamam mahallesinden Kadıoğlu Hacı Mehmed bini Mevlûd'un mâlûliyetine binaen bakıyei müddeti cezaiyesinin affına dair İcra Vekilleri Heyetince tanzim kılınıp Heyeti Umumiyeye sevk olunan lâyihai kanuniye ve esbabı mucibe lâyihası encümenimize tevdi edilmekle mütalâa ve tetkik olundu. Mevcut fennî rapora ve mahallî Meclisi İdaresinin mazbatasına binaen lâyihai mezkûre encümenimizce de kabul edilmiş ve fakat ikinci madde olarak, işbu kanunu Türkiye Büyük Millet Meclisince kabul olunduğu tarihten muteber olacağına dair bir madde ilâve edilip kanunun icrasına mütedair olan ikinci madde üçüncü madde olarak bittertip berayı tasdik Heyeti Umumiyeye sevkine mütefikan karar verilmiştir.

9 . 9 . 1338

Adliye Encümeni Reisi		Mazbata Muharriri
Canik		Kırşehir
Emin		Müfid
Kâtip		Âza
Siird		Karahisarı Şarki
Mustafa Sabri		Ali Süruri
Âza	Âza	Âza
Kırşehir	———	Maraş
Sadık		Hasib

MUSTAFA TAKİ Ef. (Sivas) — İkinci maddedeki o şeye lüzum yoktur.

REİS — Kanunun heyeti umumiyesi hakkında söz istiyen var mı? (Yok sadaları) Kanunun heyeti umumiyesi hakkındaki müzakereyi kâfi görerek maddelere geçilmesini kabul edenler lûtfen el kaldırsın. Maddelere geçilmiştir.

Kadıoğlu Hacı Mehmed bini Mevlûd'un bakıyei müddeti cezaiyesinin affına dair Kanun

MADDE 1. — Katil kastiyle cerh maddesinden dolayı sureti katîyede üç sene dokuz ay müddetle berayı ıslahınefs hapse mahkûm ve elyevm Tirebolu Hapsanesinde mahpus bulunan Tirebolu'nun Hamamı mahallesinden Kadıoğlu Hacı Mehmed bini Mevlûd'un mâlûliyeti daimesine binaen bakıyei müddeti cezaiyesi affedilmiştir.

REİS — Efendim; birinci madde hakkında söz istiyen var mı? (Yok sesleri) Birinci maddeyi reyi âlinize vaz'ediyorum; kabul edenler lûtfen ellerini kaldırsın. Birinci madde kabul edilmiştir.

MADDE 2. — İşbu kanun Büyük Millet Meclisince kabul tarihinden itibaren muteberdir.

ALİ SÜRURİ Ef. (Karahisarı Şarki) — Efendim, Hakkı Hami Beyin, deminki itirazı bu maddede de vârittir.

REİS — Efendim, evvelki kanunda ikinci madde «İşbu kanun tarihi neşrinden itibaren mer'idir.» Diye tashih edilmişti. Ali Sürhri Efendi biraderimizin de teklifi vardır. Tensip buyurursanız, işbu kanun tarihi neşrinden itibaren meriyülicradır,' denilsin. Bunu ikinci madde olarak kabul edenler lûtfen el kaldırsın. Kabul edilmiştir.

MADDE 3. — İşbu kanunun icrasına Adliye Vekili memurdur.

REİS — Efendim, üçüncü maddeyi kabul edenler lûtfen el kaldırsın. Kabul edilmiştir.

Efendim, kanunun heyeti umumiyesini reyinize vaz'ediyorum. Kabul edenler lûtfen el kaldırsın. Kabul edilmiştir.

5. — Müskirat nakli maddesinden dolayı bir sene hapse mahkûm Ahmed'in bakıyei müddeti cezaiyesinin affı hakkında kanun lâyihası ve Adliye Encümeni mazbatası

REİS — Ereğli'nin Kirmanlı mahallesinde mukim Ahmed'in bakıyei müddeti cezaiyesinin affı hakkında Adliye Encümeni mazbatası var. Okuyacağız.

Adliye Encümeni mazbatası

Müskirat nakil ve ithali maddesinden dolayı sureti katiyede bir sene hapse mahkûm olan Ergani'nin Kiramanlı mahallesinde mukim Ahmed'in bakiyei müddeti cezaiyesinin affına dair tanzim kılınıp İcra Vekilleri Heyetinin kabulüne iktiran eden lâyihai kanuniye ile esbabı mucibe lâyihası sureti musaddakası Heyeti Umumiyeden encümenimize tevdi buyurulmakla mütalâa ve tetkik olundu. Merkumun mâlûliyeti ve marazının hapsanede kaldığı müddet hayatını tehdidedeceği beyan ve tahakkuk etmesine nazaran lâyihai mezkûrei kanuniye encümenimizce de ekseriyetle kabul edilmiş ve ancak ikinci madde olarak, işbu kanun Meclisçe kabul olunduğu tarihten muteberdir diye bir madde ilâve edilerek, kanun icrasına mütedair olan ikinci madde üçüncü madde olarak tashih edilmiş ve keyfiyetin berayı tasdik Heyeti Umumiyeye arzı ekseriyetle karargir olmuştur.

9/9/1338

Adliye Encümeni Reisi		Maz. Mu.
Kâtip	Âza	Âza
Âza.	Âza	Âza
	Âza	

VEHBİ Ef. (Konya) — «Adliye Encümeninee» ekseriyetle deniyor. Her halde encümende bir ihtilâf olduğu anlaşılıyor. İzahat versinler. İhtilâf nerededir? (Adliye Encümeninden kimse yok sesleri)

REİS — Efendim esasen mazbatada imzaları yoktur. Müzakeresini bugün tehir ediyoruz, çünkü imza noksandır. (Muvafık sesleri) İkmal ettirelim; yarın müzakere edelim. (Pekâlâ sadaları)

6. — Değirmenci oğullarından Âkifoğlu Said'in bakıyei müddeti cezaiyesinin affı hakkındaki kanun lâyihası ve Adliye Encümeni mazbatası

REİS — Değirmenci oğullarından Âkifoğlu Said hakkında Adliye Encümeni mazbatası var, okunacak :

28/8/1338

T. B. M. Meclisi Riyaseti Celilesine

Katil maddesinden dolayı mahkûm bulunan Değirmenci oğullarından Âkifoğlu Said'in bakıyei müddeti cezaiyesinin affına dair tanzim kılınıp İcra Vekilleri Heyetinin 27 Ağustos 1338 tarihindeki içtimaında kabul edilen lâyi-

hai kanuniye ile esbabı mucibe lâyihası sureti musaddakası evrakı müteferriasına raptan takdim kılınmıştır. İfayı muktazasiyle neticesinin işarına müsaadei devletlerini rica ederim efendim.

T. B. M. M. İcra Vekilleri Heyeti Reisi
Hüseyin Rauf

Esbabı mucibe lâyihası sureti

Katil maddesinden dolayı sureti katîyede on sene küreğe mahkûm ve elyevm Kângırı Hapsanesinde mahpus bulunan Seferce karyesinden Değirmenci oğullarından Akifoğlu Said'in ilel ve emraza müptelâ olduğundan bahsile muayenei tıbbiyesinin icrası hakkında mahallî İstinaf Müddeiiumumiliğine hitaben ita eylediği istidanamesi üzerine etibbayı mahalliye tarafından bilmuayene ita kılınan 16 Mart 1338 tarihli rapor münderecatına nazaran merkumun müptelâ olduğu hastalığın imtidadı mahpusiyetiyle iştidadedecek ve hayatı için mucibi tehlike olacak mahiyette olduğu anlaşılmasına ve ledelhavale müstedii merkumun şeraiti mebsuta dâhilinde gayrikabili tedavi ve aynı zamanda hem kendisi, hem de hapsane muhiti için mütemadiyen daii tehlike olan hastalıktan dolayı bakıyei müddeti cezaiyesinin affiyle tahliyesi muvafıkı mâdelet olacağı Tıbbı Adlî Müessese Müdüriyetinden barapor beyan edilmesine ve Meclisi İdarei Livaca tanzim kılınan mazbata müeddası dahi bu merkezde bulunmasına mebni merkum Said'in bakıyei müddeti cezaiyesinin affı muvafıkı nefsülemr olacağından bervechi zir iki maddelik lâyihai kanuniye kaleme alınmıştır.

Kanun lâyihası

MADDE 1. — Katil maddesinden dolayı sureti katîyede mahkûm olup elyevm Kângırı Hapsanesinde mahpus bulunan Seferce karyesinden Değirmenci oğullarından Âkifoğlu Said'in mâlûliyeti daimesine binaen bakıyei müddeti cezaiyesi affedilmiştir.

MADDE 2. — İşbu kanunun icrayı ahkâmına Adliye Vekili memurdur.

27 Ağustos 1338

T. B. M. M. İcra Vekilleri Heyeti Reisi	Şer'iye Vekili
Hüseyin Rauf	Abdullah Azmi
Müdafaai Milliye Vekili	Adliye Vekili
Kâzım	Rifat
Dahiliye Vekili	Hariciye Vekâleti Vekili
Mehmed Atâ	Hüseyin Rauf
Maliye Vekili	Maarif Vekili
Hasan Fehmi	Vehbi
Nafıa Vekâleti Vekili	İktisat Vekili
Reşad	Mahmud Esad

Sıhhiye ve Muaveneti İçtimaiye Vekâleti Vekili
Fuad

Erkânı Harbiyei Umumiye Vekâleti Vekili
Kâzım

Adliye Encümeni mazbatası

Katil maddesinden dolayı on seneye mahkûm ve Kângırı Hapsanesinde bulunan Değirmenci oğullarından Akifoğlu Said'in bakıyei müddeti cezaiyesinin affına dair tanzim kılınıp İcra Vekilleri Heyetinin kabulüne iktiran eden lâyihai kanuniye ile esbabı mucibe lâyihası sureti musaddakası Heyeti Umumiyeden encümenimize tevdi buyurulmakla mütalâa ve tetkik olundu. Merkumun mâlûliyete ve marazının hapsanede diğerlerine sirayeti tahakkuk etmiş bulunmasına nazaran mezkûr lâyihai kanuniye encümenimizce de kabul edilmiş ve ancak ikinci madde olarak (İşbu kanun Meclisçe kabul olunduğu tarihten muteberdir.) diye bir madde ilâve edilerek, kanunun icrasına mütedair olan ikinci madde üçüncü madde olarak tashih edilmiş ve keyfiyetin berayı tasdik Heyeti Umumiyeye arzı müttefikan karargir olmuştur.

9 . IX . 1338

Adliye Encümeni Reisi	Mazbata Muharriri
Canik	Kırşehir
Emin	Müfid
Kâtip	Âza
Siird	Kırşehir
Mustafa Sabri	Sadık
Âza	**Âza**
Karahisarı Şarki	İçel
Ali Süruri	Ali
Âza	Âza
Karahisar	Maraş
Vasfi	Hasib

REİS — Efendim! Kanunun heyeti umumiyesi hakkında söz istiyen var mı? (Hayır sadaları) Kanunun heyeti umumiyesi hakkındaki mü-

zakereyi kâfi görerek maddelere geçilmesini kabul edenler lûtfen el kaldırsın. Maddelere geçilmiştir.

Değirmenci oğullarından Âkifoğlu Said'in bakıyei müddeti cezaiyesinin affına dair Kanun

MADDE 1. — Katil maddesinden dolayı sureti katîyede mahkûm olup elyevm Kângırı Hapsanesinde mahpus bulunan Seferce karyesinden Değirmenci oğullarından Âkifoğlu Said'in mâlûliyeti daimesine binaen bakıyei müddeti cezaiyesi affedilmiştir.

REİS — Efendim birinci madde hakkında söz istiyen var mı? (Hayır sadaları) Reyi Âlinize vaz'ediyorum, birinci maddeyi kabul edenler lûtfen el kaldırsın. Kabul edilmiştir.

MADDE 2. — İşbu kanun tarihi neşrinden itibaren meriyilicradır.

REİS — İkinci maddeyi tarihi neşrinden muteber olmak üzere kabul edenler lûtfen el kaldırsın. Kabul edilmiştir.

MADDE 3. — İşbu kanunun icrayı ahkâmına Adliye Vekili memurdur.

REİS — Üçüncü maddeyi kabul edenler el kaldırsın. Kabul edilmiştir.

Kanunun heyeti umumiyesini kabul edenler lûtfen el kaldırsın. Kabul edilmiştir.

7. — Sürmeneli Tiriyandafil oğullarından Aşoforoğlu Yani ve rüfekasının idamlarına dair Adliye Vekâleti tezkeresi ve Adliye Encümeni mazbatası

REİS — İdama mahkûm Aşaforoğlu Yani ile rüfekası hakkındaki hükmün tasdikine dair Adliye Encümeni mazbatası var :

Mazbata

Hiyaneti vataniye cürmünden dolayı maznunaleyhim olan Sürmene'nin Hozara karyesinden ve Tiriyandafil oğullarından Aşoforoğlu Yani ve rüfekası Todor veledi Yorika ve Avraham veledi Haralambo ve Kosti veledi Anastas ve Korifa veledi Yanko'nun salben idamlarına dair Bayburt Bidayet Mahkemesinden vicahen sudur eden hükmü mutazammın ilâm ve evrakı müteferriası lieclittetkik Heyeti Umumiyeden encümenimize havale kılınmakla evrakı hükmiye serapa kıraat ve tetkik ve muktazası tezekkür olundu.

Münderecatı zabıtnameye nazaran merkumun haklarında sâdır olan hüküm şayanı tasdik görülmekle Heyeti Umumiyenin nazarı tasvibine arzına müttefikan karar verildi.

Reis	Maz. Mu.	Kâtip
Canik	—	Kırşehir
Emin		Sadık
Âza	Âza	Âza
İçel	Karahisarı Şarki	Maraş
Ali	Vasfi	Mhemed Hasib

REFİK ŞEVKET B. (Saruhan) — Efendim ilâm tarihi kaçtır?.

REİS — 11 Temmuz 1338. Efendim söz istiyen var mı?.

REFİK ŞEVKET B. (Saruhan) — Tarihi ikaı cürüm kaçtır?.

NUSRAT Ef. (Erzurum) — Cürmü nedir? İzahat versinler.

REFİK ŞEVKET B. (Saruhan) — Tarihi ikaı cürüm nedir? Encümen izahat versin.

ADLİYE ENCÜMENİ REİSİ EMİN B. (Canik) — Neye dair izahat istiyorsunuz efendim? Bunların muhtelif cürümleri vardır. Bunlar Santa eşkıyasındandır.. Mütaaddit insanlar katletmişler, kuttaı tariklik etmişlerdir. Birçok asker öldürmüş, emniyeti dâhiliyeyi ihlâl etmiş, mütaaddit cürüm irtikâbetmişler.

REFİK ŞEVKET B. (Saruhan) — O halde buna hiyaneti vataniye cürmü isnadetmek doğru değildir.

EMİN B. (Canik) — Niçin?

REFİK ŞEVKET B. (Saruhan) — Evet efendim doğru değildir.

EMİN B. (Canik) — Neden? Cürüm, aynı vaziyettedir.

REFİK ŞEVKET B. (Saruhan) — Bunu tasrih ettirmek istedim.

REİS — Efendim başka söz istiyen yok. Encümenin şu mazbatasını reye vaz'ediyoruz. Adliye Encümeninin mazbatasını kabul edenler lûtfen el kaldırsın. Kabul edilmiştir.

8. — İdama mahkûm Bafralı İlyaoğlu Sava hakkındaki evrakı hükmiyenin gönderildiğine dair Adliye Vekâleti tezkeresi ve Adliye Encümeni mazbatası

REİS — İlyaoğlu Sava hakkındaki Adliye Encümeni mazbatası vardır, okunacak:

Adliye Encümeni mazbatası

Bilfiil hiyaneti vataniyede bulunduğundan dolayı Bafra Bidayet Mahkemesince vicahen idamına hüküm ve karar verilmiş olan Bafra'nın Rum mahallesinden Dankaloğullarından İlyaoğlu Sava hakkındaki evrakı hükmiye Heyeti Umumiye kararıyle Adliye Encümenine tevdi kılınmakla bilmütalâa icabı müzakere olundu.

Merkum Sava'nın müsellâhan Pontüs Cemiyeti fesadiyesine iltihak ederek, İbok ve Abdenbek namlariyle mâruf sergerdei eşkıyanın maiyet ve refakatinde Ayazma ve Çalköy karyelerini yakmak ve ahalisine zulüm ve işkence etmek gibi, fazayıh ve cinayata iştirak eylediği ve bilâhtida Naciye tesmiye edilen Mariye nam kadını bir İslâmla izdivacedeceğinden mahza gayız ve infial neticesi olarak mezburenin salben idam edilmesinde ve müslümanlara muhbirlik ettiği bahanesiyle Panayot zevcesi Anatoli nam kadın ile oğlu Aleko ve hemşiresi Sofiya'nın gaddarane bir surette katil ve itlâflarında hazır ve müşterek olduğu merkumun ikrarına inzımam eden ihbarat ve şahadet ile tahakkuk etmiş ve binaenaleyh merkumun bilfiil hiyaneti vataniyede bulunduğu gibi mütaaddit katil efalinde de iştiraki olduğu derecei sübutta görülmüş olduğundan Mahkemei Bidayetin takdiri veçhile muvafıkı hareket olan Hiyaneti Vataniye Kanununun ikinci maddesine tatbikan tecdidedilen idam hükmünün isabeti kanuniyesine binaen berayı tasdik Heyeti Umumiyeye arz ve takdimine müttefikan karar verildi.

29 Haziran 1338

Adliye Encümeni Reisi	Mazbata Muharriri
Canik Emin	Biga Hamid
Kâtip Karahisarı Sahib	Âza Karahisarı Şarki Vasfi
Âza Kırşehir Sadık	Âza Niğde Mustafa Hilmi
Âza Siird Mustafa Sabri	Âza Diyarbekir Hamdi
Âza Karahisarı Sahib	Âza Maraş Mehmed Hasib

Âza
Ertuğrul
Mustafa Kemal

REİS — Efendim Adliye Encümeni mazbatası hakkında söz istiyen var mı? Söz istiyen yok. Mazbatayı aynen reyi âlinize vaz'ediyorum. Kabul edenler lûtfen el kaldırsın. Kabul edilmiştir.

9. — Keskin Hastanesi Hesap Memuru Cemal Efendinin affı hakkındaki İstida Encümeni mazbatasına dair Adliye Encümeni mazbatası

REİS — Efendim Adliye Encümeninden gelen affa ve tasdika mütaallik olan mazbatalar bitti. Şimdi Keskin Hesap Memuru Cemal Efendi hakkındaki hükmün ref'ine dair Adliye Encümeni mazbatası var. Onun bugün müzakeresi hakkında da bir takrir var.

VEHBİ Ef. (Konya) — O da bir gün sonra olsun. (Bir tane sadaları)

REİS — Okutturuyorum efendim :

Adliye Encümeni mazbatası

Ankara İstiklâl Mahkemesince hakkında sâdır olan hükmün ref'i ve ıslahı talebini mutazammın Keskin Hastanesi Hesap Memusu Alaykâtibi Cemal imzalı ve 23 Mart 1338 tarihli istidaname üzerine İstida Encümenince bittanzim Heyeti Umumiyeden muhavvel mazbata ve evrakı müteferrikası tetkik ve icabı teemmül olundu.

Ankara İstiklâl Mahkemesinden vâridolan 1167 esas ve 705 karar numaralı fıkrai hükmiyeye nazaran müstedii mumaileyhin silki askeriden tardiyle altı mah müddetle hapsine karar verildiği anlaşılmış ve İstiklâl mahakimi mukarreratının katiyesine mebni tetkikine imkânı kanuni görülmemiş oldğundan keyfiyetin Heyeti Umumiyenin nazarı ıttılaına arzına müttefikan karar verildi.

Reis		Mazbata Muharriri
Canik Emin		
Kâtip Kırşehir Sadık	Âza Maraş Hasib	Âza
Âza Karahisarı Şarki Vasfi		Âza İçel Ali

HÜSEYİN AVNİ B. (Erzurum) — Efendim Sakarya Harbi esnasında vaziyet ve ahvali fevkalâdenin icabı olarak bir şiddet göstermek üzere İstiklâl Mahkemesi Keskin'e gitmiş ve cidden bu adamlar cürümleriyle mütenasibolmıyacak şekilde mahkûm edilmiştir. Gerek o doktor ve gerek hesap memuru şimdiye kadar cezalarını da çekmişlerdir. Şimdi bunları bir affı hususi ile affedersek, hukuku memnuaları avdet etmez. Heyeti Celileden istirham ediyorum. Bunlar hakkında ref'i hüküm kararı verilsin. Esasen bu hükmü veren mahkeme âzasından bir arkadaşımız geçen gün bu zevatın fevkalâde mutazarrır olduklarını dermeyan buyurdular. Biz menafii vatan için bâzı kimseleri ızrar etmek mecburiyetinde kalsak bile, o vakit nasıl menafii vataniyeyi düşünüyorsak, bugün de adalete makrun kararlar ittihaz edersek, o zararı telâfi etmiş oluruz. Esasen itimadı âmmeye mazhar olmaklığımız için menafii umumiye namına feda edilen insanların zararlarını telâfi etmek lâzımdır. Adaletsizlik demiyeceğim, çünkü belki o vaktin icabatı olarak, bu yapıldı, yani haklarında adalet tatbik olundu. Fakat icabat olsa da yine biraz adaletsizlik olmuştur. Bu da dediğim gibi menafii umumiye namına yapılmıştır. Hakikati meseleyi tahkik ve tâmik buyurduğunuz zaman kaani olacaksınız ki cürüm ile ceza arasında bir nispet yoktur. Mahkeme de bu zevatı mahkûm edemezdi. Fakat İstiklâl mahkemelerinin nasıl bir zamanda ve ne gibi bir vazife ile teşkil edilmiş olduğu cümlece malûmdur. Haklarında şiddet gösterilmiş ve binaenaleyh zarardide olmuş insanlar mağduriyetlerinin temadisine Heyeti Celile taraftar olmamalı. Bunları tedricî bir surette affetmelidir. Efendiler kaatilleri, memlekete hiyanet etmiş, hiyaneti vataniye cürmünü irtikâbeylemiş kimseleri affettikten sonra, bu gibi bicaregânın da hukukunun iadesi zannediyorum ki daha ziyade âdilâne bir hareket olur. Encümen bu hususta bir karar verememiş, keyfiyeti Heyeti Celileye havale buyurmuştur. Heyeti Celileden bilhassa istirham ederim, bu zevat hakkındaki hükümlerin ref'i kararını ita ve hukuku memnuaların iadesini temin buyursun.

HÜSEYİN B. (Elâziz) — Efendim bu adam Keskin'de bulunduğu zaman oraya gittiğimizde bu adamı altı ay hapse mahkûm ettik ve aynı zamanda terdettik. Fakat bu adam cezasını çekmiş, mahpushaneden çıkmıştır. Şimdi bunun istediği şey iadei hukukudur. Yani ref'edilen hukukunun iadesini talebediyor. Biz vaktiyle bir askeri mahkûm etmiş ve kendisine altı ay ceza vermiştik. Fakat tard cezası kaydını ilâve etmemiştik. Askerler altı ay mahkûm olurlarsa, usulen tekaüde sevk edilirmiş. Tard mı edilir, yahut tekaüde mi sevk olunur? Bilmiyorum. Sonra bize sordular. Dediler ki : Bu adama altı ay hüküm vermişsiniz. Bunda tard cezası dâhil midir? Değil midir? Biz dedik ki; hastane müdiriyetinde istihdam edilmemek, şartiyle bu adamı altı aya mahkûm ettik. Şimdi bendeniz; zannediyorum ki, mademki hastane müdiriyetinde istihdam edilmemek kaydı vardır; kendisinin rütbesine halel gelmez. Bu adamı bu suretle mahkûm olmuş, müddeti mahkûmiyetini ikmal etmiş. Şimdi de hukukunun iadesini talebediyor. Takdir Heyeti Celilenize aittir.

HÜSEYİN HÜSNÜ B. (Bitlis) — Hüküm ref'edilirse hukukunun iadesi lâzımgelir.

REFİK ŞEVKET B. (Saruhan) — Adliye Encümeni bu zatın hangi tarihte mahkûm olduğunu, hangi tarihte müddeti cezaiyesini ikmal ettiğini söylesin, ona göre karar verelim.

NUSRAT Ef. (Erzurum) — Cezasını çekmiştir.

VEHBİ Ef. (Konya) — Efendim, hepinizin hatırlarımızdadır. Sakarya Muharebesi hengâmında hepimizin yanıp yakıldığımız bir zamanda Keskin'e giden bir arkadaşımız bu tabibin evlâdı vatana bakmadığını, elbise, yiyecek ve saire olduğu halde vermediğini, hastane ittihaz olunan mahalle gittiğinde, gözlerinden bâran gibi yaş döktüğünü buraya avdetinde bize anlatmıştı. İşte bu adamlar o tabiple o alay kâtibidir. (O değil, sesleri) Şimdi efendiler, böyle adamları altı aya mahkûm ettiğinden dolayı ben İstiklâl mahkemesini tahtia edeceğim. Bu adamları altı aya değil, altı seneye mahkûm etmeliydi. Ne ise altı aya mahkûm edilmiş. Mahkemenin reyine karışamam. Şimdi efendiler böyle herkesin ettiği yanına kalırsa, dün mahkûm ettiğimizi bugün affedersek, rica ederim bu adam yarın gideceği yerde ne yapar?

İSMAİL SAFA B. (Mersin) — Başaralı nasıl affedildi?

VEHBİ Ef. (Devamla) — Başaralı memur değildi. Başaralı kimsenin hukukuna tecavüz

etmemişti. Başaralı kaatil değildi. Başaralı bu millet için nafi bir uzuvdu. Başaralı bigayrihakkin mahkûm olmuştu. Başaralı bununla katiyen kabili kıyas değildir. O kimseye bir şey yapmamıştır. Bu zat yapmıştır, evlâdı vatana ihanet etmiştir.

Dr. MUSTAFA B. (Kozan) — Hayır, hayır.. İhanet etmemiştir, arz edeceğim.

VEHBİ Ef. (Konya) — Arkadaşlarımız bizzat gitti, gözleriyle gördü, bu kürsüde söyledi. Benim hatırımdadır. Her halde sizin de hatırınızdadır. Binaenaleyh, Adliye Encümeninin bu meselede yapabileceği mazbata olsa olsa af mazbatası olur. Hükmü ref'i mazbatası olamaz. Suiistimal yapanlar hakkında atıfet olmaz, merhamet olmaz. Bu şiddet yeridir, atıfet yeri değildir. Mademki, hukuku millete ve hukuku âmmeye tecavüz vardır, bunu af caiz değildir.

HÜSEYİN HÜSNÜ B. (Bitlis) — Tecavüz yoktur.

MÜFİD Ef. (Kırşehir) — Efendiler, rüfekayı muhtereme ve burada, bu hususta beyanı mütalâa eden arkadaşlarımız zannederim, encümeni âlinizin mazbatası münderecatını tamamiyle hâfızalarında tutmamışlar. Mazbatada deniliyor ki; hakkındaki hükmün ref'ini istida eden adam İstiklâl mahkemesince, altı aya mahkûm edilmiş, müddeti cezaiyesini de ikmal etmiş, binaenaleyh, ortada hükmün ref'ini müstelzim bir şey kalmamış. Bu olsa olsa iadei hukuku memnua talebinden ibarettir. Mazbatada bu yoktur. İadei hukuku talep için de ayrıca bir usul vardır. Heyeti Celile düşünsün.. Encümen bu hususta bir karar vermemiş, Heyeti Celilenize iade etmiştir. İkinci bir şık : Eğer bu adam iadei hukuku memnua talebinde bulunacaksa, bunun da usul ve kavaidi vardır. Sonra Refik Şevket Beyin buyurdukları gibi hangi tarihte mahkûm edilmiş ve kendisi hapsanede yatmış ve müddetini ikmal etmiş midir? Bunun sorulmasına da lüzum yoktur. Hapsanede kalıp kalmaması encümence nazarı itibara alınacak bir mesele değildi. Çünkü bu adam hapsaneden çıkmış, iadei hukuku memnua talebinde bulunuyor, eğer efendiler bu adamlar Meclisi Âliden evvelce verilen aftan istifade talebinde bulunuyorsa onu ayrıca bir istida ile talep ve takibetsin. Meclisi Âlinizce yapılacak bir şey kalmamıştır.

REFİK ŞEVKET B. (Saruhan) — Efendim, Adliye Encümeni namına beyanı mütalâa eden Müfid Efendi Hazretlerinin hiç Adliye Encümeninin mukarreratı ile alâkadar olmıyan mütalâatta bulunduğunu arz edeceğim. Bakınız mazbata ne diyor? «İstiklâl mahkemesi tarafından altı ay mahkûmiyetine karar verilmiş ve İstiklâl mahakimi mukarreratının katiyetine mebni tetkikikine imkânı kanuni görülemediğine binaen hukuku memnuasının iadesini talebediyor demiyor.

MÜFİD Ef. (Kırşehir) — Onu kendi nefsimden ilâve ettim.

REFİK ŞEVKET B. (Devamla) — Müsaade buyurunuz. Cemal Efendi isminde bir zat varmış, bu zat Ankara İstiklâl Mahkemesince altı aya mahkûm edilmiş, geçenlerde de bir arkadaşımın izahat verdiği veçhile ve şimdi Vehbi Efendi Hazretlerinin buyurdukları gibi askere bakmamış, yiyecek vermemiş.

HAMDİ B. (Biga) — Fakat o zaman iyi bakmak imkân dâhilinde miydi?

REFİK ŞEVKET B. (Devamla) — Müsaade buyurun, bendeniz arz edeyim. Evvelce de cereyan eden müzakerettan anladığıma nazaran bu zat yalnız değildi, bir de doktor vardı. Bendeniz demin cereyan eden müzakere esnasında bilmünasebe de arz ettiğim veçhile; İstiklâl mahakiminden bu suretle mahkûm olanları biz bir tefsir ile affettik. Bu adamların da tabiatiyle o tefsirden istifade etmeleri lâzımdı. Hattâ yalnız bu Cemal Efendinin değil, bu mesele ile alâkadar o doktor binbaşısının ve emsalinin de istifade etmesi lâzımdı. Çünkü kendileri Af Kanununun istisna ettiği mücriminden değildir. O halde bu zatlar tabiatiyle bu aftan istifade ediyorlar. Zimmetten berî addolunuyorlar. Binaenaleyh mahkûmiyetten evvelki hali iktisabetmiş oluyorlar.

YASİN B. (Gazianteb) — Affedilirse zimmetten berî mi olur?

REFİK ŞEVKET B. (Devamla) — Şüphesiz bu af, affı umumi mahiyetindedir. Affı umumi cürmü izale eder, ondan dolayı nazarı hukukta bu adam o cürmü hiç irtikâbetmemiş addolunur, affı umumiler bunu istilzam eder. Bu noktai nazardan bu ve emsali mahkûmlar, yani müstesnaiyattan maadası affı umumiye dâhildir. İadei rütbeleri için kanun lâ-

zım değildir. Tarihi mevkufiyetleri Eylûl 1337 dir. Halbuki Af Kanununun tarihi ise Kânunuevvel 1337 dir ve son çıkan tefsir mucibince bunlar affa dâhildir. O yolda bir karar ittihazı zımmında Heyeti Umumiyeye takrir veriyorum.

Dr. MUSTAFA B. (Kozan) — Efendim bu hastane heyetinden bilhassa tabelâda gösterdikleri halde gösterilen şeyi hastalara vermediklerinden ve hastalara bakmadıklarından şikâyet ediliyor, bendeniz bliyorum. Askerî tababette bilhassa hali harbde insanın başına öyle şeyler gelir ki efendiler bunu bir hiyaneti vataniye, bir ihmal diye kabul etmek imkân haricindedir.

HACI MUSTAFA Ef. (Ankara)— Hastanenin mevcudu kaçtır? Ve neden bakılmamıştır? Bunlar tetkik edilmeli.

Dr. MUSTAFA B. (Kozan) — Müsaade buyurun. Öyle vakitler gelir ki, hastanenin mevcudu iki yüz iken bu 700 veyahut bine çıkar, hattâ Harbi Umumide Çanakkale hastanelerinin miktarı üç bin olmutşur. Bu hastaları üç beş doktor vizata yaptığı zaman bunların tabelâsını biz yazıyorduk. Fakat yazılan şey veriliyor mu idi? Efendiler verilmenin imkânı var mıdır? Hiyanet ve irtikâp noktai nazarından oraya kasten yazılır ve verilmezse bu hiyanet olur. Fakat yazılmış da erzak olmadığından verilmemişse bu adamın kabahati nedir? Sonra hali harbde sertabip olanlar cesur, olmalıdır. Sonra hastanenin kadrosu 200 yataklı olup da hasta beş yüze çıkmış. Onlara yatak ve saire yetiştirememiş. Bunlar hiyanete değil, biraz da acze atfediliyor. Bu adamın hastaneyi idare noktai nazarından aczi vardır. Bundan dolayı niçin hiyaneti vataniye ile mahkûm olsun? Binaenaleyh bendenizce, hastane etibbasına verilen hüküm noktai nazarından biraz düşünmek icabeder. Bu hiyanete mâtuf bir hareket değildir. Belki o doktorun idari aczindendir. Fakat o doktorun idari aczinden dolayı onun elindeki diplomayı almak doğru değildir. Ben ferden icrayı tababet edebilirim, fakat idare hususunda âciz olurum. Onun için rica ederim, bu hususdaki istirhamım gayet mâkuldür; kabulünü rica ederim.

MÜDAFAAİ MİLLİYE VEKİLİ KÂZIM Pş. (Karesi) — Efendim anlaşıldığına nazaran, bir kâtiple bir doktor hastanede vazifelerini suiistimal etmişler. Hastanede erzakı tabelâda gösterip de hastaya vermemek, bu bir suiistimaldir, bu bir cürümdür. Böyle bir adam affolunursa suiistimalin önüne geçilmez. (Bravo sesleri.) (Teşekkür ederiz sesleri.)

HÜSEYİN AVNİ B. (Erzurum) — Efendim suiistimali kimse affetmez. Bendeniz de onu ağzıma almam. Acaba ambarda ne kadar süt varmış? Ne kadar yoğurt varmış da vermemiş? Ne kadar pabuç varmış, vermemiş? Bunu anlamak lâzımdır. Bir de bunun üzerine bu hastaneye kadrosundan 50 misli hasta gelmiş, sonra hastanede dedikleri malzeme mevcut değildi. Dört çift pabuç vardı. Yedi yüz hastaya dört pabuçun nasıl taksim edileceğini ben bilmiyorum. Büyük Millet Meclisi hiçbir zaman suiistimali affetmez. Fakat bu suiistimal değildir. Bu işte doğrudan doğruya dalâletsizlik vardır. Telâfi edilecek cihet budur. Eğer Heyeti Celile bunu tamik etmek istiyorsa, evvel beevvel evrakı hükmiye okunsun - «İstiklâl Mahkemesi; biz tard etmedik; şiddet göstermek için, zamanın nazikliğinden bilistifade bunları mahkûm ettik, diyor. Rica ederim, şiddet göstermek için böyle bile bile bunların hakkını vermemek doğru bir şey değildir. Meselede suiistimal yoktur. Yoksa ben evrakı hükmiyeyi okudum. Vicdanen mutmain oldum. Efendiler evrak okunmalıdır. Yoksa ceffelkalem suiistimalâtı affederseniz suiistimalâtı müdafaa etmiş oluruz. Rica ederim evrakı okuyunuz. Ondan sonra kanaati vicdaniye hâsıl olursa o zaman hüküm veriniz. Yoksa ne suiistimal var ne de eşhası himaye vardır. Bunların mağdur olduğunu buradan resmen söylemişlerdir.

DURAK B. (Erzurum) — Öyle ise onları tecziye edelim.

HÜSEYİN B. (Elâziz) — Mağdur edildiklerini söylemişlerdir. Fakat şimdi hallerine acıdıkları için İhsan Bey söylemişti.

HÜSEYİN AVNİ B. (Erzurum) — Bendenizce Heyeti Celile bu evrakı okumalıdır. Talebedilen bir haktır ve mukaddes bir haktır. Yoksa Büyük Millet Meclisi suiistimali setrediyor mahiyetinde değildir. Bendeniz de suiistimali affetmeyi kabul edemem.

MÜFİD Ef. (Kırşehir) — Efendim, Heyeti Celilenize bir şey daha hatırlatmak isterim. Bendeniz bunun müzakeresinde encümende değildim. Şimdi arkadaşlardan anladığım bir me-

sele vardır ki, onu Heyeti Celilenizin bilmesi lâzımdır. Bu adamların bu fiilden dolayı aflarına dair Bursa Mebusu Operatör Emin Bey biraderimiz Meclisi Âlinize bir takrir vermiş ve Meclisi Âliniz bu takrir üzerine onun affını kabul etmemiş. Şimdi tekrar bunun affı mevzuubahsolmaz. Zannediyorum. (Doğru doğru sesleri)

İHSAN B. (Cebelibereket) — Efendim bendeniz hasbelbeşeriye dışarıya çıktım. Rüfekadan birisi burada İstiklâl mahkemesinde biz bunları mağdur ettik diye itiraf ettin demiş. Eğer bu sözü arkadaşımız sarf etmişse, yanlış telâkki ettiklerini ve bu hususta böyle bir şey söylenmediğini arz edeyim. Vaka nasıl olmuştur. Beşerim. Belki hâfızamdan bâzıları kaçmıştır. Hulâsa olarak arz ediyorum. Sakarya Harbi esnasında Keskin'de bir hastane açılmıştı. Biz Keskin'e gittiğimiz zaman biliyorsunuz ki Keskin mebusları Keskin'de suiistimalât var, şu var, bu var, İstiklâl mahkemesi Keskin'e neden gitmiyor? diye Meclis Riyasetine, Doktor Adnan Beye müracaatte bulunmuşlardı.

HÜSEYİN B. (Elâziz) — Müracaat eden Şeref Bey idi.

RIZA B. (Kırşehir) — Bendeniz de müraat etmiştim.

İHSAN B. (Devamla) — Ne ise, bendenizin hatırımda yok. Biz Keskin'e gittik, Edirne Mebusu Şeref Beyle Kırşehir Mebusu Rıza Beyin müşterek imzalariyle beş altı sahifeli bir şikâyetname geldi. Bu şikâyetname Keskin'de askerî hastanesine aitti. Şikâyetnameyi baştan ahara kadar tetkik ettik. Şikâyetname: hastalara bakılmadığını ve Keskin ahalisinin hastalar için verdiği ianatın mahalline sarf edilmediğini, sonra bâzı suiistimalâtı muhakkak gösterebilecek mevaddı da muhtevi idi. Bu şikâyetname üzerine biz heyeti hâkime, üçümüz birden bizzat hastaneyi tetkik etmeye karar verdik. Şikâyetnamenin metnini tetkik etmek için, hastanelere gittik. Hastanelerde mecruhin, kanlı elbiseleriyle ve sinekler içinde tahtalar üzerine uzanmışlardı ve bu hastanede hastalara bir bardak su verecek nöbetçi bulamadık, zavallı Mehmedcikler of of diyor, su istiyor. Fakat yarasının acısiyle su istiyen bu Mehmedciğe bir bardak su bile verilmiyor. Ne veriliyor? dedik. Dediler ki; efendi! Evvelâ burada on beş tane çanak vardır. Bu çanaklar gelir. Bir tencere ile yemek getirirler, 15 kişi yer, sonra ikinci bir tencere getirirler, 15 kişi daha yer ve ondan sonra yine getirirler, tevzi edilir. Tekrar on beş getirirler, böyle onbeş on beş geceyarısına kadar bu yemek bize tevzi olunuyor. Hem de yemekler bizi doyuracak şekilde değildir. Ondan sonra diğer hastaneleri gezdik. Şöyle böyle hepsini de buna yakın gördük. Zâbitandan birini bir doktor miralayı ameliyat yapıyor. Hastaya kendi önlüğünü giydirmiş, hasta ameliyat olmuş, bağırıyor ve inliyordu, giyeceği yok, elbisesi yokmuş, sonra zâbitan yalınayak, abdeshanelere gidiyorlar ve o pis ayaklariyle yataklarına giriyorlar. Hakikaten efendiler, o hastanede, bitarafane arz ediyorum ki; gayet feci ve insanı tethiş edecek kadar merhametsizlik hükmüferma idi. Onun üzerine sertabip beyi çağırdık. Sertabip beye dedik, ki - tasdi ediyor muyum efendim? - (Hayır hayır sadaları) Sertabip beye «Siz bu hastaları hiç mi görmediniz? Bu hastaneyi hiç, hiç mi dolaşmadınız? Dolaştınızsa, tetkik ettinizse bu ihtiyacatı tatmin için, ne gibi teşebbüsatta bulundunuz?» dedik. Cevaben «Ben her gün hastaneyi dolaşıyorum» dedi. Her gün dolaşıyorum diyen sertabip bey hakkında hasta zâbitan baştan aşağı kadar şikâyet ediyorlardı. Bunu hasta zâbitanla karşılaştırdık. Zâbitler biz seni sertabip olarak hiç görmedik. Biz seni sertabip bilmiyoruz. Siz daha yeni karşımıza çıktınız diye şikâyete başladılar. Sertabip orada mahcuboldu. Ondan sonra mevcudu tetkik etmeye mecbur olduk. Öyle tabelâ var, ki; doktor miralay bey diyor ki, hep süt verilmiştir diye tabelâya yazıyorsunuz. Fakat ben on beş gündür hastalarıma süt verildiğini görmüyorum, diye altına şerh veriyor. Sonra tetkikata giriştik. Depo memurunu çağırdık. Deponuzda ne var dedik? Müfredatı o kadar hatırımda değil. 240 entari var dedi. Ne kadar don var dedik? 370 kadar don var dedi. Ben burada böyle bir şeye mâruz kalacağımı bilmediğim için iyice hatırımda tutmadım. Ayakkabı şu kadar, şu kadar çorba tası, şu kadar kaşık. Yani malzeme mevcut. Ey bunları neden tevzi etmediniz dedik? Bana emir verilmedi ki tevzi edeyim dedi. Emir mi lâzımdır? dedik. Bir kere gömlekleri tevzi ettik. Hastalar diğer bir hastaneye giderken gömlekleri de almış, gitmişler. Sonra bana tazmin ettirdiler. Onun için bunları tevzi etmedim, dedi. Sonra mecruhine sordum. Siz yo-

ğurt yediniz mi? Hayır! Süt? Onu da yemedik. Ey! Filân gün size üzüm verildi mi? Hayır! Tabelâlara baktık. Hepsi verilmiş. Sonra kâtiplerini çağırttık. Efendi hastanelerde bir usul vardır; doktorlar tabelâları yazarlar. Tabelânın heyeti umumiyesi neyi ihtiva ediyorsa ambara gidilir, ambardan alınır. Alınırken, nöbetçi doktoru, ambar memuru bulunur ve bunlar çıkdıktan sonra, tamamiyle çıkıp çıkmadığını sertabip bey tetkik ve tasdik eder veyahut şerh verir. Siz bana şerh vermemişsiniz ve vermiyorsunuz. Buna cevaben : Efendim biz öyle yapmayız, gerçi tabelâ yapmışlar. Süt tedarik edemedik, para yoktu. Tabelâlara itibar etmiyoruz. Ay nihayetinde kendi puslamıza göre, ne kadar süt. ne kadar yoğurt verilmiştir? Ne kadar ne verilmiştir? Bunların mecmuuna nazaran bir hesap yaparız. Tabelâya itibar etmiyoruz dedi. Heyeti hâkime buna şöyle kanaat getirdi ki; bu usul resmî ve meşru bir usul değildir. Bu suiistimale yol açar ve hem de gayet müsait bir yoldur. Ondan dolayı mahkeme bu esasattan sonra ariz ve amik tetkikatta bulundu ve hükmünü verdi.

Şimdi efendim benim geçen gün söylediğim, bir efendinin affı münasebetiyle söylemiştim ve demiştim ki : Efendiler hiyaneti vataniye ve casusluk gibi doğrudan doğruya dâvayı millîmize ait büyük ceraim erbabını istisna ederseniz, bir affı umumi yapımız, ben de bu affa taraftarım. Misal olarak, Keskin'dekileri söyledim. Zabıt meydandadır. Hiçbir zaman Keskin'de gadir yaptık, telâfisi lâzımdır demedim. Bunu tasrih etmek için söylüyorum.

Dr. MUSTAFA B. (Kozan) — Hastanenin kadrosu kaçtı? Ve birdenbire kaç hasta daha geldi? Hastalara bakan tabip kaçtı?

İHSAN B. (Cebelibereket) — Arz edeyim. Mustafa Bey biraderimizin dedikleri vâridolamaz. Hastane 200 yataklı olabilir. Hastaneye yedi yüz hasta gelmiş olabilir. Biz hastane heyetini bunun için muahaze, bunun için mahkûm etmedik. Mevcudolan malzemeyi tevzi etseydi, yaralılara icabeden elbiseyi vermiş, yatırmış, fakat malzeme kifayet etmemiş. Tabiî bu yokluk karşısında ses çıkarmazdık. (Bravo sadaları) Sonra efendiler hiçbir usulü muhasebeye uymıyan hastaları aç bıraktıktan sonra bir şey vermedikleri halde tabelâ yapıp da bilâhara da «Biz ay başında icmal yapacaktık» demek zannedersiniz bu sözler hastaların adediyle mütenasibolacak bir şey değildir. Efendiler hiçbir zaman mahkeme sertabip beyi icrayı tababetten menetmemiştir. Rütbesi kaymakamdır. Böyle idari işlerde müdür olamıyacağından dolayı mahkûm etmiştir.

YASİN B. (Gazianteb) — Efendim Meclisi Âlinin bundan evvel kabul ettiği bir kanuna nazarı ddikkatini celbederim. O da Hiyaneti vataniye cürmünden dolayı mahkûm olanların aflarına dair olan Kanun mucibince İstiklâl mahkemeleri ve mahakimi nizamiye ve divanı harbler tarafından idama mahkûm olanların cezalarının müebbet küreğe ve müebbet kürek cezalarının on beş sene muvakkat küreğe tahvili ve maadasının affedilmesi hakkındadır ki, bu adam da o affedilenler meyanındadır. Bu nasıl olur da tekrar burada münakaşa edilir? Rica ederim, bu bir kanun meselesidir. Bunu encümene gönderelim. Bir daha tetkik etsin, kanaatbahş olmak üzere yeniden Adliye Encümeni tarafından müzakeresi ve tetkik edilmesi lâzımdır. Ondan sonra müzakere edebiliriz.

Dr. MAZHAR B. (Aydın) — Efendim bendeniz de bir nebzecik bu meseleye şahidoldum. Gerçi İhsan Bey bunu iyice izah ettiler. Bir iki noktasını da belki ben ikmal ederim. Hastane gerçi tertibinden çok fazla hasta almıştır ve hakikaten gelen yedi yüz kişilik hastaya karşı iki yüz kişilik malzemesi bile yoktu. Fakat İhsan Beyin dediği gibi, başka noktalarda fenalıklar bârizdi. Bu fenalıklar ya suiistimalden veyahut buyurdukları gibi, bütün bütün sertabibin şahsından mütevellittir. Meselâ hastanelerde doktorlar için bir usul vardır ki; bunların haricine kolay kolay çıkılmaz. Bahusus askerî hastanelerde meselâ bir tabelâya bir hastanın hastalığının derecesine göre, altıdan veya dörtten diye yemek yazıldığında bir tabip ancak kanaati şahsiyesiyle tâyin olunan yemeğin yanına bir yemek daha ilâve edebilir.

Meselâ : Altıdan yazdığı bir hastaya bir yemek daha tahsis etmek isterse yanına bir yumurta, bir yoğurt koyabilir. Bendeniz öyle tabelâlar gördüm, altıdan yemek, bilmem ne kadar pilâv, yanıbaşında sütlâç. Bu Türkiye hastanelerinde hiç görülmüş bir şey değildir. Sonra soruyorsunuz, bittabi bunlar yenmemiş. Acaba bu doktor askerî hastanelerinde mâruf ve

malûm olan bir nizamnameden haberdar değil midir ki; tamdan yemek verdiği bir hastaya fevkalâdeden bir yemek daha ilâve ediyor. Verilmediğini bildiği halde vermediğine nazaran bunu yapması tabelâda gözüksün de vermiş gibi bilâhara derceyb ederiz gibi bir fikre mi müstenittir? Bendeniz doğrudan doğruya bu meseleye dair hüküm vermek istemiyorum, zaten mesele oldukça sarihtir. Vicdanımız hâkimdir. Bugün kâfi miktarda süt yetiştiremediği bir hastaneye altıdan veya dörtten yemek vermek iktidarını tasavvur etmek mümkün değildir. Bu çok garip bir şey olur. Bunda bir suimaksat, bir suiniyet vardır, bu muhakkaktır.

RIZA B. (Kırşehir) — Suiniyet yoktur, tahkikatı ben yaptım.

Dr. MAZHAR B. (Aydın) — Vardır, efendim. Bu vesile ile şunu da arz etmek isterim ki; Keskin gibi bir kasabada Hükümet; bu kadar bîçare vaziyette gördüğü bu mecruhinin bu mâlûlinin, bu gazilerin imdadına yetişmek iktidarına malikti. Ve bunun için sertababet mafevk makamata ve oranın kaza kaymakamlığına mütaaddit defa müracaatte bulunmuş mudur, yardım ediniz, diye? Rıza Bey de orada idi, Bursa Mebusu Osman Nuri Bey de orada idi. Bir gün kaymakamın odasında nokta kumandanı, sevkiyat kumandanı gibi sair mevcut kumandanlar da olduğu halde bu mesele mevzu oldu. Yalnız bir topçu zâbiti - zannederim, nokta kumandanı idi - bir de ahzi asker şube reisi de dâhil olduğu halde, bize hiddetli hiddetli söyliyerek; efendim burası bu kadar hastaya bakamaz, yer yoktur filân, gibi birçok sözler söyledi. Buna karşı efendim, burada (500) haneli Rum mahallesi vardır. Civarda da birçok Rum köyleri var, bunlardan evleri müsaidolanları yekdiğerinin hanesine taşınmak suretiyle boş kalacak evlerden 1 500 yataklık hastane yapabilirsiniz, hattâ elbise ve saire gibi şeylerde de Biga ahalisinin yaptığı fedakârlıkları zikrederek misal gösterdik. Bilhassa şube reisi asker olduğu halde, olamaz, yapılamaz, bundan fazlasını yapamayız, diye hiddet gösteriyor ve bar bar bağırıyordu. Bu adamın çok korktuğu bir şey vardır. O da tek başına işgal ettiği büyük bir Hıristiyan evinden beni de çıkaracaklar, korkusuydu. Yani bu zihniyet ora Hükümet adamlarında mevcuttu. (Yazık olsun, sesleri) Yani elden gelen yardımı yapmadılar. Bu hastane zâbitanı haklı olarak cezalarını buldular. Bu noktai nazardan diğerlerinin de cezalara çarptırılması icabederdi. Meseleyi tamik ederseniz efendiler, kabahatlerin yarısını oradaki şube reisi ile oradaki kaymakama yükletebilirsiniz.

VEHBİ B. (Bitlis) — Kâtibe ne taallûku var? Doktor yapmış.

Dr. MAZHAR B. (Aydın) — Yani evvelce arz ettiğim gibi, bunlar da lâzımgelen muaveneti yapmadılar. (Kâfi, sesleri)

MÜDAFAAİ MİLLİYE VEKİLİ KÂZIM Pş. (Karesi) — Efendim, bu adam her kim ise şimdiye kadar cezasını görmüş, hapisliği de bitmiştir. Eğer bu ceza kanunen affedilecekse - ki, benim noktai nazarıma göre şayanı af değildir - istenilen şey hükmün ref'idir. bu hüküm ref'olunursa bu adam orduya avdet etmek istiyecektir. Binaenaleyh, efendiler sahte tabelâ tanzim eden bu doktoru ordu içinde istihdam etmek mahzurludur, bunu istihdam etmek mümkün olamaz. (Alkışlar)

NUSRAT Ef. (Erzurum) — Efendim, bu adam tekaüdedilmişti, tekaütlükten sonra orduya alınmıştı.

MÜDAFAAİ MİLLİYE VEKİLİ KÂZIM Pş. (Karesi) — Efendim, orduda bu şahıs vazife göremez. Meclisi Âlinin ittihaz ettiği kararla affedilse bile orduda buna vazife vermiyeceğiz.

NUSRAT Ef. (Erzurum) — Mütalâanız ordu noktai nazarından doğru olabilir. Fakat hukuku esasiye noktai nazarından yanlıştır. Çünkü, efendiler, aslen sâkıt olan şey, fer'an da sâkıt olur. Bu bizim Kanunu Esasimiz icabatındandır ve gayet mühim bir şeydir. Bu Adliye Vekilinin huzuriyle müzakere edilerek, encümene gönderilmelidir, orada durudiraz, tetkik edilmeli, sonra Heyeti Celileye bir defa daha arz edilmelidir. Çünkü, hukuku esasiyede aslen sâkıt olan fer'an da sâkıt olur. Mademki kendisi affedilmiştir. Bunun cezası sâkıt olmuştur.

MÜFİD Ef. (Kırşehir) — Efendim, tekrar encümene gitmesine lüzum yoktur. Müsaade buyurun! Arz edeyim.

NUSRAT Ef. (Erzurum) — Bu tard cezasıdır. Yani kavaidi esasiyedendir. Gayet mühim bir meseledir. Tekrar encümene gitmelidir.

MÜDAFAAİ MİLLİYE VEKİLİ KÂZIM Pş. (Karesi) — Mahpusluğu affolunur. O başka.

Fakat ceza ref'edilirse orduya avdet etmek istiyecektir. Fakat bendeniz kendisine vazife vermemek için kanunen bir tarikını bulacağım. Bu hususta Meclisi Âli hakemdir.

REİS — Efendim, müzakerenin kifayeti hakkında takrir var.

Riyaseti Celileye

Müzakere kâfidir.

Malatya
Feyzi

REİS — Müzakereyi kâfi görenler lûtfen ellerini kaldırsın. Kâfi görülmüştür.

Riyaseti Celileye

Tarihten mukaddem Keskin Hastanesi Sertabibi ile Kâtip Cemal Efendinin af ve hükümlerinin ref'i Meclise arz edilmiş ise de kabul olunmadığı, reddedildiği Adliye Encümeni Mazbata Muharriri Hoca Müfid Efendi Hazretleri tarafından ifade olunmasına ve bir teklif reddolunduğu surette senesi zarfında bittekrar reye vâz'ı ve teklif olunmıyacağı Nizamnamei Dahilî mucibi, ahkâmından ve sarahatinden bulunmasına binaen teklifin reddini teklif ederim.

Siird
Mustafa Sabri

Riyaseti Celileye

Hiyaneti vataniye mücrimininden bir kısmının aflarına dair Kanunun birinci maddesi mucibince affa mazhar olduğundan tekrar iadei hukuk veya affı mevzuubahsolamaz. Bu adam, dolayısiyle rütbesinin iadesini Meclisten değil, vekâleti aidesinden istesin. Binaenaleyh meselenin daha ziyade tenvir ve tetkiki için, evrakın bu takrirle beraber, Adliye Encümenine iadesini teklif ederim.

13 Eylûl 1338
Gazianteb
Yasin

Riyaseti Celileye

Müzakere kâfidir.

Cemal Efendinin tarihi mahkûmiyetine nazaran 19 Kânunuevvel 1337 tarihli Kanunun tefsiri mucibince aftan istifade edebileceğinin Adliye Vekâletine tebliğini teklif ederim.

13 Eylûl 1338
Saruhan
Refik Şevket

REİS — Efendim, mevzuu müzakere Adliye Encümeninin mazbatasıdır. Binaenaleyh Adliye Encümenince bir mütalâa dermeyan edilmemiştir. Heyeti Âliyenize ref'i hüküm veya ret hususunu sevk etmiştir. Şimdi üç takrir var. İkisi «Bu adamlar Hiyaneti vataniye Kanununda, yani hiyaneti vataniye cürmünde dâhildir. Af Kanûnundan istifadesi lâzımgelir. Evrakın takrirle beraber Adliye Vekâletine tevdiine karar itası» (Adliye Encümeni, sesleri) rica ederim müsaade buyurunuz. Diğeri de; «Bir defa bu teklif reddedilmişti. Aynı teklif senesi zarfında tekrar dermeyan edilemez», diyor. Böyle bir teklif dermeyan edilip reddedildi mi? Bundan Riyaset haberdar değil. Bu hususu Zabıt Müdürü Hâmid Beye arattırıyorum. Şimdi Adliye Vekâletine tevdii hakkındaki takrirleri reyi âlinize arz ediyorum. Refik Şevket Beyin, Gazianteb Mebusu Yasin Beyin.

MUSTAFA SABRİ Ef. (Siird) — Reis Bey usule dair söyliyeceğim. Diğer takrirlerin müzakeresi mevzuubahsolamaz. Efendim, bu takririn mealine göre, Meclisi Âliniz mazbatayı şu takrirle kabul edip Adliye Vekâletine göndermesinde mâna yok. Müddeiumuminin zaten vazifesidir. Dâhilse dâhildir der. Değilse değildir der. Ancak yeni bir teklif, af ve saireyi Meclisi Âliniz yaparsa yapacaktır.

VEHBİ B. (Karesi) — Cereyan eden müzakeratın ikinci şekline nazaran bu Af Kanununun şeklinden arkadaşlar bahsettiler ve evvelce Heyeti Celilece tefsir edildi ve o tefsirde dâhildir, diyorlar. Eğer tefsir de bunu istisna edecek olursa, tenakuz olmuş olur. Meclisi Âliyi mütenakız bir karar vermeye sevk etmektense, evrak Adliye Encümenine gitsin, encümen heyeti umumiyesini tetkik etsin neticesini bildirsin. (Doğru, sesleri) Meclisi Âli mütenakız bir karar vermesin.

MÜFİD Ef. (Kırşehir) — Efendim, bu meselenin tekrar Adliye Encümenine gelmesine lüzum yoktur. Çünkü Meclisi Âlinin kabul etmiş olduğu Affı Umumi Kanunundan istifade etmesi lâzımgelecekse, bir istida ile aidolduğu makama müracaat eder. Eğer Adliye Vekâleti bu adam Affı umumiden istifade edemiyecektir diye cevap verirse, o cevapla beraber, tekrar Meclise müracaat eder, İstida Encümeni buna icabeden kararı verir. Binaenaleyh bunun Adliye Encümenine gelmesine lüzum yoktur.

(Ne yapmalı? Sesleri) Arz edeyim Adliye Encümeni diyor ki; refi hüküm istidasında bulunan bu adam hakkında İstiklâl mahkemesinden sâdır olan karar ref'i hüküm noktasından bizce kabili tetkik değildir ve bir muamele yapılmaz diyor. İkinci bir nokta; bir takrir var... O adamın affına dair Meclisi Âliye vukubulan af teklifi mukaddema kabul edilmemişti. Bunun için yeniden şu takrirle ref'i hüküm talebetmek caiz değildir. (Reye sesleri)

YASİN B. (Gazianteb) — Bu mazbatayı yazarken Af Kanununu nazarı itibara almışlar mı? Almamışlar mı? Adliye Encümeninden soruyorum.

REİS — Efendim, Erzurum Mebusu Nusrat Efendi bir takrir veriyor ve diyor ki, «Mesele gayet mühimdir. Meselenin Adliye Encümenine tekrar iadesini teklif eylerim.» Şimdi bu takrir mucibince Adliye Encümenine iadesini kabul edenler lûtfen el kaldırsın. Kabul edilmemiştir.

Efendim! Af Kanununda dâhil olduğundan...

ALİ RIZA Ef. (Amasya) — Efendim 75 nci madde mucibince bir defa reddedilen bir şeyi nasıl olur da tekrar şimdi reye korsunuz?

REİS — Bence sabit değil o...

ALİ RIZA Ef. (Amasya) — Pekâlâ; sabit değilse, ikinci takriri nasıl reye korsunuz? (Gürültüler)

NUSRAT Ef. (Erzurum) — Öyle ise meseleyi yarına tehir buyurunuz.

REİS — Efendim müzakere kâfi görülmüştür.

Mustafa Sabri Efendinin takririni tekrar reyi âlinize vaz'ediyorum. (Gürültüler) Maahaza bunu tetkik etmek üzere...

MUSTAFA NECATİ B. (Saruhan) — Efendim buna ne lüzum var? (Yarına sesleri) Bunu hepimiz biliyoruz. Meclisi Âlide bulunup... (Ruznamede başka şeye geçilsin sadaları) reddolundu, hepimiz biliyoruz. Burada uzun uzadıya münakaşa olundu efendim.

İSMAİL SUBHİ B. SOYSALLI (Burdur) — Ruznameye geçin efendim.

MEHMED VEHBİ Ef. (Konya) — Adliye Encümeni mazbatasını reye koyun, ref'i kabul eden varsa elini kaldırsın.

REİS — Efendim takririnizi aldık. Ekseriyet var mı, yok mu? Onu reye koyacağım. (Gürültüler)

MUSTAFA SABRİ Ef. (Siird) — Reis Bey fıkrai ulâsından vazgeçiyorum. Doğrudan doğruya reddini teklif ediyorum.

FEYYAZ ÂLİ B. (Yozgad) — Mademki mevzuubahsolmuştur. Takririnizi vermeli, tetkik edilmelidir. Tetkika Divanı Riyaset mecburdur.

REİS — Efendim kendisi takririn sahibidir.

FEYYAZ ÂLİ B. (Yozgad) — Hayır efendim. Zapta geçti. Bunun Divanı Riyasetçe tetkiki lâzımdır.

REİS — O halde bir takrir veriniz.

FEYYAZ ÂLİ B. (Devamla) — Ben takrir verirsem yine Divanı Riyaset tetkik edecektir. Ben şifahen teklif ediyorum. Yarına tehir ediniz.

REİS — Efendim kuyudatı tetkik ettik geçen sene teklif edilmiş, reddedilmiş. Bu seneye şümulü yoktur. Efendim Adliye Vekâletine tevdiine dair olan Refik Şevket Bey ve Yasin Beyin takrirlerini reye vaz'ediyorum. Kabul edenler lûtfen el kaldırsın. (Ret sesleri) Kabul edilmemiştir. Efendim esasen mazbatada bir şekli muayyen yoktur. Yani bu ret demektir.

Siird Mebusu Mustafa Sabri Efendinin takrir var :

Riyaseti Celileye

Keskin Hastanesi Sertabibi ile Kâtip Cemal Efendinin affına ve hükmün ref'ine dair olan teklifin reddini talebederim.

Siird
Mustafa

REİS — Tabiple Cemal Efendinin affına dair mazbatanın reddini teklif ederim diyor. (Nasıl olur sesleri) Efendim, kabul edenler lûtfen el kaldırsın. Kabul edilmiştir. (Ne kabul edildi? Sesleri)

İSMAİL SUBHİ B. (Burdur) — Yani affı reddedilmiştir.

REİS — Efendim yarınki Perşembe günü öğleden sonra içtima etmek üzere celseyi tatil ediyorum.

Hitamı müzakerat; saat : 5,05

Zaptı sabık hulâsası
Evrakı varide

Zafer tebriknameleri

Ukrayna Şûra Riyasetinden, Celâleddin Arif Beyden ve sair yerlerden

Korkuteli kazası merkezinde bir Ziraat Bankası küşadına dair Antalya Mebusu Tahsin Efendinin temenni takriri

Diyarbekir Mebusu Kadri Beyle rüfekasının, tahribedilen mahallerin sıhhi ve bediî bir tarzda inşasına dair teklifleri

İstirdadedilen mahallerde bir seyahat icrası hakkındaki takrir

İstirdadedilen mahallere Zabıt Ceridesi irsaline dair Karesi mebuslarının takriri

Müzakere edilecek mevad

Ereğli'nin Kirmanlı mahallesinden Ahmed'in bakıyei müddeti cezaiyesinin affına dair lâyihai kanuniye

Matbuat ve İstihbarat bütçesi

Ankara'da bir İstiklâl Mahkemesi teşkili hakkındaki lâyihai kanuniye

Mükellef etibba ve baytarlar hakkındaki lâyihai kanuniye

Tedrisatı iptidaiye Kanununun on beşinci maddesinin tadiline dair teklif.

T. B. M. M. Matbaası